

**ВИБРАНІ ПОСЛАННЯ
АРХИЄПИСКОПА ІВАНА БУЧКА
АРХИПАСТИРЯ СКИТАЛЬЦІВ**

*У 100-РІЧЧЯ ЙОГО НАРОДЖЕННЯ
1891 - 1 жовтня - 1991*

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН

РИМ - 1991 - ІТАЛІЯ

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА БІБЛІОТЕКА

1. НАЗАРКО І., *Великі Люди*. Рим 1964, стор. 156.
- 2-6. ДОКУМЕНТИ ІІ ВАТИКАНСЬКОГО СОБОРУ. Рим 1965-1966 (5 томів).
7. НАЗАРКО І., *Ми Божі Діти*. Торонто 1963, стор. 196.
8. *Вибрані Листи Св. Василя В.* Пер. о. С. Фединяк, Н. Йорк 1964, стор. 216.
9. БУРКО В., *Історія Біблійна Ст. і Н. Завіту*. Прудентопіль 1965, стор. 240 (вичерпана).
10. *Євангельські й Апостольські Читання на Неділі і Свята*. Прудентопіль 1966, стор. 200.
11. СЕМЧУК С., *Митрополит Рутський*. Торонто 1967, ст. 104.
12. СОЛОВІЙ М.-ВЕЛИКИЙ А., *Св. Йосафат Кущевич*. Його життя і доба. Торонто 1967, стор. 464.
13. *Великодні Дзвони*. Збірка Укр. Великодньої Поезії. Зібрав о. Г. Кінах, Рим 1968, стор. 240.
14. *Різдвяна Містерія*. Укр. Різдвяна Поезія. Зібрав о. Г. Кінах, Рим, 1968, стор. 234.
15. *Слова Св. Письма* — для проповідника. Подав о. Інесько М. Торонто 1968, стор. 136.
16. АЛЛЯРД П., *Св. Василь Великий*. Пер. о. Теодорович П. Рим 1968, стор. 200.
17. ПЕКАР А., *Досконалий Християнин*. Чернечий Ідеал Св. Василя В., Н. Йорк 1968, стор. 224.
- 18-26. ВЕЛИКИЙ АТАНАСІЙ, *3 Літопису Християнської України*. Рим 1968-1977 (9 томів).
27. ТРУХ А., *Світла Сходу*. Життєписи визначніших Святих Східної Церкви. Прудентопіль 1968, стор. 296.
28. НАЗАРКО І., *Царське Священство*. Проблеми Життя і Праці Священика. Рим 1969, стор. 204.
29. ВЕЛИКИЙ А., *Світла і Тіні Української Історії*. Рим 1969, стор. 220 (вичерпана).
30. ВЕЛИКИЙ А., *Українське Християнство*. Рим 1969, стор. 224 (вичерпана).
31. ІВАНІВ М., *Свята Місія*. Прудентопіль 1969, стор. 372 (вичерпана).
32. МУДРИЙ С., *Недільна Благовість*. Недільні Радіопроповіді з Ватикану, Рим 1970, стор. 300.
33. *«Достойно сть...»*. Рим 1971, стор. 204.
34. ТЕСНЮК Я., *На Божих стежках*. Оповідання і нариси. Рим 1971, стор. 304 (вичерпана).
35. ДИРДА М., *Ясна Гора в Гошеві*. Нью-Йорк 1972, стор. 144.

**ВИБРАНІ ПОСЛАННЯ
АРХИЄПИСКОПА ІВАНА БУЧКА
АРХИПАСТИРЯ СКИТАЛЬЦІВ**

BIBLIOTECA SPIRITUALE UCRAINA

N° 82

LETTERE PASTORALI
DELL'ARCIVESCOVO
GIOVANNI BUČKO

*NEL CENTENARIO DELLA NASCITA
1891 - 1 X. - 1991*

EDIZIONI DEI PP. BASILIANI

ROMA - 1991 - ITALIA

**ВИБРАНІ ПОСЛАННЯ
АРХИЄПИСКОПА ІВАНА БУЧКА
АРХИПАСТИРЯ СКИТАЛЬЦІВ**

*У 100-РІЧЧЯ ЙОГО НАРОДЖЕННЯ
1891 - 1 жовтня - 1991*

diasporiana.org.ua

ВИДАВНИЦТВО ОО. ВАСИЛІАН

РИМ - 1991 - ІТАЛІЯ

Tip. S.G.S. - Istituto Salesiano Pio XI - Via Umbertide, 11 - Tel. 78.27.819

Finito di stampare: Novembre 1991

АРХИЄПИСКОП КИР ІВАН БУЧКО

У 100-РІЧЧЯ ЙОГО НАРОДЖЕННЯ

1891 - 1 жовтня - 1991

— *За дозволом Церковної Влади* —

Портрет роботи митця Василя Лопати.

Шановним Читачам мир і Божа благодать!

В ночі з суботи на неділю, 21 вересня р.Б. 1974, о год. 23.30 ангел смерти злетів до мешкання Високопреосвященного Архиепископа Кир Івана Бучка і забрав його праведну душу з собою, до неба. Архидіаконом Іван прожив 83 роки без дев'яти днів і відійшов у вічність на 45 році свого архидіаконства та на 60 році священничого служіння. Ще останнього дня свого туземного життя служив святу Службу Богу. Вмираючому уділив я святої Тайни Єлепомазання та й супроводив його на далеку дорогу молитвою Церкви «на ісход душі». Єпископи, священники, монахи і вірні, старші й молодь, прийшли віддати йому останнє цілування.

В четвер 26 вересня відбувся похорон в Римі, в соборі Святої Софії. Похоронні Богослужби проводив Блаженніший Верховний Архиепископ Кир Йосиф, який і поклав тлінні останки Архидіакона Івана в «новому гробі» під храмом Святої Софії. Тим своїм рішенням Батько і Глава Української Католицької Церкви схотів віддати покійному Владиці Іванові особливу честь, не зважаючи на покірне бажання, записане в «Останній волі» Архиепископа Івана з дня 18 лютого 1973 року. Ось слова останньої волі:

«На моїй могилі нехай стане простий дерев'яний хрест з українським написом: 'Тут спочиває український католицький Єпископ Іван Бучко і просить у добрих людей ласкавої згадки у святих молитвах'. Прошу, щоб на моїм похороні не було ніяких промов-панегіриків, а якщо в часописах мала б бути поміщена яка коротенька згадка, то вона — поза датою моїх уродин і моєї смерті — не сміє виявляти з мого життя нічого більше, як тільки оцю мою заяву, яку я ба-

жав і бажаю заєдно повторювати, а зокрема в годині смерти: 'Передусім заявляю торжественно перед Богом і перед світом, що моя остання воля є вмерти в святій католицькій вірі, у повній відданості й в послуші для кожногочасного Святого Отця Папи Римського, якого вважаю моїм Найвищим Настоятелем і Непомильним Учителем цілої Христової Церкви, правдивим Наступником св. Апостола Петра і дійсним Намісником Ісуса Христа на землі'».

Від блаженної кончини Архiepіскопа Івана минуло 17 років, і ось цього року припадає 100-ліття його народження. Владика Іван прийшов на світ 1 жовтня 1891 року в селі Германові, тепер Тарасівка, коло Львова, в селянській родині. Батько його Григорій був дяком, дожив глибокого віку та мав щастя читати Апостола на архисрейській Літургії свого сина, коли цей приїхав як нововисвячений єпископ до рідного села. Мати Агрипина, з дому Бучко, мала великий вплив на виховання і характер сина. Своїх родичів Владика Іван згадував завжди з великим пієтизмом і часто правив Служби Божі за блаженний спокій їхніх душ.

Гімназійну матуру склав Владика Іван 1910 року у Львові й по недовгому ваганні виїхав до Риму на філософічно-богословські студії, де і застала його перша світова війна. Тут в Римі, 21 лютого 1915 року, він був висвячений на священника. Висвятив його болгарський єпископ Лазар Младенов, що жив тоді в Римі, і протягом десяти років був постійним гостем у нашій Семінарії.

Коли Італія проголосила війну Австрії, Українська Колегія отримала наказ покинути італійську територію. Владика Іван більше року перебув у тодішній українській Духовній Семінарії на чужині, в Кромерижі, на Моравії, а по звільненні Західної України від царських московських військ переїхав до Львова і зайняв місце секретаря відомого в історії нашої Церкви отця офіціяла Андрія Білецького, що в часі ув'язнення Митрополита Андрія правив Львівською архієпархією. До Риму Владика повернувся ще раз по війні в 1921-22 роках, щоб тут скласти всі іспити, потрібні до осяг-

нення академічного ступеня. До 1939 р. жив і діяв на горі св. Юра.

Коротко перед другою світовою війною виїхав у Південну Америку на Апостольську візитацію вірних українців і по дворічному перебуванні на американському континенті прибув до Риму. Так, отже, половину свого життя прожив у Рідному Краю, а другу половину на чужині, у Вічному Місті. Свої архиерейські завдання виконував він 10 років як помічник Слуги Божого Митрополита Андрія, на горі св. Юра, а 35 років, як другий Павло, «у мандрівках часто бував, у небезпеках свого народу, у небезпеках поган, у виснажуванні та в праці, часто в недосипанні, часто в пості, а окрім зовнішнього, були й ще й інші повинності й журба про всі Церкви» (пор. 2 Кор. 11,26-28).

Владика Іван — для українського народу — назавжди останеться великим святителем і добрим пастирем. За час свого довгого архиерейського служіння, він, як може ніхто інший, вглибився в душу свого народу, і то в усіх часах і відтинках народного життя: в часі воєнного лихоліття і відомої «пацифікації», в часи святкових здвигів УМХ та міжнародних Конгресів, в часі візитацій своїх вірних на чужині, по таборах і бараках, зачинаючи від Ріміні, а закінчуючи по гостелях Шкотії. Його заходами було налагоджене церковне життя в післявоєнній Європі, а як результат його трудів постали в Європі окремі Апостольські Екзархії. Він був співбудівничим українських митрополій на американському континенті.

Владика Іван не тільки рятував наших славних «рмінців» від насильної репатріації, але в таборі Ріміні допоміг влаштувати власні школи. Його заходами Конгрегація Східних Церков перейняла над тими школами протекторат і створила «Римську Шкільну Комісію», заходами якої затверджено коло 270 дипломів та видано кількасот свідоцтв середньошкільної освіти. Із закриттям Духовної Семінарії в Кулемборх, в Голляндії, виник проєкт створення Українського Наукового Інституту. Але не всі бажання могли сповнитись.

Його поміч була звернена на потреби наших науковців, згуртованих у славному НТШ, УВАН та в інших наукових середках, як і в наших високих школах: УВУ, УТГІ та в кількох тоді ще існуючих наших гімназіях в Німеччині й Австрії. Він створив Археологічну Комісію, що видала низку наукових праць.

В самій Італії по війні було понад двадцять тисяч українців, якими треба було заопікуватися. В тому часі, за старанням Владика, приділено кілька мільйонів лір на римінське шкільництво, роздано потребуючим 15.000 штук різного одягу, заплачено около 100.000 обідів, оплачувано пересічно 60 нічлігів на добу. Наладнано пошту для полонених і вислано їм понад 110.000 різних листів і посилок, роздано втікачам тисячі примірників доброї книжки і різних часописів. А що ж говорити про скитальців у Німеччині, Австрії та інших країнах, які нетерпеливо чекали на можливість еміграції й потребували як моральної так і матеріальної помочі: науковці, студенти, хворі, старші, колишні дивізійники, полонені, люди з усіх земель України, робітники і селяни, письменники, мистці, поети. Опіку над убогими Владика доручив церковній організації «Харітас».

В умовах еміграційного життя багато справ не можна полагодити інакше як тільки шляхом кореспонденції. В архіві Апостольського Візитатора велике число листів. Протокольні книги самої кореспонденції зі священниками та в церковно-громадських справах за повоєнні роки мають 35.700 реєстрованих справ, тобто 18 томів занотованих рукою листів. Владика мав звичай кожен лист віддавати до протоколу, а при полагодженні справ очікував співпраці своїх співробітників в тому змислі, що подані «черновики» доповнював або виправляв відповідно до потреби. Листи його мають стиль, а послання є опрацьовані дуже дбайливо.

Якщо поглянути з деякої вже віддалі часу на минулі роки, то можна запитати себе, якою то силою одна людина могла довершити так багато справ, в не завжди сприятливих умовах. Відповідь одна: силою молитви, посвяти і жертви. В

Римі й в світі стало відомим, що Владика Іван в кожен п'ятницю місяця нікого не приймає і з ніким не говорить, бо відбуває свої духовні вправи. Він багато молиться і вміє терпеливо зносити прикрощі. А передусім він того свідомий, що Божья воля явилася на нім в хвилині, коли мусів покинути Рідний Край і найдорожчу особу Митрополита Андрія, щоб у Римі й в світі, в часі найбільшої всенародної скорби, бути речником нашої Церкви й її поневолених Владик, священників та вірних.

Список звершених Владикою діл в цьому повоенному часі довгий і великої ваги. Згадати належить: Святкування і паломництво до Риму з нагоди Святого Ювілейного Року 1950, великі торжества з нагоди 700-ліття коронації короля Данила Галицького, 1000-ліття хрещення блаженної княгині Ольги і зв'язані з цим паломництва до Люрду та інших чудотворних місцевостей, утворення Малої Семінарії в Люрі біля Орлеану, а потім щасливе перенесення її до Риму, де ця школа у великому, гарному будинку, подарованому Папою Пієм XII, працює посьогодні. Владика започаткував беатифікаційний процес Слуги Божого Андрія, для науковців НТШ придбав дім у Сарсель (у Франції), за його почином постало на терені Західної Європи поважне число наших громадських осередків, в перше десятиліття по війні сам він посвятив новозбудовані або набуті храми в Лондоні, Манчестері, Рочдейлі, Ноттінггамі, Шарльруа, Льєжі, Новому Ульмі та в інших містах. Його щорічні пастирські подорожі тривали не менш трьох місяців, звичайно поїздами, з відправами Архiepірейських Літургій, проповідями, численними авдієнціями, відвідинами церковних та державних чинників. Сміло можна сказати, що нема на світі частки землі, де живе українська людина, і не стояла там нога цього невтомого Архiepіастиря.

В книзі, яка появляється в 100-ліття уродин Архiepіскопа Івана Бучка, уважний читач знайде вірний образ людини великого формату, вірного сина свого народу, церковного мужа, святителя і пастиря, що і життя своє готовий був

віддати за своїх братів. Ця книга залишиться нерукотворним пам'ятником Великого Архиєрея, про якого слід сказати словами Євангелиста: «Був чоловік, посланий Богом, ім'я йому — Йоан» (Йо. 1,6).

Рим, на Празник Покрови П.Б., 1991 р.

✠ МИРОСЛАВ, АЄпп.

РІЗДВЯНЕ ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

ІВАН БУЧКО

Божою Милістю і Святого Апостольського
Римського Престолу
Благословенням Єпископ тит. Кадоєнський
Апостольський Візитатор Українців
у краях Західної Європи
Всечесному Духовенству й Вірним
Українцям Скитальцям
мир у Господі й Архирейське Благословення

Всечесні Отці, Дорогі Браття і Сестри!

Зарядження Божого Провидіння каже нам ще й цього року зустрічати Великий Господній Празник Святого Христового Різдва на холодній чужині, на вигнанні, далеко від Рідного Краю, від нашої любої Батьківщини — України. Змушені обставинами страшної війни, покинули ми Рідний Край і затримались у гостинних краях Західної Європи, у яких є правдива свобода совісти, свобода слова й діяння, а стрічаючи сердечні спочування для нашої недолі з боку західних народів, можемо свободно організувати наше церковне, суспільне й культурне життя. Носимо в наших серцях невмирущу тугу за нашою Батьківщиною, відчуваємо ще більше прив'язання до наших вікових християнських звичаїв і традицій, до нашої мови, нашої культури, наших змагань за свободу, та й вичікуємо кращих днів, які — сподіємося — напевно прийдуть, а наше вигнання скінчиться і ми повернемо знова до нашої любої Батьківщини. Ми віримо, що вона не пропаде для нас, вона остане нашою. Правління, уряди — це речі проминаючі, вони змінюються, чи то революційним шляхом, чи під натиском із-зовні — на це ма-

емо безліч доказів з історії, хоч би й не давньої, яку ми самі переживали. Ми знаємо, що не може бути тривале те, що насильне й противне людській природі, противне Божому Запові. Корячись перед допустом Божим (бо ж ніщо не діється без Божої волі), і користаючи з гостинності Західно-європейських Націй, будемо зустрічати велике свято Христового Різдва на чужині з тою вірою і надією, що Милосердний Господь зглянеться на наші злидні й на нашу тугу й схоче потішити нас та й нагородити нас за наші терпіння ще й у цьому житті, даючи нам змогу оглядати Його прославлення на нашій Рідній Землі, а завстидження і ганьбу тих, що намагались знищити Його Царство й закріпити своє безбожне царство насилля над людськими душами.

Ми певні того, що наш побут на чужині не обійдеться без користи для нас самих і для нашого любого народу, бо ж наше вигнання це свідоцтво наявне для правди про московський більшовизм-комунізм, що про нього дотепер західні народи не мали правдивого поняття ані не вважали його загрозою для правдивого християнства у цілому світі. Нині вже західні народи при стрічі зі сотнями тисяч скитальців-збігців з-під советського ярма починають щораз краще розуміти, що й для них не виключена така сама небезпека втратити всяку свободу так, як і ми втратили. Вони починають розуміти слова св. Апостола Павла: «Тайна беззаконня діється вже тепер» (2 Сол. 2,7). Бо сатана, що колись вселювався в людське тіло, нині вселюється вже й у людського духа так, що людська воля і розум стають його піддані й то не в поодиноких людях, але й у цілих краях відразу там, де переслідується християнську правду.

Наше примусове перебування поза межами Батьківщини, це нове свідоцтво про невмируще бажання нашого народу жити свobodно у своїй власній державі від нікого незалежній. Але з усіх користей найважливіша та, що, несучи терпеливо тяжкий хрест нашого вигнання в душі правдивого покаяння, ми маємо змогу переблагати Бога

за наші провини відомі й невідомі та й прихилити й прискорити Боже милосердя до наших бажань і змагань.

Ось з такими думками, з такими почуваннями віри й надії зустрічаємо, Дорогі в Христі Браття і Сестри, наш черговий цьогорічний великий Празник Христового Рождества на чужині, заховуючи при цьому наші стародавні християнські звичаї. Знаю добре, що саме намагання зберегти вірно ті звичаї може ще збільшити наш біль і смуток, бо воно неможливе без згадки про те, що ми спинились здалека від наших рідних і знайомих, від наших приятелів і друзів, від нашого колишнього оточення, а те все збільшить нашу тугу й здається глибше зранить наші серця. Та я не сумніваюсь, що Божа Дитина Ісус Христос, якого річницю Рождества будемо святкувати, потішить нас небесною благодаттю. Він отре наші сльози, Він влегшить нашу тугу, Він скаже нам, як колись говорив до Апостолів своє солодке слово: «Не сумуйте, не тривожтеся, я з вами».

Він, Господь наш Ісус Христос, самотній правдивий, незмінний наш Приятель, наш Спаситель, наш Бог, що любить нас безконечно, вічною любов'ю, що вибрав нас «перед заснуванням світу, щоб ми були святі й бездоганні перед ним у любові» (Еф. 1,4). Він все з нами, на кожному кроці готовий спомагати нас своєю благодаттю у всіх наших потребах. Він знає про наш біль і нашу тугу, про наші злидні, про нашу тривогу, Він тільки бажає, щоб ми з довір'ям звернулись до Нього, нахилилися і черпали як з джерела всі благодаті, яких нам треба. Він наш, а ми Його, Він з нами, а ми з Ним, з нашим Господом Ісусом Христом, з нашим Богом, «від його повноти прийняли всі ми» (Йо. 1,16), без Нього нічого не можна б зрозуміти ані з речей людських, ані з речей Божих, без Нього історія світу й людства була б невиясненим хаосом, а з Ним для нас зрозуміле те, що було, що є і що буде. Тож годиться повторити зі св. Павлом: «Ісус Христос учора й сьогодні — той самий навіки» (Євр. 13,8). Він допустив на нас тяжку пробу, але Він не опускає нас. Він залишається з нами, щоб ми ту пробу

витривали якнайкраще для більшої слави свого Отця і для Його слави та й для нашого добра. А якщо Христос з нами, ніщо нам не страшне. «З нами Бог, зрозумійте, народи, і покоріться, бо з нами Бог!» — співав колись св. пророк Ісаїя, передбачуючи вищим духом ту безмежну Божу любов у воплощенні Божого Сина. І нам каже Церква свята повторювати в день Христового Різдва ту пісню радості й звертатися до безбожників словами того ж пророка Ісаї: «Задумуйте задуми, та вони не вдадуться; давайте накази, та вони не здійсняться, бо з нами Бог!» (Іс. 8,10). Оця велична пісня пророка Ісаї має ще й тепер ту силу, як колись у Рідному Краю, вливати потіху й радість у наші серця, бо скріплює віру й переконання, що ми, хоч і на скитальщині, то ми не опущені, не самі, бо з нами наш предобрий, премилосердний і всемогучий Бог.

Як Пастир ваш, скиталець такий як і ви, що так, як ви, не може вернутись до Рідного Краю і тужить за ним так, як ви; що співчуває з вами на кожному кроці і в кожній хвили, бажаю вам усім, мої Дорогі в Христі Браття і Сестри, цієї потіхи з неба від нашого Божественного Спасителя і благаю Його, щоб зі світлим Празником Його Різдва і з Новим Роком 1949 обдарував вас найбагатшими благодатями свого Пресвятого Серця, а зокрема потіхою і солодкою надією на краще.

II.

Пересилаючи вам усім разом і кожному зосібна ті мої побажання і благословення, хочу при цій нагоді додати ще й деякі поучення, бо теперішні часи й обставини вимагають того, щоб промовити до вас усіх як Пастир ваш, що з волі Христового Намісника, Святого Отця Папи Римського несе тяжку відповідальність перед Богом і перед історією за вас усіх. Хоч і свідомий я моїх слабких сил на такий тягар і в таких страшних часах і в умовах, які є нині, я прийняв на себе той обов'язок, покладаючи цілу надію на Божу безконечну любов й не перестаю благати Бога про світло з неба, щоб я

міг послужити моєму любому народові в тому страшному лихолітті, а зокрема вам, Дорогі Браття і Сестри Скитальці, що знайшлись у чужих краях та ще у постійній тривозі за те, що буде з нами завтра. Треба, щоб ви почули мій голос тепер, бо ваші Пастирі, наші Преосвященні Владики, що остались у Рідному Краю, запроторені в тюрми, чи на примусових тяжких роботах, переслідувані ворогом католицької Церкви й правдивої християнської релігії, не можуть промовити до вас. Правда, їхні кайдани промовляють до нас усіх ще голосніше, як промовляли їхні проповіді й ми дякуємо Богові за те, що дав нам таких неустрашимих Владик, що не побоялись ні мук, ні навіть смерти, а залишились вірні Святому Апостольському Римському Престолові, заохочуючи своїм приміром і духовенство і цілий нарід до такої самої вірності.

Як колись св. Йосафат, так і наші Преосвященні Владики, правдиві й добрі пастирі, що за прикладом Христа Спасителя нашого, віддають свої душі за вівці — не завагались ні на хвильку, ані не зрадили свого стада. «З Москви віри не приймемо — це слова наших Владик — бо ми хочемо жити й умерти в тій вірі, яку Христос передав апостолам на чолі із св. Петром, якого й зробив першим видимим головою своєї Церкви, цебто своїм першим Намісником на землі, а ту віру передали апостоли єпископам на чолі із наслідником св. Петра, кожночасним Папою Римським, що також є правдивим Христовим Намісником на землі. Ту правдиву віру приніс для українського народу Великий Рівноапостольний наш Князь Володимир, в тій вірі ми хрестились і зростали, то й тільки в тій вірі хочемо вмерти. А московського патріярха ми були б готові узнати тільки під умовою, що він склонить голову перед Папою Римським і узнає його за свого зверхника, а Папа Римський приказав би нам для святого спокою нав'язати братній зв'язок з московською Церквою. Але й тоді не треба було б забувати, що християнські традиції на півночі прийшли із Києва, 'матері всіх руських городів'».

III.

За прикладом наших Владик мучеників й ісповідників, хочу й я бути вірним моїм пастирським обов'язкам і виконувати їх якнайкраще на більшу Божу славу й на спасіння ваших душ. У глибині мого серця горить беззастережна любов до Святої Христової Церкви й до Святого Апостольського Римського Престолу, Богом установленого на те, щоб зберігав і передавав усьому людству Христову науку без домішки якої-небудь похибки. А рівночасно горить у моїй душі вогонь любови до цілого нашого українського народу, зокрема до вас, мої Браття і Сестри Скитальці, яких Боже Провидіння через Святого Отця передало мені в пастирську опіку. Та любов така сильна, що я готовий на всі труднощі й перешкоди, на всі жертви, навіть на жертву життя, щоб тільки запевнити для вас духовну опіку, та й щоб наука Христова зберігалась між вами без блуду, щоб ви не зійшли на манівці та й щоб ви спасли ваші безсмертні душі на віки. При цьому буду змагати всіми силами, щоб вас усіх і в дочасних ваших потребах спомагати та й щоб боронити доброї слави й доброго імені українського народу перед світом.

IV.

Багато з нас напевно знає про те, що крім виконання стислих пастирських обов'язків супроти вас усіх, треба було вкладати багато труду й праці в ті останні справи, зокрема на оборону й захист українських скитальців перед небезпеками, які постійно нам усім загрожували в перших роках нашої скитальщини, а при цьому ще й на отримання допомоги для заспокоєння наших дочасних потреб.

Якщо згадую про те на цьому місці, то не для іншої цілі, як тільки для того, щоб у цьому Пастирському Письмі до вас бодай короткими словами згадати й підкреслити, що найбільших добродійств у цьому страшному часі вся наша українська скитальщина зазнала з боку Святого Апостоль-

ського Престолу в Римі. Вже з власного досвіду нині знаємо, що у Найдостойнішій Особі Святого Отця, Христового Намісника на землі, ми маємо правдивого найріднішого Батька, що цілим серцем боліє над нещасною долею своїх любих дітей, всіх без виїмки, що заступається за ними цілим своїм авторитетом, що рад би сам перейняти на себе всі їхні терпіння, аби тільки захоронити й зберегти їх перед нещастям, щоб злагіднити їхні терпіння. Не стало б тут місця, а може й не було б вказане вже нині у цьому Пастирському Листі подрібно говорити про ті всі добродійства, яких ми дізнали від Святого Отця, насамперед завдяки тій обставині, що з волі того ж самого Святого Отця, саме під час найстрашнішого нашого лихоліття, мудрим Керманичем Священної Конгрегації для Східної Церкви є найдостойніша людина великого ума й шляхетного серця, великий приятель і незрівняний наш Добродій, Його Емінінція Високопреосвященний Кардинал Кир Євгеній Тіссеран, що немов переживає в своєму серці трагедію нашої Церкви як свою власну й є найвірнішим речником нашим перед Святим Отцем, а крім того й могутнім оборонцем нашим перед сильними цього світу.

Його великій любові до нас маємо завдячувати помноження уже в повоєнному часі нашої української католицької єрархії в Канаді; йому маємо завдячити створення нашої рідної Духовної Влади в Європі; йому маємо завдячити можливість забезпечувати духовну опіку для наших скитальців по всіх краях світу. Від Апостольського Престолу через достойні руки Його Емінінції Високопреосвященного Кардинала Кир Євгенія іде до нас безнастанна матеріальна, зокрема грошова, поміч на всі безмежні потреби нашої скитальщини. Наші славні вояки української армії добре знають, кому мають завдячувати рятунок у найчорнішу годину небезпеки, яка загрожувала їм в перших роках їхньої неволі. Вони знають теж добре, що тільки завдяки щедрій допомозі й великій ласці цього найбільшого нашого Добродія, табір українських вояків у Ріміні мав змогу зор-

ганізувати зразкове шкільництво й розвивати різні культурно-освітні установи. Наші славні вчені й науковці завдяки щедрій допомозі Його Емінінції навіть з власних фондів Його мають змогу продовжувати наукову працю і видавання наукових творів серед тяжких умовин скитального життя. Наша дорога студентська молодь, завдяки особливій любові й щедрості Його Емінінції, користує обильно з фондів Святого Апостольського Престолу, майже у всіх краях Західної Європи, зокрема в Бельгії і Голляндії. А невтомимі інтервенції Його Емінінції перед католицькою ерархією в Іспанії й Ірляндії вивели для кількадесятьох університетських студентів стипендії на продовження і завершення вищих студій на тамошніх університетах і технічних школах. Може й не всі українські скитальці знають про те все, хоч напевно майже всі скористали з тих величезних добродійств, всі без різниці віроісповідань, отже навіть ті, що не мають щастя називати Святого Отця своїм Вітцем, але мусять назвати Його своїм правдивим Добродієм. Хто ж міг би вичислити всі ті добродійства, які остануться тайною батьківського серця Святішого Отця, а з яких всі без виїмки користуємо. А все те, всі ті свої дари щедрою рукою роздає Святий Отець між нас, нічого іншого не бажаючи, як тільки злагіднити нашу недолу вигнання та й щоб дати нам доказ своєї любові, щоб ми знали, що ми не самі, що Він з нами так, як з нами Христос.

V.

За ту батьківську любов, що її дізнаємо з боку Святого Апостольського Престолу, належиться з нашого боку безмежна любов й вдячність найглибша. Дорогі Браття і Сестри, нашу любов і вдячність покажемо, нашим непохитним прив'язанням до Святого Апостольського Римського Престолу, нашою вірністю для св. вселенської Церкви так, як того доказали наші неустрашимі Владики, наше духовенство, наші браття і сестри у Рідному Краю, відкидаючи прось-

би й грозьби ворожі, вибираючи радше муки й смерть як зраду прадідної католицької віри.

Здавалося б, що тут на чужині немає для нас небезпеки зневірення, бо тут не загрожує нам переслідування за Христову Правду, а однак треба, на жаль, сказати, що саме на чужині існує для нас небезпека відчуження від своїх святих християнських передань, небезпека деякої знеохоти до своєї святої Церкви, а навіть і небезпека спроневірення своїй Церкві.

Той сам ворог, що в Рідному Краю нищить насильно нашу Церкву, й тут на чужині підходить підступно до нас як вовк в овечій шкурі й старається в нас насамперед захитати довір'я до Божого милосердя та й штовхнути нас у пропасть безнадійности й відчаю. Він тут на чужині має своїх наймитів і найману пресу й підступно зближається до нас з кличами патріотизму та старається нас обманути й видерти з наших сердець ті святі почування католицької віри, що їх ми принесли з собою в наших серцях, а на те місце намагається вщепити в нас недовір'я до Святого Апостольського Престолу та звернути нас на манівці, представляючи своє московське православ'я як віру наших батьків. Це ж ніхто інший, тільки той сам ворог пускає в світ нікчемні клевети на Святого Отця, на католицьку Церкву, на наших Преосвящених Владик і духовенство, називаючи їх всіх ворогами нашого рідного народу. Це той сам ворог при помочі своїх наймитів поширює в останніх часах між нашими вірними на терені Франції нікчемну брошуру, у якій фальшиво представляє історію нашої української Церкви й повторює злобні видумки про Українську Католицьку Церкву з XVI і XVII століть, немовби вона переслідувала наших нез'єдинених братів. Очевидно, ціль тієї брошури, це викликати в українських серцях неохоту, а якщо можливо, то й ненависть до Католицької Церкви.

З жалем треба ствердити, що й наші нез'єдинені Браття Українці, що знайшлися побіч нас на скитальщині, або ті, що перебувають щасливо за океаном, у своїх письмах не-

розважно повторюють московські напасті й видумки на Українську Католицьку Церкву й «думають, що службу Богу приносять» (Йо. 16,2). Хоч у дійсності радше ворогові прислугу приносять, бо йому тільки й про те йде, щоб очорнити й поганьбити Українську Католицьку Церкву й неохоту до неї викликати.

Коли переглядати українську релігійну пресу в наших нез'єдинених Братів з Америки чи Канади, а ту пресу вони так обильно прислали й присилають для наших українських скитальців в Європі, то аж дивно стає, що в ній стільки напастей на нашу Католицьку Церкву, зокрема на св. священномученика Йосафата, якого залюбки обкидається болотом, черпаням з московського «православного» багна. Чи справді не мають наші нез'єдинені Браття інших відповідніших засобів, щоб боронити своє православ'я? Та й перед ким його боронять? Чи може загрожує йому небезпека переслідування з боку українців католиків? А припустім, що треба було б боронити українське православ'я, то чи муситься уживати аж таких засобів, щоб обкидати болотом і висмівати Святого, якого б мільйонів католиків цілого світу почитає як одного з найбільших синів української нації і зразок усіх християнських чеснот, а 400 мільйонів католиків цілого світу почитає його як святого і мученика за Христову Правду?

Знаю, мої Дорогі Браття і Сестри, що така преса дістається у ваші руки й могла б викликати серед вас, якщо не знаєте добре нашої історії, деякі сумніви стосовно тих подій, про які ви мали дотепер кращі поняття. Тому й уважаю за мій святий пастирський обов'язок візвати вас словами св. апостола Павла, якими упоминав своїх любих Корінтян: «Чувайте, стійте у вірі, будьте мужні, кріпійтеся» (1 Кор. 16,13). Витривайте в вірі, в якій родилися, пам'ятаючи на обітницю Христову: «Але хто витримає до останку, той спасеться» (Мт. 24,13). Ані сподівана полегша у ваших злиднях, ані помножені терпіння на чужині не сміють вас захитати у вірі, в якій ви родилися. Ви будете завжди пам'ятати на сло-

ва св. Павла в листі до Римлян: «Гадаю бо, що страждання нинішнього часу негідні майбутньої слави, яка має нам з'явитися» (Рим. 8,18), і на інші слова того ж апостола у листі до Солунян: «Господь же вірний і він вас зміцнить, і збереже від злого» (2 Сол. 3,3).

VI.

Розкинені по різних краях Західної Європи ви, Браття і Сестри, не все маєте щастя знайтись у католицькому оточенні. У деяких краях, як Німеччина, Голляндія, Данія, Англія, ви навіть стрінулись з протестантською більшістю даних народів, а протестанти, як знаєте, не ставляться прихильно до Католицької Церкви. Вони і не розуміють, чому ми українці католики не йдемо радше за більшістю українців православних. Ви стрічаєтеся з різними протестантськими сектами і дістаєте навіть в руки даром сектантську пресу в українській мові, видавану в Америці чи Канаді. Я не сумніваюся, що ви, Браття і Сестри, доцінюєте належно вартість сектанської пропаганди, бо вона відразу дається пізнати як противна віковій побожності українського духа. А все ж, кажу, «чувайте!» Не беріть в руки не-католицької сектанської преси, яку насилають вам наші браття з Америки чи Канади, які загубили там свою прадідну віру, записались до різних сект найбільш дивних, що не мають нічого спільного з правдивим християнством. Щоб вас легше обманювати, вони дають вам у руки навіть свої видання святого письма, проповідуючи при цьому таку свободу віри, щоб кожний міг собі пояснювати Святе Письмо так, як хоче, без огляду на непомилне учительство Католицької Церкви. Звідси і намножилося тих сект на цілі сотні. В самій лише Америці є їх около 500, а кожна незалежна від іншої і що іншого вчить. Ми, Дорогі Браття і Сестри, знаємо добре, що Христос дав своїй Церкві непомилне учительство, бо він заснував свою Церкву на скелі, цебто на Петрі, якому дав найвищу владу пастирську, якому запевнив і не-

помилність у збереженні науки своєї і привілей утверджувати братів у вірі, а ту саму власть має кожночасний Петровий наслідник Папа Римський.

Знаю добре, Дорогі Браття і Сестри, що не раз приходять до вас хвилі одчаю, нема ніякого просвітку, а при цьому безнастанна тривога про завтрашній день та ще й безмежна туга за Рідним Краєм і за тими всіми рідними, що осталися за т.зв. залізною заслоною. О, тоді звичайно підходять до вас сектанські післанці зі своєю літературою і підсуюють вам один чи другий уступ Святого Письма, що мав би вияснити вам теперішнє ваше тяжке положення і мав би бути ліком на зцілення ваших ран. Будьте мудрі у справах пояснення висловів Святого Письма, вдавайтеся до своїх Духовних Отців, яких прислала для вас ваша Духовна Влада.

І ще в одній справі мушу звернути увагу вашу, Дорогі Браття і Сестри. Ви поселились по різних краях як звичайні робітники і як такі вступаєте до робітничих організацій, т.зв. синдикатів, що мають за ціль боронити право робітників перед працедавцями. Такі синдикати звичайно бувають усякої політичної закраски. Нам християнам повинно бути зрозуміло, що ми можемо вписуватися тільки до християнського синдикату, бо тільки там знайдемо правдиву оборону наших прав, які нам належаться як християнським робітникам.

Свідомий моєї тяжкої відповідальности Пастиря за спасення душ ваших, запевняю вас усіх, що в моїх молитвах постійно благаю Милосердного Бога, щоб спомагав вас своєю обильною благодаттю й осолоджував злидні вашого вигнання, щоб ви скористали з того Божого досвідчення, що тяжить на вас та й щоб не пропали на чужині. Божа поміч певна, але з нашого боку мусять бути дотримані деякі умови. Чуємо не раз, що світ обурюється на цинічне твердження, що мирові трактати чи умови це ніщо інше, як тільки клаптик паперу. А однак мало хто обурюється на потоптання найважливішого трактату, заключеного між Богом та

людьми у десятиох Божих Заповідях. Той трактат топчеться офіційно і прилюдно. Якщо слухна є війна за порушення людського трактату, то хіба Бог не має ще більшого права вжити кари, щоб повернути респект до свого трактату, написаного в людських серцях. А якщо недоторкаємі є границі кожної держави і за порушення їх ведеться війна, то чи не будуть недоторкаємі безграничні Божі права понад всі нації? Господь Бог дає нам тепер дуже проникливу і дуже строгу лекцію, щоб ми пізнали, хто Він є, а хто ми. Дехто з нас може й тих, що стояли або й стоять у проводі народу, думають, що можуть обійтися без Бога, що можемо безкарно топтати Його закон. Появляються між нами на скитальщині свіжі маніфести без згадки про Бога. Страшна лекція фактів, що так наочно учить нас, що без християнського порядку ціла людська спільнота потопає, ціла цивілізація паде і нас сторощить безпощадно, і та лекція не вистарчила. Здається, треба повторити слова Папи Пія XI: «Стільки конференцій, промов, дискусій, — але коли почув хто-небудь слово про Бога, про Боже Провидіння? Заховуючись в такий жалюгідний спосіб, людство (а наша спільнота зокрема) наражується на небезпеку, що Бог скаже: “робіть без мене!” Здається, не треба було б вже більшої кари Божої, як таке слово. Бо що ж може сотворіння, чи навіть світ, зробити без Бога?»

То ж першим і найважливішим обов'язком нашим, як у Рідному Краю так і на чужині, мусить бути: зберігати і поступати згідно з Божими Заповідями. «Бога бійся і заповіді Його заховуй! — впоминає нас Святий Дух. Будьте вірні Богу і Церкві Його святий, поза котрою немає спасення. Чуєте не раз від англійських протестантів, що Церква має бути національна. Можете вичитати навіть в українській пресі наших нез'єдинених братів, що українці католики підчиняються чужій Духовній Верховній Владі, яка не є контрольована українським народом. На такі невідповідальні вислови треба б тільки здвигнути раменами і дивуватись, що людина має відвагу говорити про Церкву взагалі, не

маючи поняття, що то є Христова Церква й які її цілі, означені самим Ісусом Христом. Та ж кожний християнин, що знає бодай початки катехизму, знає також, що релігія і Церква це що іншого як національність чи раса. Плутати одне з другим це вияв несвідомости, а то й злоби. Христова Церква одна й єдина, яку заснував Христос на «камені — Петрі», є Соборна, Вселенська, зі своєї природи призначена для всіх людей, так само як правда є загальна і незмінна для всіх народів, всіх країв і всіх часів. Але та Вселенська Церква, поширена по цілому світі, від нікого не жадає, щоб вирікся своєї батьківщини, щоб заперечив любов до батьківщини. Навпаки, — вона, хоч каже любити всі народи і забороняє ненавидіти кого-небудь, каже любити насамперед свою власну Батьківщину і бути готовим і на найбільшу жертву на випадок потреби боронити Батьківщину і слухних її прав. Вона, Церква Христова, продовж 20-ти століть виховала і привела до національної свідомости багато народів, які тільки завдяки шляхетним впливам Церкви ввійшли до найвищих ступнів розвитку культури і цивілізації, а нема ані одного випадку, щоб який нарід втратив свідомість національної приналежності тільки через те, що належав до правдивої Христової Церкви. Вона, як Христос, хоче, щоб усі народи, всі люди належали до одного Христового стада, до одної християнської родини, щоб творили одну душу, одне серце, ісповідували одну віру; але ця єдність, це єдність надприродного порядку, яка не протриває різничуванню народів і рас. Вона не зважає на те, чи хто білий чи чорний, чи хто з Америки чи з Європи, чи хто говорить такою чи іншою мовою, чи хто з царського походження чи з бідної родини, всі для неї однаково дорогі діти, всіх хоче для Христа позискати, всі душі привести до спасення. Які ми щасливі, що належимо до правдивої Христової Церкви, яку тепер ворог переслідує і хоче зламати її вірність, чи то силою як у Рідному Краю, чи то підступом як на чужині! Ми ж знаємо добре, що Католицька Церква не жадає, щоб ми відреклися наших звичаїв, традицій, нашого

обряду, вона радше пильнує, щоб ми те все зберегли, щоб ми нічого не запропастили. Виразний доказ того, це недавно видані Апостольським Престолом у Римі наші літургічні книги, на прозьбу самих наших Високопреосвящених Владик. З тих книг докладно видно, що Апостольський Престол з найбільшою дбайливістю пильнує, щоб наших літургічних традицій дотримувано в повній чистоті без домішок московських чи латинських, а так, як вони творились і переходили в столиці України, Києві. І з того титулу ми вдячні безмежно Святому Апостольському Престолові й Церкві Католицькій, останемо вірні для неї і попри заповіді Божі будемо і тут на чужині заховувати церковні заповіді. Будемо святкувати неділі й свята правдиво по-християнськи, беручи участь у св. Літургії (Службі Божій), якщо нема нашого священика, то й у відправі латинського обряду, але тільки католицькій. Святість подружжя і достоїнство дівства буде для нас неоспоримим законом.

До вас, християнські подружжя, окреме слово звертаю як Пастир ваш і благаю, щоб ви жили правдиво по-християнськи, пам'ятаючи, що нехристиянське уживання подружжя стягає Божу помсту на нас і на цілий наш нарід. Виховуйте дітей у страхі Господньому, вашим добрим прикладом насамперед. Якщо ви завтрали вже на чужині наш гарний звичай відмовляти щоденні молитви спільно в родині, старайтесь наново той звичай впровадити, а благословення Господнє особливе спічне на вас. З молитвою на устах ідіть до праці й кінчіть працю, з молитвою засідайте до столу й вставайте від столу.

Ощаджуйте зароблений гріш, не марнуйте його, а складайте хоч би і дрібними складками на чорну годину. Спомагайте тих, що не заробляють, що хворі, каліки, сироти, нездібні до праці, а Милосердний Господь стократ нагородить вас і в цьому житті, а зокрема у вічності. Підтримуйте пресу, але тільки свою католицьку, або таку, що шанує ваші християнські переконання і не ображає їх.

Своїх священиків, духовних отців, шануйте і з довір'ям

відноситься до них у всіх справах. А в житті між собою зберігайте згоду і любов братню та не затроюйте ще більше собі вашого побуту на чужині. Особливо взиваю вас, мої Дорогенькі Браття і Сестри, щоб ви викорінили з ваших сердець почування незгоди і ненависти, що є такою страшною язвою нашого народу впродовж його вікової історії, а зокрема тепер на скитальщині. Ми християни, Христові учні, а Христос виразно сказав, що тільки по тому можна буде пізнати Христових учнів, якщо будуть мати любов між собою. Це є найліпший і єдиний добре зрозумілий знак правдивого християнства. Колись погани подивлялися перших християн і говорили: «Дивись, як вони любляться між собою!» І такий вияв християнства був найціннішим доказом на правдивість Христової науки. А нині такі вислови були б радше докірливим глумом, бо з жалем треба ствердити, що любов, яку Христос проповідував і яку Дух Святий запалив в Церкві у Празник П'ятидесятниці у багатьох народів, майже вигасла. Вони ще вправді (ті народи) не відреклися християнства, вони мають величні храми, навіть величаві Богослужби, але животворна сила християнства занідила. Один славний церковний письменник нинішніх днів каже, що ніякий гріх, ніякий злочин не є такий ворожий по суті для Церкви, як саме злочин браку любови, і спирає той свій вислів на слова св. апостола Павла з першого листа до Коринтян, глава 13, стих 1-4. З тих слів св. Павла так ясно виходить, що браку любови не заступить ані жоден штучний орудник, ані глибока думка богословів, ані висока християнська наука, бо «хоч би я говорив мовами всіх людей і ангелів, а не мав любови, то я так як мідь, що звенить і цимбал, що брентить». — Не зроблять того ані видіння, ані екстази, бо «хоч мав би я дар пророцтв і знав усі тайни, то я ніщо». — Так само мало значить запал сильної віри, нехай би вона й як чудово виявлялась на різних католицьких торжествах і маніфестаціях; навіть як була б така віра, що «гори переставляє» — то я ніщо без любови.

Що більше, навіть те, що на зверх так легко може заслуговувати на назву любови, а саме діла добродійности, геройської жертви, й вони не вистарчають, бо «хоч би я роздав усе моє майно й хоч би віддав моє тіло на спалення, а не мав любови — то воно на ніщо не придалося б мені». Всі ті союзи прилюдної добродійности, всі товариства чи об'єднання з такими цілями не мають сили, якщо нема чистої, сильної любови ближнього. Яка ж то любов мусить бути? Відповідь дає той сам св. апостол Павло кажучи, що та любов «терпелива, милосердна, не завидує, не надувається, не гордиться, не є непристойна, не шукає свого, не огірчується, не думає зле, не тішиться несправедливістю, а тішиться правдою, все любить, всему вірить, всего надіється, все зносить». І додає згаданий церковний письменник слова, «якщо ті, що шукають за правдивою Церквою не потребували б її шукати у книжках чи писаннях, а між правдивими християнами, питаючи тільки, де ті нові люди, люди нової любови — то легко знайшли б її. Треба просити Духа Святого, Духа Істини, щоб прийшов і вселився в нас і запалив в наших серцях вогонь Христової любови» (Див. д-р Карло Адам, «Христос наш Брат», стор. 180 і наступні).

Немає сумніву, що причина нинішнього безладдя в світі, причина непевности про завтрашній день — це потопання Христового закону про братню любов. Сатана, ворог людського спасення був затривожений приходом Сина Божого на цей світ і оснуванням його Царства, Церкви, як Царства Любови. Отже, він видумав, як каже св. Кипріян, спосіб на те, щоб не допустити до об'єднання людства в одному Христовому Царстві Любови, в одній Христовій Церкві. Він вигадав ересі й розколи, він почав закладати свої еретичні церкви, він порушив ціле пекло, щоб при його помочі загасити любов, запалену Духом Святим в день П'ятдесятниці, а замість любови вщепив у людські серця ненависть людини до людини, народу до народу, щоб врешті довести людство до безбожництва та й щоб піддати його безбожним провідникам-тиранам, що «скермовують шляхи

людства до руїни у пропасті нещастя» (Рим. 3,16). Правда, він не може знищити Христового Царства-Церкви, бо Христос запевняє нас у святім Євангелію, що «пекельні сили не одоліють її», але сатана може тут і там наробити багато спустошення, насаджуючи своє царство, — царство ненависти у людських душах.

Ми називаємо себе християнами і дійсно ними хочемо бути. То ж не забуваймо, що за словами Христа нема нічого іншого як тільки любов, по якій можна пізнати, що ми Христові учні. Нехай же не буде між нами ненависти, незгоди, сварів, нехай нас лучить одна братня християнська любов, бо ми діти одної Христової Церкви, до того ще й діти одної Матері України. Не хочу через те сказати, що не сміє бути між вами політичних партій чи груп, які різняться програмою своєї праці й своїми цілями. Цього не заборонює Христова Церква, жадає тільки, щоб суперництво між партіями чи групами відбувалося в рямцях і без образи Божого Закону про християнську любов ближнього.

VII.

Тепер хочу звернутися з окремим словом до вас, Преподобні й Всечесні Отці й Браття, до нашого Духовенства, що разом із вірними знайшлося на скитальщині й ділить свою долю і долю. Маючи для вас, Дорогі Отці й Браття, в моєму серці особливі побажання і благословення з нагоди Світлого Празника Христового Різдва і близького вже Нового Року, відчуваю також обов'язок Пастиря і Настоятеля вашого, пригадати вам на деякі речі, щоб ми могли з якнайбільшим успіхом сповняти наші душпастирські обов'язки на чужині. Ви, Дорогі Отці й Браття, маєте можливість і щастя продовжувати й на вигнанні душпастирську працю, яку ви покинули у Рідному Краю. Та ви опинилися у зовсім інших умовах життя чи то по таборах біженців, чи поза таборами, по різних краях Західної Європи. Поза тими всіми труднощами, що їх мають наші вірні, ви несете ще й тяжку

відповідальність за повірені вам душі. Ви болієте над тими поганими наслідками, які має серед ваших вірних побут на чужині. Ви бачите, як тяжко налагодити правильне душпастирство для наших вірних, які поволеньки користаючи, а може надуживаючи свободи, затрачують християнські почування і страх Господній та й приймають від чужинців радше те, що зле в них бачать, а не те, що добре. Ви може часом і знеохочуєтеся вже до душпастирської праці між скитальцями в Європі, а до того серед тієї загально непевної світової ситуації, ви раді б на край світу йти, бо сподіваєтеся кращих умов душпастирської праці. Благаю вас, Дорогі Отці, щоб ви не дозволили загасити у ваших серцях тієї любови, якої потребують від вас ті вірні, що повірені вашій душпастирській опіці. Не знеохочуйтеся невдачами, не забувайте, що успіхи не залежать від нашої праці, а від Божої благодаті, та й не по успіхах буде нас колись Бог судити, а по ревності й жертвенності нашої праці для Нього. Будьте добрими пастирями, чувайте над усім тим, що діється серед вашого стада. До кожного з вас звертаюсь словами св. Павла: «Я заклинаю тебе перед Богом і Христом Ісусом, який має судити живих і мертвих, на його появу та його Царство: проповідуй слово, наполягай вчасно і невчасно, картай, погрожуй, напоумлюй із усією терпеливістю та наукою» (2 Тим. 4,1-2). Це певно, що від вашої ревної і жертвенної душпастирської праці залежить в рішальній мірі, чи наша нещаслива скитальщина збережеться, чи пропаде на чужині.

Якщо важний для нас усіх заповіт про зберігання передавання наших батьківських звичаїв, нашого святого обряду, то він, той заповіт особливо важний для вас, Духовних Отців і Душпастирів. Взиваю вас насамперед, щоб ви зберігали наші літургічні приписи так, як того бажає Святий Апостольський Престол, згідно з нововиданими книгами. Заохочуйте своїх вірних, щоб жили повним літургічним життям, беручи діяльну участь у наших Богослужбах, так, як того вимагає наш святий обряд. Обновляйте і скріплюйте побожність до Пресвятої Евхаристії, заохочуючи вірних до

частого, можливо й щоденного приймання св. Причастя, оживлюйте набожність до Божої Матері, що є і нашою Небесною Матінкою, напоумлюйте вірних, щоб по-християнськи святкували свої свята, щоб не опускали Служби Божої. Особливо заохочуйте вірних, щоб відправляли спільно щоденні молитви. Остерігайте вірних, щоб були здалека від організацій чи товариств заборонених Церквою.

Візьміть в особливу опіку нашу українську молодь, організуйте кружки молоді й заохочуйте її, щоб самохіль змагала до пізнання і поглиблення святих правд віри та й щоб сповняла практики християнської побожності. Старайтеся, по змозі, зорганізувати по своїх громадах українські школи, бодай вечірні, щоб молодь мала змогу вивчати свою українську мову, свою історію, щоб знала, чия вона, яких батьків, якої віри, якого обряду. У кожній вашій громаді нехай постане кружок Католицької Акції (світського апостольства), що буде вам допомагати у виконанні вашого важкого апостольського завдання. Зокрема опікуйтеся вбогими й хворими з терпеливістю і любов'ю. Нехай у кожній українській громаді постане відділ організованої добродійності, що її тут на чужині будемо називати назвою грецького походження «харітас». Старайтеся про зовнішню красу й велич при відправі наших Богослужб, проповідуйте від часу до часу про євангельські ради, щоб викликати в молодих душах бажання посвятитися релігійному життю, монашому чи священничому. Завсіди давайте добрий примір правдивого християнського життя і це буде ваша найкраща проповідь. Заохочуючи безнастанно вірних до щораз досконалішої християнської любови ближнього, старайтеся, щоб насамперед між вами священиками царювала правдива християнська братня любов.

До ваших вірних відноситься зі щирою батьківською любов'ю, тіштеся, якщо маєте змогу кому-небудь щось доброго зробити, порадити і потішити. До духовної влади, зокрема до Святого Апостольського Престолу відноситься зі синівською найглибшою пошаною, повним відданням,

вдячністю і непохитним послухом.

При цьому вважаю за вказане звернути вашу увагу ще на одну важливу справу. З прикрістю мушу виявити, що від часу до часу доходять до мене скарги з боку вірних, що наші деякі українські священники на вигнанні забагато цікавляться політикою, ба навіть пристають до того чи іншого політичного угруповання, надуживаючи деколи й проповідниці, щоб виявити свої симпатії в ту чи іншу сторону. Через те дають вони противникам нагоду підносити закиди проти Церкви взагалі, немовби Церква мала також політичні чи партійні цілі у своїй діяльності.

Вже не раз, і то прилюдно, треба було заявити, що такі закиди проти Церкви є неслухні. Якщо який священник, поступаючи нерозважно, станув по боці чи навіть на услуги якої-небудь політичної партії чи групи, то це ще не значить, що Церква пішла на ті самі услуги для політики. У наведеному розділі про християнську любов аж надто ясно сказано, що Церква не може мати іншої політики як тільки ту, яку мав Христос, а саме змагати до поширення і закріплення Христового Царства на землі, згідно зі засадами святого Євангелія. Тої «політики» має триматися і кожний український священник, для якого всяка політична партія чи група мусить бути байдужа, він не сміє ставати чи стояти на услугах якої-небудь партії, ані виступати проти немилої йому партії чи групи з проповідниці, хіба тільки тоді, якщо вона має в своїй програмі цілі й засоби противні Божим заповідям і християнським засадам, бо Христова Церква, а з нею священник, стоїть на сторожі чистоти Христових засад і боронить їх неустрашимо.

VIII.

Звертаючись з окремим словом до Всечесного нашого Духовенства, запевнюючи його про мої особливі, найсердечніші святочні й новорічні побажання і благословення, мило мені запевнити про те саме й вас, Дорогі Питомці,

обох духовних семінарій, що їх маємо на чужині, а саме у Римі й у Кулемборг у Голляндії. Для вас моє серце відкрите, бо ви квіт і надія нашої Церкви, що переживає у Рідному Краю свою Голготу. Ви мали щастя покликання до священства, одні ще в Рідному Краю, інші вже тут на чужині, й маєте особливу Божу ласку продовжувати ваші богословські студії чи у Вічному Місті Римі, у папській семінарії ім. св. Йосафата, чи в нашій духовній семінарії, що знайшла захист на гостинній голляндській землі. Це знак, що Милосердний Господь, хоч тяжко досвідчає у Рідному Краю нашу Церкву, то тут на чужині не дає їй пропасти і приготує «ділателей жатви», щоб їх післати на своє жниво, де тільки знайдуться українські скитальці, а колись і до спустошеного й зруйнованого Рідного Краю, щоб відбудувати, поширити й закріпити Христове Царство в українських душах. Не знаєте ви, мої Дорогенькі, в яких умовах доведеться вам працювати на Господній ниві, тут на скитальщині, чи колись у Батьківщині. Одно певне, що ті умови будуть інші від тих, що ми з ними зросли у Рідному Краю перед війною, напевно будуть тяжчі. До тих умов ви мусите готуватися вже в семінарії. Перебуваючи на чужині, ви мусите бути готові на тяжку апостольську, повну посвяту працю серед нашого розсіяння, ви навіть мріяти не можете про які-небудь життєві вигоди. Окрім богословського знання, треба вам набувати ще й знання чужих мов тих країв, в яких прийдеться вам працювати. Було б також добре старатись набути, за прикладом св. Павла, знання практичного фаху, щоб в разі потреби ви могли і своєю працею забезпечити собі життя. Але найважливіша річ, це сталення характеру й засвоєння засад правдивої побожності. Зберігайте святе покликання, бо ворог нашого спасення змагає всіми можливими хитрими засобами захитати вас в ньому й не допустити до того, щоб ви стали добрими священиками. Зростаєте в безмежній любові до Ісуса Христа й до Святого Апостольського Престолу, у любові до Батьківщини й до свого народу, для якого вже скоро маєте стати пастирями душ.

ІХ.

І для монашого славного нашого Духовенства ношу в моему серці найкращі побажання і благословення з тієї милої нагоди Празника Христового Рождества й Нового Року. До вас, Високопреподобні Отці й Браття Чину Св. Василя Великого, що перебуваєте в Європі й спомагаєте нашу скитальщину вашими святими молитвами, а подекуди вашою ревною душпастирською працею, звертаю на цьому місці мій привіт і найсердечніші побажання усього, що тільки найкращого має для вас вифлеємська Божа Дитинка.

До вас, Преподобні Браття Студити, що у малому числі врятувались перед ворожим переслідуванням і вспіли на чужині зібратись у малу громадку, відзиваюсь з нагоди Христового Рождества словами Ісуса Христа, сказаними до Апостолів: «Не бійтеся, стадо маленьке!». Діло великого нашого Митрополита Андрея, завдяки особливій опіці Апостольського Престолу, не пропаде, а розвинеться і приготується до сповнення великого завдання, вимріяного тим великим нашим Подвижником, вашим Засновником. Витривайте у вашому покликанні, благайте Господа про нові покликання серед нашої скитальщини.

Вкінці й до вас, Преподобні Сестри Служебниці Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої, окреме слово, привіт і побажання. На терені Франції ви виконуете велику роботу серед нашої скитальщини, спомагаючи тих найбідніших, що потребують порятунку, а до того ще й пильнуете бодай жменьку українських дітей у Парижі, що позбавлені своєї Рідної Школи, вчать від вас святих Правд Віри й молитви у своїй рідній мові, а в Вічному Місті Римі вашими святими молитвами й вашою жертвенною працею у нашій Папській Семінарії ім. св. Йосафата спомагаєте нашу скитальщину й збираєте безсмертні заслуги перед Богом, перед нашою св. Церквою і перед Батьківщиною.

Усі мої побажання для вас усіх, Всечесні Отці, Дорогі Браття і Сестри, складаю на руки нашої Небесної Неньки Непорочно Зачатої Пречистої Діви Марії з молитвою на устах: «Под твою милость прибігаєм Богородице Діво, молитв наших не презри во скорбіх, но од бід ізбави нас єдина чистая і благословенная». Вона, Божа Мати, могутня Цариця наша, Вона може те зробити, Вона, наша Мати, хоче нашого добра й зробить те! Покірно прибігаймо до Неї як до джерела, щоб зачерпнути води з того повного збірника, бо відчуваємо пустку в наших серцях. Просимо, щоб не погордила нашими нужденними молитвами, нашими побажаннями, а щоб визволила нас з біди й нужди, бо ми всі Її діти, ми одне в Христі й у Пречистій Діві Марії, Матері нашій. Вона єдина наша Мати, Єдина, Чиста й Непорочна, Єдина Благословенна в женах наша законна Мати, що в таких тяжких болях під хрестом породила нас до життя ласки. Вона ні на хвильку не забуває нас — своїх дітей, цікавиться нами, бажає, щоб ми все були разом з Нею і тут і в вічності, амінь.

Благодать і Мир і Благословення Всемогучого Бога Отця, любов Господа нашого Ісуса Христа і Причастя Святого Духа нехай буде з вами всіма, амінь.

Дано у Ноттінгам, в Англії, в день св. Апостола Андрея Первозванного, 30 ст.ст. листопада 1948 р.

✠ ІВАН, *Єпп.*

ВЕЛИКОПІСНЕ ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

ІВАН БУЧКО

Божою Милістю і Святого Апостольського
Римського Престолу
Благословенням Єпископ тит. Кадоенський
Апостольський Візитатор Українців
у краях Західної Європи
Всечесному Духовенству й Вірним
Українцям Скитальцям
мир у Господі й Архирейське Благословення

Всечесні Отці, Дорогі Браття і Сестри!

Немає сумніву, що наш Божественний Спаситель, якщо б і нині з'явився між своїми вірними на землі, зустрів би в кожному стані й кожному віці грішників, до яких мусів би сказати ті самісінькі слова, що ними колись зачав на землі проповідувати: «Покайтеся, бо наблизилося царство небесне» (Мт. 4,17). Свята Мати-Церква, за прикладом Божественного Спасителя, безнастанно пригадує нам, що треба нам каятися, а зокрема в тому освяченому часі Великого Посту Чотиридесятниці, каже нам роздумувати над стражданнями й смертю Ісуса Христа, як над ціною нашого відкуплення, бо така роздума заохотить нас до покайних змагань, до примирення з Богом і до поступу на дорозі християнської досконалости. Бажанням Святої Церкви є, щоб ми в тому освяченому часі застановилися кожний над станом своєї душі й перевірили наше відношення до Бога, — Пана й Творця нашого, до Вічності. Звичайно, люди не люблять застановлятися над станом своєї власної душі. Людина радше заглядає в душу ближнього свого, нишпо-

рять там і дошукується різних хиб і залюбки про ті хиби говорить з кимнебудь, а це, звичайно, не може обійтися без тяжких провин проти заповіді любови ближнього, що, подібно як заповідь любови Бога, є найважливішою заповіддю нашої християнської віри. Багато краще було б застановитись кожному над станом власної душі й побачити, скільки там недосконалостей, скільки гріхів, а то й злочинів проти Божого Закону.

Тоді напевно відпало б нам бажання займатись чужими справами, бо кожний, пізнаючи сумний стан своєї душі, мусів би упокоритись, оскаржити себе перед Богом за свої провини, жалувати за свої гріхи, мусів би вкінці звернутись до Божого Милосердя і робити те все, що треба, щоб повернутися до стану благодаті та й переблагати Божу Справедливість, яка завжди готова простити. Оце і є покаяння, якого ми так усі потребуємо, до якого нас заохочує Свята Церква, якого очікує від нас Господь Бог, щоб ми навернулися зі стану гріха до стану ласки, з остиглости до ревности, щоб ми змінили наші серця і наше життя, щоб ми відвернулися від сотворіння, до якого були прив'язані, а навернулися до Бога, і вчинками покаяння надолужили за лихі минулі вчинки і, злучені з Богом, поступали у християнських чеснотах.

Ми залюбки застановляємося над станом нашого майна, нашого здоров'я, зокрема над нашим теперішнім оплаканим станом вигнанців-скитальців, і продумуємо над усіми засобами, щоб як-небудь поправити наш жалюгідний стан, щоб дістатись в якесь безпечне місце захисту для себе і своїх найближчих бодай на тих кілька літ нашого земського життя. Ми не жаліємо праці, ми готові на всілякі упокорення і пониження, щоб дійти до нашої земної мети. Що ж не робимо ми, щоб повернути собі втрачене здоров'я? А мало хто подумає над тим, що варто було б, якщо не більше, то бодай трохи зусиль присвятити для душі, яка так часто хворіє і то смертельною недугою.

Тому ж у цьому Великому Пості, що його ми вже

почали, завдаймо собі, Дорогі Браття і Сестри, трохи труду для наших душ, застановімся кожний над станом своєї душі й вступім на дорогу правдивого покаяння. Святі Отці й Учителі Церкви не вагаються казати рішуче, що «життя людини мусить бути завжди триваюча покута, бо все треба оплакувати свої гріхи, все треба боятись нових упадків і оминати їх, все треба старатись про християнські чесноти, треба переблагати Божу Справедливість, треба просити Божого Милосердя» (Тертуліян). А початок покаяння це, власне, застанова над своєю душею і пригадка прецінної завваги Ісуса Христа: «Яка користь людині, як світ цілий здобуде, а занапасть власну душу?» (Мт. 16,26).

Тільки через брак застанови ми не здаємо собі справи з ціни душі й не звертаємо уваги на її потреби й небезпеки, а всі свої зусилля посвячуємо на земські здобутки, що переминають. А тим часом уже здоровий розум, до того ще й вірою просвічений, каже, що навіть у випадку втрати всього, що маємо, ми все ще все зискали, якщо душу врятували, але що ж нам з того було б, що цілий світ до нас належав би, а душа була б втрачена? Втрата маєтку, слави, а навіть життя це ще нічого, бо всю ту втрату можна б направити, зрештою, вся ця втрата рішає тільки на коротку мету. Натомість втрата душі має правдиве значення, бо у тій втраті міститься всяке нещастя; це вічна втрата, що ніколи не дасться направити. На кожному кроці, у кожній хвилині життя ми глибоко відчуваємо, що ми на те й народились, щоб бути щасливими. Це наше найжагучіше бажання, що виповнює всю нашу діяльність, це постійний неспокій нашого серця, щоб щастя досягнути і втримати: щоб бути завжди щасливим, завжди жити. І, не зважаючи на наше коротке життя, ми робимо пляни такі, щоб не зійти з цього світу без ніякого сліду. Та з другого боку знаємо навіть з досвіду, що ніякі багатства, ніяка земська розкіш того нашого бажання не заспокоїть, бо ми хочемо такого щастя, що тривало б вічно, без страху про його втрату. На жаль, немає на землі такого щастя. Премудрий Соломон, що скуштував у своєму

житті всіх розкошів, доступних для людини: багатства, слави, вигоди, що їх тільки виміряти можна б, сказав вкінці знаменні слова: «Суета сует і все суета!» І слушно, бо після смерті це все треба покинути.

Наша християнська віра вчить, що те щастя для нас приготоване у другому, вічному житті. Кожний чоловік може його досягнути, але під умовою, що буде Богу волю творити, Божі заповіді зберігати, обов'язки супроти Бога сповняти. Кожний чоловік посяде те щастя вічне, якщо помре у стані ласки, інакше він загине навіки. То ж варто задуматись над тим, чи і як ми готові на ту хвилину рішальну, що від неї буде залежати сповнення нашого бажання вічного щастя, або вічне прокляття. Якщо наша совість не дасть нам задовільної відповіді, вона не дасть нам також і спокою, а буде безнастанно пригадувати нам, що настала пора вже каятись і прямувати до примирення з Богом різними покайнними вчинками, щоб забезпечити себе перед втратою того щастя, що його так жагуче прагнемо.

Святе Євангеліє оповідає, що св. Іван Хреститель, проповідуючи над Йорданом, пригадував народові саме ту найважливішу справу — конечність покаяння: «Покайтеся, принесіть плоди, достойні покаяння», а нарід, слухаючи його проповіді, каявся, визнавав свої гріхи, приймав хрещення покаяння, замирювався з Богом та просив ради, що робити на майбутнє, щобто які вчинки покаяння творити.

Напевно і нам під час цього Великого Посту, при розважанні кожного над своєю душею, прийде на думку таке питання, що нам робити? Які ж то плоди, достойні покаяння, маємо принести ми, скитальці, що все втратили, навіть Батьківщину, що стогнемо під тяжким хрестом нашого вигнання, що його поклав Господь на наші рамена, що йдемо шляхом тернистим у непевне майбутнє. Нема, здається, іншого народу, що його досвідчав би Господь такими терпіннями, як наш український нарід, усіх нас разом і кожного зокрема і там у Рідному Краю, і тут на скитальщині. Чи ж треба нам ще більшої покути, як та, що її Боже Про-

видіння поклало на нас усіх без винятку?

Послухаймо, що відповів св. Іван Хреститель тим усім каянникам, що питали його: «Що нам робити?» Святе Євангеліє передає нам докладно відповіді св. Івана Хрестителя, які він давав різним колам людей, що питали його про раду: «А він, відповідаючи, казав їм: 'Хто має дві одежі, нехай дасть тому, що не має. А хто має харч, нехай так само зробить'. Прийшли також митарі хреститись і йому мовили: 'Учителю, що маємо робити?' А він сказав їм: 'Нічого більше понад те, що вам призначено, не робіть'. Вояки теж його питали: 'А ми, що маємо робити?' Він відповів їм: 'Нікому кривди не чиніть, фальшиво не доносьте і вдовольняйтесь вашою платнею'» (Лк. 3,10-14). Як бачимо з оповідання св. Євангелія, то св. Іван Хреститель нічого надзвичайного не вимагає від каянників; каже творити діла любови ближнього супроти тих, що є в потребі, каже бути справедливими для всіх, забороняє кривдити кого-небудь на маєтку, чи на славі, забороняє оскаржувати інших і каже задовольнитись тим, що маємо. Якщо б цей великий проповідник покаяння з'явився б нині серед нас скитальців, він, співчуваючи з нами у нашій недолі, напевно не домагався б від нас якихось надзвичайних діл покаяння, він повторив би, може іншими словами, ті самі ради, що їх дав каянникам тому близько дві тисячі літ.

Так само й св. Церква, вимагаючи від нас покаяння, зокрема у цьому освяченому часі Великого Посту, не жадає від нас нічого надзвичайного. Вона хоче тільки, щоб ми завернули з дороги гріха, щоб ми збридили собі гріх, бо гріх є бунтом проти Бога. Вона каже зберігати Божі заповіді, каже творити діла милосердя, каже направити заподіяну кривду, не посуджувати нікого, не нарікати, а бути задоволеними з того стану, в якому ми опинилися з допуску Божого. Це правда, що Боже Провидіння не пощадило нас під час останньої війни і далі по війні випробовує нас тяжкими допусками, хрестиками, терпіннями. Терпіння, як це море, розлилось по всіх просторах нашої Батьківщини, а ми скита-

ємося на чужині й терпимо всілякі невігоди, поневіряння й нужду. Скільки ж то з нас втратило своє здоров'я, майно і славу, і нема просвітку ніякого на краще майбутнє. Знає про те все св. Мати-Церква, а одначе не звільняє нас від покаяння, а просто ще більше заохочує нас, щоб ми не нарікали на Боже Провидіння, щоб ми терпеливо зносили всі ті недостатки, те поневіряння, всі ті хрестики й терпіння, що впали на нас не випадково, але з допуску Божого Провидіння, одним словом — вимагає від нас духа покаяння. В душі покаяння треба нам, Браття і Сестри, нести той тяжкий хрест нашої скитальщини на чужині й ту безліч хрестиків, що їх потягає за собою наша скитальщина.

Розважаючи кожний над станом своєї душі, мусимо собі сказати, що ми всі грішники — як каже Псалом 50: «Во грісіх роди мя мати моя». А св. Іван Апостол додає: «Коли ми кажемо, що гріха не маємо, то ми самих себе обманюємо, і правди в нас немає» (1 Ів. 1,8).

Ми вправді стали Божими дітьми через св. Хрещення, але скільки ж то разів втратили ми Божу благодать через наші гріхи, втратили право до неба й заслужили на вічну кару в пеклі. Це правда, що наш Божественний Спаситель, якому Отець Небесний віддав всю владу на землі й на небі, такий добрий, такий милосердний для грішників, як це знаємо зі св. Євангелія, як то Він любив грішників, прощав їм їхні гріхи, приставав з ними так, що фарисеї у своїй злобі називали Христа приятелем митарів і грішників. Це правда, що Ісус Христос завітав до дому грішника Закхея-митаря і сказав: «Сьогодні на цей дім зійшло спасіння» (Лк. 19,9). Це правда, що Христос простив усі тяжкі гріхи явно-грішниці Магдалині, й до книжників і фарисеїв, що хотіли її вкаменувати, сказав: «Хто з вас без гріха, нехай перший кине на неї каменем». Це правда, що й розбійникові на хресті простив Ісус Христос його тяжкі гріхи й обіцяв вічне щастя в раю, царстві небесному. І нам напевно простить так само наші гріхи, але під умовою, що ми захочемо так каятися, як каявся Закхей, що на привітання Ісуса Христа у своєму домі

сказав: «Господи, ось половину майна свого даю вбогим, а коли чимсь когось і покривдив, поверну вчетверо» (Лк. 19,8).

Чи вміємо так каятися, як явно-грішниця Магдалина, що від хвилі, коли почула солодкі Ісусові слова: «То і я тебе не осуджую. Йди та вже віднині не гріши» (Ів. 8,11), не то що ніколи не вернулася до гріхів своїх, але сталася вірною ученицею Христовою, що й під хрестом витривала при Ньому. Чи вміємо ми так каятися, як каявся і жалував за свої гріхи розбійник на хресті? Ось такого духа покаяння треба нам, Браття і Сестри, щоб переблагати Божу справедливість і удостоїтися Божого Милосердя ще тут на землі, бо той самий Христос Спаситель наш, що такий милосердний для грішників, буде колись нашим справедливим Суддею. То ж треба нам у цьому Великому Пості застановитися над тим, як ми дотепер каялися за наші гріхи, чи направили заповіді кривду вже не вчетверо, як це зробив Закхей, але бодай у такій самій мірі, як ми кому пошкодили на маєтку, чи на славі. Треба раз назавжди вкінці зірвати зв'язки з гріхом і з нагодами до гріха — так як це зробила явно-грішниця Магдалина. Треба жалувати з цілого серця, що ми Божу заповідь потоптали й Бога образили, та й треба просити Божого Милосердя, так як благав розкаяний розбійник на хресті.

Деякі світові люди, що є християнами радше з імені, чи з метрики, відважуються не раз сказати, що вони заповідей Божих дотримуються, нікому нічого злого не роблять, живуть чесно, ніяка влада їх досі ніколи не карала, може й дещо доброго коли-небудь зробили, за що ж тоді Господь Бог посилає на них стільки горя і терпіння — питають вони. Якщо ці люди були б правдиві християни, то вони вміли б дивитись на терпіння в душі християнської віри, яка вчить, що навіть у тому випадку треба коритись Божій волі й приймати терпіння не тільки як кару за гріхи, але й як допуск Божий, а ще краще як найщасливішу нагоду показати Богові нашу любов. Учителі життя духовного слушно кажуть, що Божественний Спаситель наш Ісус Христос міг своїми

безконечними заслугами вислужити нам звільнення від усяких хрестиків і терпінь, але з любови до нас не зробив того, щоб не позбавити нас нагоди дати Богу доказ нашої любови й вірності не на словах, але на ділі. Бо що ж варта любов невипробувана труднощами?

Зрештою, такий уже усталений плян Божого Провидіння, що хрест це засіб нашого спасіння, а хресна дорога — це єдина дорога до спасіння душі, єдина дорога до неба. Від хвилі, в якій гріх мав місце у світі, хрест — це кара за гріх, це покута конечна, без хреста нема примирення з Богом, нема спасіння для людей. Таке вже розпорядження Божого Провидіння для всіх без винятку, бо навіть для воплощеного Божого Сина винятку не було. Тому й той воплощений Син Божий Ісус Христос проголосив для всіх християн без різниці таку програму: «Коли хто хоче йти за мною, нехай себе зречеться, візьме щодня на себе хрест свій і йде за мною» (Лк. 9,23). Він перший несе тяжкий хрест через ціле своє життя. Добровільно, з любови до Отця свого Небесного прийняв Він той хрест з рук Його, щоб Отцю Небесному привернути славу, пограбовану людьми, бо вони не хотіли волі Божої чинити і добровільно несе той хрест і в тяжких муках конає на хресті, щоб людей спасти. І від нас усіх домагається, щоб кожен з нас двигав свій хрест, бо тільки під тою умовою маємо право назвати себе християнами, цебто Христовими учнями, інакше ми не варті тої назви.

Що ж це за хрест, що його несення домагається так рішуче Ісус Христос? Це, насамперед, наші християнські обов'язки супроти Бога й ближнього, які так часто вимагають насилля над нашою зіпсутою людською природою, бо так дуже противляться нашому себелюбству. Але звичайно ми під назвою хреста розуміємо ті досвіди, чи допусти й проби Божого Провидіння, що нас тяжко дотикають і виликають біль і смуток. Вже наша природа носить зі собою зародки тих хрестиків: різні слабості, хвороби, опісля різні недостатки, біда й нужда, тяжка праця, залежність від інших. Інші хрестики випливають зі самого стану, який ми

самі собі вибрали (напр. подружжя), а інші спадають на нас випадково, або через людську несправедливість, чи диявольську злобу. Терпимо на здоров'ї, на славі, на маєтку, на спокою, самі, або терплять нам дорогі особи, а це й на нас відбивається. На кожному кроці жадається від нас якоїсь жертви. Всі мусимо терпіти, всі мусимо нести хрест, ніхто з людей не може оминати хреста, кожний є хрестоносець, бо «нема кутика без хрестика». Раз ті хрести, чи хрестики походять з нашої власної вини, другий раз невинно спадають на нас, раз ми їх передбачуємо, але ніяк не можемо оминати, ані не маємо змоги звільнитись від них, а завжди приходять проти нашої волі. Що то чоловік не робить, щоб виминути хрест, або облегшити собі його тягар, але звичайно це небагато помагає. Одна тільки релігія, віра дає правдиву поміч у несенні хреста.

А навіть здоровий розум каже зносити терпіння відважно й терпеливо, бо нарікання, нетерпеливість, гнів, проклін не тільки не зменшують, але радше побільшують терпіння, бо ними обтяжуємо нашу совість перед Богом. Християнська віра вчить, щоб ми приймали хрестики з Божих рук і піддавались Божій волі, бо нічого не діється без Божої волі. Знає Господь Бог про все те, що нас стосується. Він же ж і волосся на голові кожного з нас порахував, а й горобець не впаде зі стріхи без Його дозволу. Знає Милосердний Господь, що кожний хрестик пригнічує нас, а все ж посилає нам ті хрестики з любови до нас, щоб випробувати й нашу любов та й щоб збільшити наші заслуги на вічну славу в небі. То ж радше з любов'ю і вдячністю треба приймати хрестик з Божих рук, а якщо вже не можемо з любов'ю і вдячністю, то приймаймо бодай з відданням на Божу волю для свого вічного спасіння. Коби то ми вміли при нагоді всілякої втрати якого-небудь земського добра повторювати за праведним Йовом: «Бог дав, Бог взяв, хай буде ім'я Його благословенне». А були й такі святі Божі угодники, що тужили, прагнули хрестиків і терпінь. Св. Тереса казала, що життя без терпіння було б незносне, а св. Іван від Хреста на

питання Ісуса Христа, якої бажав би собі нагороди за свої терпіння, відповів таки просто: «Нічого більше, як тільки терпіння і пониження». Серед усіх своїх тяжких страждань святі Божі угодники тішилися, що їм ліпше не поводитьься, як терплячому Спасителеві. Вони радше вважали себе нещасливими, якщо не могли терпіти з Ним.

Скільки ж то нагоди маємо ми в часі нашої скитальщини на чужині потішати себе тою думкою, що й нам не ліпше поводитьься, як маленькому Ісусові, що мусів разом зі своєю Пречистою Матір'ю і св. Йосифом залишити рідну землю і скитатись на чужій землі в Єгипті. Але ми дуже часто також нерозважно говоримо, що саме той хрестик, що впав тепер на наші рамена, то таки найтяжчий, та й що краще було б, якщо ми самі вибрали б собі, кожен для себе свій, коли вже раз хреста не можна оминати. Неодина каже: «Якщо б інший хрестик, я радо терпів би». Та це омана. Хрест завжди є хрестом, і завжди не подобається, проти кожного з них ми так само були б, якщо б тільки взяли його на наші рамена. Раз ми не могли б рішитись на який-небудь хрестик, або вибрали б зле, а тоді жалували б і нарікали, що зле вибрали бо ми завжди нетерпеливі. Чи ж не краще залишити це Господу Богу, бо Він найліпше знає, якого нам хрестика треба, згідно з нашими силами. Від нас самих залежить, щоб менше терпіти під тягарем хреста. Не бунтуймося, не нарікаймо, приймаймо з любов'ю, несім у душі покаяння за наші й чужі гріхи, а тоді й тягар тих хрестів буде легший, переблагаємо Божу Справедливість, помножимо наші заслуги на вічність. А найкращим засобом полегшення тягара хреста є вдивлятися у Розп'ятого Спасителя.

Його хрест тяжчий за всі наші хрести й цілого світу. Він несе хрест і конає на ньому в нашому імені, як наш заступник, і то добровільно, тільки з любови до нас самих. Він сам без гріха, не потребував терпіти, Він міг відкинути хрест. Але що тоді було б з нами? Надаремно ми носили б і найтяжчі хрести через ціле наше життя, ні один гріх не був би відпущений, а небо було б для нас замкнене. Ісус Христос це

наш зразок, ми маємо бути подібні до Христа, того мужа болізни, якого, за словами пророка Ісаї Бог покорив і побив. «Хіба не треба було Христові так страждати й увійти в свою славу?» — сказав Ісус (Лк. 24,26) до своїх учнів з Емаус, що не розуміли пляну Божого про страждання свого Божественного Вчителя. І ми теж часто думаємо, що мали б увійти в славу небесну і навіть не засмакувати чаші страждань нашого Спасителя. А вже ж ми повинні бути вдячні Христові Спасителеві за Його любов до нас і відплатити Йому нашою любов'ю та кращої нагоди до того не знайдемо ніколи, як тільки йдучи Його слідами по хресній дорозі з нашим хрестиком на раменах, пам'ятаючи, що Він, Христос, перший несе найтяжчий хрест за нас, і хоч падає під його тягарем, не кидає його, бо хоче на ньому серед найтяжчих мук сконати, щоб тільки ми не загинули, а жили з Ним навіки.

Обов'язок вдячності нашому Спасителеві за діло Відкуплення і за те, що так ніжно запрошує нас до себе, наче найліпший батько або найщиріший приятель — отой обов'язок вдячності велить нам нести наші життєві тягарі терпеливо і без нарікання вслід за Христом і по Його хресній дорозі та жертвувати всі болі, нещастя і прикrostі нашого скитальчого життя Божій Справедливості як покуту й надолуження за наші власні провини перед Небом, за провини наших братів й усього грішного світу. Освячений час Великого Посту велить нам глибше застановитися над собою самим, впорядкувати наше відношення до Бога, до людей, і до світу та жадає від нас більше молитви, жертв і покутних діл як звичайно. Всі ці наші молитви, жертви й діла покаяння треба нам лучити з молитвою і жертвою цілої Церкви, що є містичним тілом Христа, і доповнювати в нашому тілі за Церкву те, чого недостає терпінням Христа (Кол. 1,24).

Церква — це містичне тіло Христа, наче живий організм, в якому кожний християнин має бути живим членом, що з цілістю живе, співпрацює, співрадіє і співтерпить. Христові

Намісники останніх часів раз у раз закликають вірних цілого світу до молитов і жертв надолуження за гріхи усіх людей. Християнин, в серці якого жевріє любов до Бога й до ближніх, прагнучиме надолужити Божій Справедливості власними молитвами й жертвами не тільки за свої власні гріхи, але теж за гріхи ближніх, так як це робили численні Святі, що готові були, за прикладом нашого Найдорожчого Спасителя, взяти на себе кари за гріхи усіх людей свого часу. Та й теперішній Святий Отець Пій XII, з нагоди ювілею свого священства, закликає священників і вірних до молитов, св. Причастя і жертв на винагородження Божій Справедливості за злочини безбожництва й ненависти до Бога. Тим-то правдиво побожний християнин нинішнього часу, який працює над удосконаленням себе, не сміє в своїх молитвах та всіх ділах побожності думати тільки про свою власну душу; він має обов'язок дбати про рятунок душ ближніх й цілого людства і жертвувати в тому наміренні власні молитви і добрі вчинки як покуту і надолуження. Правдива побожність мусить засвоїти вимоги навчальної Церкви і бажання Христових Намісників, а їх бажанням є: включити в нашу побожність покуту й надолуження Божій Справедливості за гріхи інших людей.

До молитов і жертв в душі покути й надолуження в часі цьогорічного Великого посту заохочую Вас, Дорогі Отці й Вас, Милі Браття і Сестри в Христі, дати жертву покути й надолуження Божій Справедливості за те все, що від ряду літ діється на нашій рідній землі, зобов'язані передусім ми, і від цих наших молитов і жертв залежить доля наша власна і наших братів у куди більшій мірі, якби це на думку світських людей могло здаватися.

Благодать і Мир і Благословення Всемогучого Бога Отця, любов Господа нашого Ісуса Христа і Причастя Святого Духа нехай буде з вами всіма, амінь.

Дано в Мюнхені, в Німеччині, в день св. Великомученика Теодора Тирона, 17 ст.ст. лютого 1949 р.

✠ ІВАН, Єтп.

ПАСХАЛЬНЕ СЛОВО ДО СВЯЩЕНИКІВ І ВІРНИХ

Христос Воскрес!

Всечесні Отці, Дорогі Браття і Сестри,
Українські Скитальці!

Радіє моє серце особливою радістю, що можу оцим нашим радісним привітом привітати Вас із Світлим Празником Христового Воскресення та промовити до Вас Боже слово з тієї милої нагоди.

Дивна, таїнственна сила захована у тих двох словах стародавнього християнського привіту «Христос Воскресе», сила така могутня, незбагненна, така зворушлива, така, що вже близько дві тисячі літ ворушить серця віруючих християн, сповняє їх невимовною радістю, зачіпає до геройських діл християнських чеснот, так що не може бути ніякого сумніву, що це Божа сила, сила Божої благодаті, що її Всемогучий Бог з особливим уподобанням вливає у ці слова привіту.

І слушно Милосердний Господь наділив цей привіт такою силою, бо це не тільки привіт, це радше ісповідання основної правди християнської віри, такої важливої правди, що без неї всі інші правди, які нам Бог об'явив і яких навчав нас Ісус Христос, хоч і які високі ці правди, не мали б свого підтвердження. Святий Апостол Павло не вагається сказати до Коринтян: «А коли Христос не воскрес, то марна проповідь наша, то марна й віра ваша» (1 Кор. 15,14). Без цієї правди — за словами Великого Апостола — марне було б з боку Апостолів продовження Христової науки, марна була б і віра християн.

А з правдою про Христове Воскресення ми маємо наймогутніший доказ правдивості християнської релігії та всіх

правд, що їх та релігія вчить, а ми віруємо. Христове Воскресення — це найбільше чудо, найславніше таїнство і найурочистіший празник християнства, бо це правдиве завершення справи відкуплення людського роду і примирення людей з Богом. Це правда, що те відкуплення і примирення довершив Христос своїми стражданнями й жахливою смертю на хресті, але щойно Його славне Воскресення з гробу кидає ясне світло на ціле минуле життя і діяльність Ісуса Христа й освітлює величавим сяйвом хресну жертву на Голготі.

Привіт «Христос воскрес» каже, що Розп'ятий на Голготі живе, а разом із Ним непорушно стоїть наріжний камінь великої Божої будови — християнської релігії і всіх тих правд, що, спираючись на тому наріжному камені, мають непорушну силу захопити людину.

Тільки з воскресенням Розп'ятого на Голготі було можливе захоплення й утвердження Апостолів в переконанні про Божество Ісуса Христа, про Його Божу науку, до тієї міри, що не завагались і життя своє віддати за Нього й за Його науку.

Тільки Бог є паном життя і смерті, і тільки Він може вчинити таке чудо, отже Христос — це правдивий Божий Син, бо воскрес із мертвих. А якщо Христос є Бог, то й релігія Його, наука Його Божа, Його слова, Його Євангелія, Таїнства Ним установлені, Церква Ним заснована — все те є Боже. Віруючи в Христа і Його науку, ми вже не можемо бути обмануті. Йдучи за Христом, живучи за засадами християнської віри, ми йдемо певною дорогою за непомильним Провідником, а рішаючись на деякі жертви, що їх вимагає від нас християнська релігія, ми певні, що за жертви й труди Бог нас винагородить.

Дарма безбожники будуть сміятись з нас і нападати на ті правди, що ми їх вважаємо за святі, дарма жиди гіршаться правдою про Розп'ятого Божого Сина, а поганці посміхаються з нас, як з дурнувятих, бо всі закиди їхні розбиваються об Божий Гріб, що одинокий з усіх гробів на світі

має дивний напис: «Його нема тут» (Мр. 16,6).

Празник Христового Воскресення — це Празник тріюмфу Христа над ворогами, це празник тріюмфу нашої віри.

Христос допустив сваволю ворогів, щоб могли знущатися над Ним досхочу, мордувати й мучити, розпинаючи Його на хресті, але тільки на те, щоб Він міг у хвилині смерті сказати прикінцеве слово «Звершилось», себто міг ствердити, що Він виконав завдання, накладене на Нього Небесним Отцем, бо Своїм послухом аж до смерти на хресті віддав незмірну славу Небесному Отцеві, а за те Небесний Отець заявив готовість простити людям усі гріхи й наново відкрити для них небо.

Немає сумніву, що Христові вороги тріюмфували й уважали себе великими переможцями на Голготі, бо були певні, що цілком знищили Христа і Його пляни. Не могло їм прийти й на гадку, що вони віддали Христові найколючішу прислугу, щоб Христос довершив Своє найважливіше завдання: найбільшої прослави Бога й відкуплення людства. Отже, на ділі Христос вийшов повним переможцем на Голготі й припечатав Свою перемогу славним воскресенням з мертвих.

Яка ж це потішаюча правда для нас, що Боже Провидіння допускає часто такі речі, що видаються перемогою і тріюмфом Божих ворогів, а в дійсності ті речі вийдуть на більшу прославу Бога та й на вічну прославу тих, що терплять з допущу Божого, а на вічну ганьбу Божих ворогів. Саме на Ісусі Христі бачимо наочно ту правду про всеобіймаюче Боже Провидіння. Про все те, що діється у світі, Бог знає наперед так, що тільки те станеться, що Бог схоче допустити, себто те, що відповідає Божим плянам. Під час страждань Ісуса Христа Бог допустив те все, що вороги хотіли Христові зробити. Та як тільки зі смертю Ісуса Христа при допомозі Його ворогів було доведене велике діло прослави Бога й відкуплення людського роду, Всемогучий Бог немовби сказав до ворогів Своє маєстатичне: «Досить,

ані кроку далі!» (Див. Шільген Г., «У школі Льюїолі», IV уступ – Прославлення Ісуса).

З оповідання Євангелистів ясно видно, що Христові вороги задумали ще й для конаючого Христа деяку ганьбу. Вони пішли до Пилата й просили, щоб він велів добити розп'ятих, отже й Ісуса Христа. Пилат це наказав і його наказ виконано, але тільки на розп'ятих розбійниках, яким поламано кості і прискорено смерть на хрестах. Бог не допустив, щоб Ісусові кості були поламані, Ісус Христос був вже мертвий, отже римський сотник не бачив потреби безчестити мертво тіло Ісусове.

А хоч один з воїнів списом проколов бік Ісуса, щоб ствердити понад всякий сумнів Ісусову смерть, то це зробив згідно з Божою волею. Бог хотів, щоб на хресті було отворене Христове Серце, осідок безмежної любови Спасителя до людей, та й щоб з того Найсвятішого Серця вилялися останні краплі крові за нас, а Його Серце стояло відкрите для нас так, що Розп'ятий за нас, звернений до нас з про- стягненими раменами і з відкритим Серцем.

Напевно вороги мали намір поховати тіло Ісусове разом з трупами розбійників в якомусь рові. Але й до того Бог не допустив, бо вчасно надхнув Йосифа з Ариматеї, щоб зайнявся справою похорону Ісуса й почесно поховав у гробниці, в якій ще ніхто не лежав. Отже, не вдалось Христовим ворогам, далі знущатись над Ним, бо вони могли тільки те зробити, на що Бог дозволив, але далі ані кроку.

Довідались вороги, що Пилат подарував Йосифові тіло Ісусове та, що Йосиф поховав Його почесно — поставили коло гробу варту й припечатали гріб. Тими їхніми заходами Бог послужився саме на те, щоб здійснити Свої наміри, а саме, щоб люди доброї волі мали доказ, що нема тут місця для якоїсь омани, і щоб та сама сторожа ствердила Христове воскресення.

Ця солодка правда про Боже Провидіння нехай буде для нас потіхою у наших злиднях скитання. Будьмо переконані, що в нашому житті не станеться нічого такого, чого Бог не

знає, чого Бог не допустить. Нічого такого нас не стріне, чого Він не хоче, бо Він має силу й знає тисячі доріг, щоб так покерувати справами й зарядити, щоб з того вийшла більша Його слава й більше наше добро, хоч ми й не розуміємо того всього, ані не знаємо причини, чому воно так діється.

У Празник Христового Воскресення, святкуючи пам'ятку наймогутнішого чуда, що його довершив Ісус Христос, радіємо разом з Ним, враз з цілим Небом, так як раділа Мати Божа, як раділи Апостоли й Учні Христові, що Христос таки напевно воскрес і то до життя прославленого. Радіємо цілим серцем, що наш Ісус Христос, наш Учитель і Спаситель, що витерпів за нас жакливі муки, так велично переміг ворогів і вийшов прославлений як Цар Неба й Землі, перед яким клониться «всяке коліно на небі, на землі й під землею» (Фил. 2,10).

Радіймо, що маємо такого славного, могутнього й мудрого Вчителя, Господа й Царя, що Йому ніхто не може дорівняти, що Його волю всі повинні сповняти, що Він мусить царювати й усіх покорити під ноги Свої, що навіть смерть перед Ним безсильна, бо Він її також переміг і вона вже й для нас не страшна.

Довіряючи Христові, ми служимо переможній справі і не можемо програти, якщо йдемо Його слідами. За Його прикладом і за Його поміччю також і ми можемо здійснити наймогутніше діло прослави Божої, на яке здатні сотворіння, себто можемо, а то й мусимо здобути перемогу, що є головною й остаточною ціллю нашого життя. Одної тільки речі треба з нашого боку, а саме повного й беззастережного самовіддання Його святій волі, Його Божому Провидінню.

Співаючи радісну пісню перемоги «Христос воскрес із мертвих» і радіючи в Празник Христового Воскресення з Христової перемоги, що є одночасно і запевненням нашої перемоги і нашого прославлення, піднесім вгору наші серця, забудьмо наші проминаючі злидні. Прийде й для нас така

хвилина після нашої теперішньої Голготи, коли минеться раз на все те, що могло б нам завдати болю, стривожити нас, чи засмутити, і ми разом з Христом прославленим заживемо у вічному щасті в Його Небесному Царстві, що дістанеться нам від безконечної Його Любови в дарі, купленім ціною крові Його Серця на хресті.

II.

Вітаючи Вас, Дорогі в Христі Браття і Сестри, із Світлим Празником Христового Воскресення і заохочуючи Вас разом з цілою Церквою до радості й веселости, хоч і знаю добре про всі Ваші тяжкі переживання і злидні Ваші на скитальщині, здалека від нашої любної Батьківщини, я хочу запевнити Вас, що, пишучи оці рядки пастирського привіту, не перестаю благодати Воскреслого Спасителя, щоб зокрема у ці світлі дні Празника Пасхи обдаровував Вас усіх тими щедрими дарами, якими колись обдаровував Своїх учнів, стривожених і засмучених у наслідок переживань тих страхіть, що впали так несподівано на їхнього любого Вчителя.

Благаю Його, щоб Він відвідав Вас Своєю благодаттю і влив у Ваші серця ту потіху небесну, що пливе з переконання, що з нами Христос! Могутній Божий Син, той добрий, ласкавий, милосердний наш Спаситель, що в Його й тільки в Його руках наша доля, що Він лише добра для нас хоче, щоб ми були Його, а Він наш. Якщо тривожили б нас наші провини й невірність до Нього в нашому житті, нехай Христос відвідає нас так, як відвідав Верховного Апостола Петра, не дивлячись на Його тяжкий упадок спроневерення. Хоч і не знаємо, яка була в тій хвилині розмова між Христом і Петром, то однак напевно можемо здогадатись, чого Христос не сказав йому, бо не виключив його з апостольського збору, ані не сказав, що відкликує Свою обітницю і що інший Апостол буде головою Церкви. Петро надалі лишився головою Апостолів і головою Церкви.

А зокрема благаю Воскреслого Спасителя, щоб Ви з Празником Пасхи скріпилися у вірі й прив'язанні до Нього, щоб Ви на завжди лишилися вірні Йому і Його Святій Церкві, бо немає іншого способу дотримати вірність Христові, як тільки через вірність Його Церкві.

Хочу Вам, Дорогі Браття і Сестри, саме ту останню правду пригадати при нагоді мого Пасхального Привіту для Вас, бо я свідомий того, що вже в короткому часі багато з Вас виїде з Європи в заморські країни, особливо такі, де не буде наших українських Пастирів, а серед Вас з'являться вовки в овечих шкірах, що будуть чигати на те, аби видерти з Ваших сердець той найцінніший скарб, що Ви його зберегли дотепер. На новому місці Вашого проживання Ви стрінете проповідників різних сект, що будуть захвалювати свою віру й притягати Вас до себе. Вони скажуть Вам, що вони також вірять у Христа і Його Воскресення, що вони визнають цілу Його науку. Та Ви не дайтеся обманути. Не забувайте ніколи на ту правду, що Христос заснував тільки одну Церкву й поставив на видимого голову тої Церкви Верховного Апостола Петра, а по смерті Петра мали прийти його наслідники — римські Єпископи, бо св. Петро був перший римський Єпископ. Не вірте тим усім т.зв. проповідникам, які скажуть Вам, що можна без Церкви обійтися, бо вистачить читати собі Святе Письмо; або скажуть, що людина має свободу вибрати собі таку релігію, яка їй до вподоби, або що кожна релігія чи кожна Церква добра, аби тільки була українська. Знаємо, що багато наших людей в Америці, Канаді, Бразилії й Аргентині, а тепер нові скитальці в Австралії дались збаламутити, покинули й зрадили свою прадідну вселенську католицьку Церкву, а перейшли чи то до різних т.зв. православних Церков, що їх між самими українцями є вже кілька, а одна одну завзято поборює, чи то до різних протестантських сект, що їх у самій Північній Америці намножилось до 500, а кожна з них намагається позискати й українські душі.

Відчуваю тяжкий обов'язок сумління остерегти Вас, До-

рогі Браття і Сестри, перед усіма небезпеками, які загрожують Вам в найважливішій справі, вічного спасіння Ваших безсмертних душ. На ту осторогу вибираю нагоду цього Пасхального Слова з Празником Христового Воскресення, щоб пригадати важливі правди про Христову Церкву, бо саме по своєму воскресенні Христос завершив будову своєї однієї Церкви, що мала б продовжувати діло відкуплення людського роду аж до кінця світу.

Це правда, що Христос своїм зразковим життям і своєю наукою показав людям, як вони мають сповняти на землі свій обов'язок щодо Бога. До того Христос вислужив для людей багаті благодаті, що мали спливати на людей через Таїнства Ним установлені.

Своєю наукою дав Христос людям розв'язку всіх життєвих питань та удосконалив моральний закон. Та треба було ще забезпечити діло Христове, щоб воно було тривале й завершене. Були справді вибрані на те діло Апостоли і мали обіцяні широкі повновласті й ті повновласті Христос передає їм по воскресенні.

Христос знав, й ми це знаємо з тисячолітньої історії людства, що людина, здана сама на себе, власним розумом не доходить до ясної правди стосовно правд віри й морального закону й в тій справі панує жахлива плутанина. Людський розум за слабкий, щоб знайти надприродну правду, а не те, щоб її збагнути чи зглибити. Надприродні правди мусить людина пізнати з об'явлення і повірити в них, хоч і не може їх зглибити. До того ще й людина у своїй пустоті й гордості схильна до того, щоб на свій спосіб толкувати собі якусь правду, а в питаннях морального закону звичайно хоче рішати «по-самсобіпанськи» про те, що дозволене й не легко приймає мудрішу думку іншого. Немала також небезпека, що людина за різних причин піде на поступки чи то пристрасті, чи безбожній науці, чи для могутніх цього світу, а той, що йому невидітна Христова наука, буде пробувати перекрутити її відповідно до своїх бажань. Знаємо, що вже за Апостолів були такі фальшиві вчителі, що фальшували

Христову науку, а по трьох століттях історії Христової Церкви було вже коло 80 таких ложних наук — ересей.

Христос бачив небезпеку для Своєї Церкви з боку ложних наук і з боку могутніх цього світу, що будуть намагатись її понизити та зробити її слухняною служницею їхніх забаганок. Тому й, покликуючись на Свою найвищу Владу, встановив Христос Церковну Владу, що має продовжувати Його діло, навчати в Його імені й видавати розпорядки в Його імені: «Дана мені всяка влада на небі й на землі...» (Мт. 28,18). Ця влада не стримується перед ніким, ані перед престолами пануючих, ані перед палатами багатіїв, ані перед катедрами вчених. Ніхто не всилі поставитись поза дужки цієї влади, ані не має права сказати, що він її не визнає, або що вона його не зобов'язує. Вона не задержується на границі якогось краю, її не усунуть ніякі державні перевороти чи революції, ані не обмежать її ніякі державні закони.

Свідомий цієї влади, Христос дає Апостолам доручення, що обіймає цілий світ. «Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи..., навчаючи їх берегти все, що я вам заповідав» (Мт. 28,18-20).

Цю повновласть передали Апостоли своїм наслідникам через положення рук, бо іншого способу на те не було. Апостоли й їх наслідники дістали непорушне право проповідувати Христову науку й видавати розпорядки, а їх проповіді — це не відчити, що по них іде дискусія і слухачі одно приймають, друге відкидають. Вони ж не говорять в своєму імені, а в імені Христа проповідують Його науку. Кожна людина зобов'язана їм вірити й поводитися згідно з їхніми розпорядженнями, й то під загрозою вічного прокляття — «хто не увірує, той буде осуджений» (Мр. 16,16).

А що Апостоли й їх наслідники залишаться людьми й могли б помилятись в проповіданні Христової науки, яка повинна б бути чистою й правдивою — Христос обіцяв Апостолам і Церкві поміч Святого Духа, а разом з Ним особливий дар непомильності у проповідуванні Христової науки. Той дар мали Апостоли — кожний зокрема з огляду на ви-

няткові початкові часи, а їхні наслідники Єпископи мають той дар, коли є в зв'язку з наслідником Верховного Апостола Петра, Папою Римським, і разом навчають тієї самої правди; а ще й сам наслідник Верховного Апостола Петра має найвищу владу в Церкві й має той дар непомильності, коли виступає як Вселенський Учитель цілої Христової Церкви. Завдяки тому дарові непомильності Церкви, Христова наука дійшла до нас без помилки, і хоч ціле пекло наступає на Церкву, то вона, збудована на скелі, стоїть непорушно і зберігає об'явлену Христову Правду без домішки фальшу.

Якщо б вороги Церкви спромоглись довести бодай одному з 262 Римських Папів (Папа Пій XII є 262-ий з черги) якусь помилку в науці віри й звичаїв, Христова Церква не встоялася б, мусіла б завалитись, вороги раділи б з перемоги над Христом. Але Христос сказав виразно, що «сили пекельні не переможуть її», а запорука того є Він сам, що обіцяв бути зі своїми Апостолами у їх наступниках аж до кінця світу.

Ясна річ, що тільки одну Церкву заснував Христос, і тільки їй єдиній дав організацію: поставив видимим головою Петра й наступників його.

Ви, Дорогі Браття і Сестри, вже й тут в Європі зустрічалися з такими т.зв. проповідниками різних сект, що висловлювались з великою ненавистю проти Католицької Церкви, але таки з найбільшою ненавистю їх нападів звертаються проти Римського Архидіакона Папи, хоч він нікому з них нічого злого не заподіяв, ані не бажає нікому щось злого вчинити, а одного тільки хоче, щоб всі вірили й любили Христа й додержували Його заповіді. Що ж за причина такої ненависти до Римського Вселенського Архидіакона?

Ніщо інше, як те, що Римський Архидіакон, як наслідник Петра і Христовий Намісник на землі, зберігає чисту й непорочну Христову науку і не дасться ніколи схилитися до фальшу, ані перед могутніми цього світу, ані перед тими пишлатими вченими, що в ім'я науки хочуть накинути Церкві

свій погляд, ані не піде на поступки тим, що збунтувались проти його Верховної Влади, відкололись від єдиної Христової Церкви і позакладали собі свої Церкви, т.зв. національні, або свої секти, що на свій спосіб тлумачать собі об'явлені Божі правди і не хочуть скоритись перед тим, що йому одному Христос сказав: «Паси мої ягнята, паси мої вівці» (Ів. 21,15-16), якому дав ключі Царства небесного (Мт. 16,19), якому наказав «утверджувати своїх братів» (Лк. 22,32).

З Христового Євангелія повинно бути кожному ясно, що Церква заснована Христом має бути немовби тим кораблем, що везе нас через життєве море на другий берег, до щасливої вічності. Ясно теж, що Христос призначив на те тільки один корабель, і що лише той перепливе широке море, хто відбуває подорож на тому кораблі. Подорож далека і трудна, бо море, часто розбурхане, готове занести корабель на якусь підводну скелю, розбити й потопити його. Треба доброго керманіча (капітана) корабля, що провадить його серед тих усіх небезпек і щасливо доїде до пристані щасливої вічності. Такого керманіча установив Ісус Христос і дав йому до помочі Святого Духа та й запевнив, що хоч би й як шаліла буря, хоч би і ціле пекло накинулось на цей корабель, то нічого не вдіє воно, бо цей корабель під проводом такого керманіча, що має поміч Святого Духа, омине всі підводні скелі, опреться вітрам і бурі й перепливе щасливо на другий берег.

Святої пам'яті Великий наш Митрополит Андрей в одному зі своїх пастирських послань до вірних українців, що вибирались з Рідного Краю в далекий світ, щоб шукати шматка хліба, застерігав їх також перед небезпеками для їхньої віри і так їх навчав у тій самій справі: «У нашій мандрівці через життєве море ми бачимо, що попри той Богом установлений корабель, що має і Богом установленого керманіча, намножилось багато інших кораблів, човнів і човників, що беруть подорожніх і пускаються в подорож далеко і важку. Та лише на одному кораблі є досвідчений, зі

запевненою поміччю Святого Духа, керманич. На інших кораблях, човнах чи човниках або нема керманича, або хто-небудь перший-ліпший бере керму. Ось маємо такий сектантський протестантський човен, на якому виписані такі засади: Кожний може собі тлумачити Святе Письмо, як сам хоче і вибрати собі те, що йому подобається, але й та віра, яку він собі вибере, не обов'язує нікого в житті, бо можна собі жити, як хочеш.

Зрозуміло, що на такому човні не можна переплисти до другого берега щасливої вічності, а хто сідає на такий човен, то це так, як сів би на мітлу і пускався на широке море в далеку й трудну подорож. Поміж тими кораблями й човнами, що забирають подорожніх, бачимо і т.зв. православний корабель, чи радше багато православних кораблів, а кожний з них має свого окремого керманича. Це ті Єпископи й Патріярхи та їх наслідники, що збунтувались проти свого наставника і вселенського Зверхника й Учителя, постворювали свої Церкви і запевняють, що тільки вони зберігають чисту без фальшу православну науку Христову і що тільки на їхньому кораблі можна щасливо переплисти на другий берег. Хто ж їх поставив керманичами на їхніх кораблях, якщо Христос тільки один корабель збудував і тільки одного керманича на тому одному кораблі призначив? Чи ж можна легковажно сідати на такий корабель, що не має керманича призначеного самим Ісусом Христом? Чи ж можна самозванчому керманичеві віддати в руки свою душу і справу вічного спасіння?»

Сподіваюсь, мої Дорогі Браття і Сестри, що Ви з цього прегарного прикладу, вжитого нашим Великим Митрополитом Андреем ще краще, як досі, зрозуміли важливість вашого обов'язку лишитись вірними Святій Христовій Церкві й не даєте себе збаламутити ніякими кличами, хоч би й як патріотичними й голосними, бо не схочете наражатись на найтяжчу втрату, якої тільки могла б зазнати людина — цебто втрати своєї власної душі, якщо відступив би від своєї святої віри і зрадив би свою Церкву.

З того прикладу Ви, Браття і Сестри, також зрозуміли ще краще, яке це щастя для нас, що ми сидимо на тому кораблі, що Ісус Христос його збудував і на ньому поставив керманича, свого Намісника на землі й Батька християнського світу, і що під кермою такого керманича ми можемо бути певні, що в нашій життєвій мандрівці по житейському морі наш корабель не розіб'ється, не затопиться, а перевезе нас щасливо до пристані у щасливій вічності.

З цього прикладу ви також краще зрозуміли, чому царство Сатани з такою заїлістю шаліє і наступає на правдиву Христову Церкву, а зокрема на голову тієї Церкви, Папу Римського. Сатана не хоче допустити до нашого спасіння, а щоб легше нас занапастити, заманує нас до корабля, що його він сам збудував і поставив свого керманича, що вірно йому служить і повезе нас туди, де корабель напевно розіб'ється, а ми пропадемо на віки. Ви тепер ще краще розумієте, чому криваво переслідується нашу Католицьку Церкву в Рідному Краю і приневолено частину нашого Духовенства виповісти послух Святішому Отцеві Папі Римському і признати над собою владу московського Патріярха, що поставив себе керманичем на одному з т.зв. православних кораблів.

Це ще більше повинно нас утвердити в Правді і в прив'язанні до правдивої Християнської Церкви, в послуші й любові до того єдиного керманича, що його сам Христос поставив, Святого Отця Папи Римського, що є правдивим нашим Батьком і Непомильним Учителем Христової Правди.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа з нами і любов моя з вами всіма в Христі Ісусі, амінь (1 Кор. 16,24).

Дано в Римі, дня 14 березня 1950 р.

✠ ІВАН, Єтп.

**ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ
З НАГОДИ ПРОГОЛОШЕННЯ
ДОГМИ ВІРИ ПРО ВЗЯТТЯ
НА НЕБО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ**

ІВАН БУЧКО

Божою Милістю і Святого Апостольського
Римського Престолу
Благословенням Єпископ тит. Кадоенський
Апостольський Візитатор Українців
у краях Західної Європи
Всечесному Духовенству й Вірним
Українцям Скитальцям
мир у Господі й Архиерейське Благословення

Всечесні Отці, Дорогі Браття і Сестри
Українські Скитальці!

Радісні переживання християнського світу у Святому Ювілейному Році 1950 досягнули своєї вершини у великий день незабутнього 1 листопада, коли Христовий Намісник і видимий Голова Христової Церкви, Святіший Отець Папа Пій XII, в присутності 600 єпископів, тисячів священників і сотень тисячів вірних, зібраних на площі св. Петра в Римі, завершив свою урочисту промову як непомильний Учитель усіх християн такими словами: «Отже по усильних благаннях, занесених до Господа, й по призованні просвічення Духа Істини, на хвалу Всемогучого Бога, що обдарив Пречисту Діву Марію особливішою ласкою для слави Свого Сина — безсмертного Царя віків і переможця гріха та смерти, на збільшення слави ЙОГО Святої Матері, а усій Церкві на радість і на світле святкування — властю Господа нашого Ісуса Христа, блаженних Апостолів Петра й Павла й

Нашою властю *проголошуємо, заявляємо й опреділюємо*, що це правда Богом об'явлена, а саме, що Пренепорочна Богородиця, по завершеній мандрівці туземного життя, з тілом і душею була взята до небесної слави».

Від віків свята Церква вірила в те, а вірні християни всіх поколінь чекали на таке слово Голови Церкви й просили Святішого Отця, щоб проголосив цю правду віри як Богом об'явлену, але Провидіння Боже зберегло цю урочисту хвилину саме на цей Святий Ювілейний Рік, саме для нинішнього людського покоління, що переживає такі важкі хвилини, бо зависла над світом загроза найстрашнішої війни, яка застошуванням нової зброї загрожує знищенню людства. Наше покоління дочекалось того щасливого дня, в якому Святіший Отець проголошенням цієї нової догми віри немов доповнив вінець Небесної Цариці новою блискучою перлиною.

Здається, що не тільки серця присутніх на цій урочистості й тих, хто слухали на радієвих хвилях непомильного слова Святішого Отця, забились незвичайною радістю, але й мури найбільшої у світі святині св. Петра затремтіли від захоплення для виявів тієї любови з боку вірних християн і дітей Небесної Неньки, — казав Святіший Отець. Напевно раділи тоді ангельські хори й всі Святі, об'єднуючись із землею у прославленні Пресвятої Богородиці, й заохочували всіх, щоб з довір'ям підносили очі, а радше серця до Небесної Цариці, немов кажучи: «Вгору піднесім серця!». Вдячністю для Бога сповнилися серця добрих християн в цю радісну хвилину, почування любови, довір'я і прив'язання до нашої Небесної Неньки змоглися, бо те, що дотепер було тільки загально прийнятою думкою і переконанням, стало з днем 1 листопада 1950 р. правдою віри, в яку кожний, хто хоче бути спасений, мусить вірити як у правду Богом об'явлену. Раділо ціле небо, приглядаючись цій прославі Небесної Цариці на цій долині сліз з боку Христової Церкви, що впродовж віків стояла на сторожі слави і чести Пресвятої Богородиці й виявляла Їй най-

особливіше почитання, любов і довір'я доброї дитини для своєї найліпшої Мами. Радіє і цілий християнський світ тою прославою Небесної Цариці й Неньки нашої, а зокрема радіє також Український Нарід, що поміж усіма народами світу славиться найбільш палкою набожністю до Пресвятої Богородиці, виявляючи ту набожність у всенародних піснях, зложених на честь Пречистої, в особливому святкуванні Богородичних Празників, у будові храмів на честь Марії, в безмежному довір'ї на поміч і покров Пречистої, що в кожній потребі й у кожній нагоді завжди славилася в нашім народі.

Правда, серед нинішнього лихоліття наша Батьківщина, що стогне під тяжким ярмом царства Сатани, не має змоги виявити свою радість так, як того серце бажало б, але ми — українські скитальці, що під Покровом Пречистої дісталися поза межі болю і смутку нашого Рідного Краю, хоч й розсіяні по різних країнах світу, маємо змогу виявляти від серця нашу радість з прослави Небесної Цариці й скріплювати нашу набожність до Неї та й зростати в довір'ї, що Вона, наша Небесна Ненька, чуває над нами, над нашою Батьківщиною й над нашими рідними, які там залишилися, і не дасть нам пропасти.

I.

Як учасник незабутнього римського торжества в дні 1 листопада звертаюсь до Вас, Дорогі Браття і Сестри, оцим пастирським словом, щоб Вас заохотити до тієї радості з приводу проголошення найсолодшої правди нашої віри про прославу Пресвятої Богородиці в небі. Хочу, щоб Ви ту правду щораз ліпше пізнали, утвердились у ній, і щоб Ваші серця палали щораз більшою любов'ю до нашої Небесної Неньки і кріпились як добрі діти довір'ям до Її материнської любови й всемогучого покрову.

Може дехто з Вас, Дорогі Браття і Сестри, не здає собі справи з того, чому треба радіти з урочистого прого-

лошення тієї правди віри. Бож ми постійно в ту правду вірили й були б уважали за одчайдушного богохульника того, хто відкидав би цю правду. Це ж правда така ясна, така самозрозуміла, така згідна з нашими почуваннями віри й любови, що здається, з урочистим проголошенням її немає потреби особливо радіти. Так, мої Дорогенькі, для добрих християн, добрих дітей Божих і дітей Марії, не було окремої потреби проголошувати цю правду й подавати її до вірування, бо вони вірили в те. Але були інші важливі причини, що спонукали Святого Отця до урочистого проголошення цієї правди віри. Може й не всі причини вдасться тут навести, бо й не всі відомі, але для віруючих християн одне певне, що Дух Святий спомагає Святішого Отця у проводі Церкви і що керує ним у зберіганні об'явлених правд християнської віри й подаванні їх до вірування. З історії Церкви нам відомо, що завжди, як тільки з'являлись ложні вчителі, що намагались своїми ложними науками підкопати, а то й знищити правдиву Христову віру, свята Церква — чи то на вселенських соборах під проводом Папи Римського, чи то устами самого Папи Римського як верховного й непомильного Вчителя всіх християн — виступала в обороні християнської правди, визначала ту святую правду й повчала вірних, чого й як триматись. Ніколи не бракувало в світі ложних учителів, ні ложних наук, що їх царство Сатани вигадувало й поширювало баламуту серед вірних християн, щоб відвернути їх від Бога і від Христової Церкви, від правди.

Впродовж віків було безліч фальшивих пророків і вчителів, що намагались підважити, захитати, а то й цілком знищити оте дитяче християнське довір'я й набожність до Божої Матері. Колись безбожний Несторій відмовляв нашій Небесній Неньці достоїнства Божої Матері, ображаючи цим тяжко християнські почування. Свята Церква на вселенському соборі в Ефезі 431 р. стала в обороні гідности Пречистої Діви Марії, засудила безбожного Несторія і на радість вірних християн проголосила, що Пречиста Діва є Божою

Матір'ю і Їй належить честь найбільша по Бозі. З того часу ще більше зростала християнська набожність до Пречистої Диви Марії по всіх країнах світу, а в Церкві Христовій загально прийнялась думка, що набожність до Пречистої з боку людини — це певна ознака призначення до неба, і що не може бути доброго християнина, що не вшановував би й не любив би своєї Небесної Неньки. Зросту цієї набожності не спинили ніякі інші ложні науки, зокрема різних протестантських сектантів, що намагались поширити богохульну науку, представляючи Божу Матір як звичайну людину, що не має права на особливе почитання. Хоч тут і там встигли подекуди прийнятися ложні науки протестантських сектантів, то загал добрих християн під проводом своїх Єпископів, об'єднаних із Святішим Отцем Папою Римським, завжди вірив у правду, що Пречиста Діва Марія Богородиця, хоч і уснула по завершенні земної мандрівки й була похована, то Її святе тіло нетлінне було взяте до неба разом з душею і прославлене так, як годиться Божій Матері й Цариці Неба.

На богохульну плутанину протестантських сектантів Церква відповіла близько 100 літ тому (1854 р.) святковим проголошенням догми про Непорочне Зачаття Пресвятої Диви Марії, а в цьому Ювілейному Році 1950 Христовий Намісник вважав за належне проголосити, як Богом об'явлену правду віри, правду про прославу Пречистої з тілом і душею в небі. Немає сумніву, що до цього кроку спонукала Святішого Отця не тільки просьба вірних християн під проводом Єпископів, але також загроза з боку безбожницьких матеріалістичних ложних наук, що в останньому сторіччі зачали поширюватись по світі, намагаючись відвернути гадку людини від Бога і від остаточної мети, а обіцяючи створити «рай на землі» і запевнити краще життя для цілого людства, встигли збаламутити не тільки велику частину тих християн, які вже від довгих часів відірвались від правдивої Церкви й від її спасенного проводу, але також почали впливати на уми недосвідчених християн, що у змаганні за кра-

щі умови туземного життя сподівались знайти розв'язку суспільних питань за допомогою соціалістичних і комуністичних засад. Справді, можна стривожитись, коли глянути на ті великі успіхи, що їх здобули у світі ложні матеріалістичні засади. На кожному кроці зустрічається у людей поганське поняття про світ, про життя, його мету й головне завдання, про нарід, про націю понад усе. Велика частина людської спільноти дала опанувати себе таким поняттям пустого патріотизму, що є радше матеріалістичним комунізмом навиворіт, бо врешті змагає до тої самої мети, що й безбожний комунізм, який досягнув найбільшого успіху в тому, що найняв собі на службу московську православну церкву, а з нею і деякі інші, так звані автокефальні, Церкви.

Проти цієї повені хибних понять Католицька Церква, як сильна вежа, як скеля, стоїть непохитно, не піддаючись на нічийі услуги, для всіх має слово правди, а вірним дітям вказує дорогу й спосіб, як досягнути найвищої й остаточної мети життя, а це можливе тільки через виконання Божої волі. Багатіям пригадує Церква їх обов'язки стосовно бідних і потребуючих, пояснюючи їм правдиве значення права, власності, а навіть багатим і могутнім державам Церква звертає увагу, що земні добра є для всіх народів, а вслід за цим в ім'я загального братерства треба спомагати ті народи й держави, що позбавлені тих дібр. Комуністам Католицька Церква виказує фальш їхніх безбожних наук і їхніх суспільних реформ і закликає їх до повернення до Бога, до Христа, що «мусить царювати, поки не покладе всіх ворогів йому під ноги» (1 Кор. 15,25), бо «Ісус Христос учора й сьогодні — той самий навіки» (Євр. 13,8). А нагадуючи всім людям їх обов'язок служити Богу й змагати до досягнення найвищої мети не на землі, а в небі, свята Церква в урочистий спосіб проголосила правду Богом об'явлену про прославу Пресвятої Богородиці в небі, бажаючи цим звернути увагу людей на нашу Небесну Неньку, Царицю й Помічницю, що прославлена царює в небі й нас там вичікує як своїх діточок.

щоб ми разом з нею там були й царювали на віки.

II.

Слушно зраділи побожні християнські серця з проголошення тієї правди як Богом об'явленої, а вияви любови до Небесної Неньки не скінчились на римських урочистостях, а повторюються по всьому світі скрізь, де тільки б'ється правдиво християнське серце по всіх країнах, серед усіх народів так, що справді здійснюються слова Пречистої: «Ось бо віднині ублажатимуть мене всі роди» (Лк. 1,48). Немов у новому світлі засяяла та солодка правда про нашу Небесну Неньку, запалила любов, скріпила надію на нашу повну перемогу над царством темряви, а знам'я нашої перемоги те саме, що його віщим духом бачив св. Йоан в Одкровенні: «І знамення велике видно було на небі — жінка, одягнена в сонце, і місяць під стопами її, а на голові її вінець із дванадцять зірок» (Од. 12,1).

Того тільки й бажає свята Церква, щоб вірні християни зростали в набожності до Пречистої Диви Марії, бо ця набожність — це певна запорука вічного спасіння християнських душ. Сам Бог хоче того, бо й слушно по Бозі найвища честь належиться Пречистій як Божій Матері. А якщо не вистачала б для декого слушність справи, то принаймні повинні його потягати до набожності до Пречистої ті безмежні користі, запевнені для тих, хто люблять і почитають Небесну Царицю і Неньку. Вона не тільки Мати Божа і Цариця ангелів і всіх святих, Вона також наша Мати, що з волі самого Ісуса Христа прийняла на себе материнський обов'язок стосовно кожної душі зосібна й сповняє той обов'язок найвірніше. Багатство любови Її материнського Серця таке велике, що не здригається перед ніякими жертвами, щоб тільки якнайбільше дітей для Бога породити й виховати. З яким подивом оповідаємо іноді про багатство любови нашої природної мами, а Марія перевищує всі мами разом. Ісус Христос любить нас безмірною любов'ю, але й Марія

любить нас любов'ю, що не знає границь, що нікого не виключає, що в кожній хвилині готова служити в кожній потребі дитини і чекає, щоб нас усіх прийняти в свої обійми у вічності. Вона знає про всі потреби Своїх дітей, не знеохочується нашими немочами, не втомлюється, не перестасе нами займатись так, що можна сказати з Псалмопівцем: «О ні! Не спить і не дримає той, що Ізраїля пильнує» (Пс. 120,4).

Чим більші наші немочі, наша нужда, наша злоба, тим більше Її співчуття над нашим нещастям, тим більш Вона терпелива й милосердна. Не цікавить Її справедливість, бо це до Бога належить. Марія невтомно сповняє службу доброти й милосердя. Не страшний для неї Сатана, Вона його перемогла, ніколи не була в його силі й має силу для нас вибороти визволення, якщо тільки схочемо залишитись Її дітьми. Яке щастя мати таку маму, яка то слава для нас, що наша мама — це разом Небесна Цариця. Даремні зусилля безбожників, щоб загасити вогонь любови християнських сердець до Небесної Неньки. Можуть глумитися над виявами нашої набожності до Пречистої, можуть висміювати нашу віру, можуть нападати на Церкву Святу, Святішого Отця і цілу християнську релігію. Те все радше збільшить дитячу любов і довір'я християнських сердець до Пресвятої Богородиці. Даремна плутанина протестантських сектантів, що, засліплені ненавистю до Католицької Церкви, не слухають непомільного голосу Святішого Отця, відкидають почитання Пресвятої Богородиці, заслонюючись фарисейським плащиком, неначе почитання Марії йде на шкоду чи на зменшення почитання Ісуса. Правдиві християни не підуть на ці фарисейські перестороги. Ми ж усі ясно бачимо, що протестанти й всякі іновірці, відкидаючи почитання Марії, не тільки не піднесли почитання Христа у своєму середовищі, але радше принизили його. Багато з них вже починає сумніватись про божество Ісуса Христа. Відпадаючи від єдності церковної, відпали теж від правди, розсипались на незліченні дивовижні секти, і нема вже стриму для чимраз більшої розтечі серед них. До них,

до тих заблуканих Христових овець, засліплених ворогів почитання Пречистої, Вона — наша Небесна Ненька — нині, здається, із щораз більшою наполегливістю звертається як до тих, що «требують ума»: «Ходіте, мій хліб їжте, і вино, що я приготувала, пийте; киньте безумство — й житимете, ходіть дорогою розуму» (Прип. 9,5-6).

Святочно проголошуючи, як Богом об'явлену, солодку правду нашої віри про прославу Пречистої в небі, свята Церква не вчить ніякої нової правди, вона тільки стверджує, що ця правда віри, що її побожні християни визнавали від віків, зберігалась постійно у скарбниці об'явлених правд, а її святкове проголошення має бути тільки доброю нагодою і посиленням нашого почитання і любови без ніякого страху за те, що може бути забагато того почитання. Ніколи не зуміємо віддати достойної чести нашій Небесній Цариці так, як це належить за Її найвищу гідність Божої Матері й за Її безмежну любов Небесної нашої Неньки.

III.

З прийняттям християнства 1000 років тому перейняв український народ правду про найвищу гідність Божої Матері разом зі солодкою правдою про нашу Небесну Неньку і Царицю. Наш святий Рівноапостольний Великий Князь Володимир привіз із Візантії на Русь-Україну чудесну ікону Пресвятої Богородиці «Провідниці» і з тої хвилини почитання святих ікон Богоматері зростало серед українського народу, будувались величаві храми в честь Пречистої, не було ні одної церкви, в якій не було б бодай ікони Пречистої. Тут і там вибрала собі наша Небесна Ненька особливо святі місця, де щедро розділювала скарби благодатей для своїх вірних українських дітей, що так сердечно Її величали як Матір Божої благодаті, прибіжище грішників, потіху страждаючих, підпору старости. Урочистості в честь Пресвятої святкувались серед нашого народу так велично, що викликали подив у чужинців, які відвідували наш рідний

край і заявляли прилюдно, що вияви любови й довір'я до Небесної Неньки не мають собі рівних в ніякому народі світу. Серед усіх станів нашої спільноти, починаючи від можних князів, а кінчаючи на простолюдді, Пречиста дізнавала особливого почитання і в нагороду за це давала все нові й нові докази своєї материнської опіки й помочі. Тому почитанню Марії наш український народ, поставлений на сторожі християнської культури на пограниччі Європи й Азії, завдячує те, що встоявся протягом цілих віків перед руйнуючою навалою монгольсько-татарських орд, а хоч втратив свою незалежність, переживав і переживає страшні лихоліття, як ось тепер, проте не падає духом, бо, уповаючи на всемогучий Покров Пречистої, вірить, що хвилина визволення мусить прийти, бо Небесна Ненька не заведе надії своїх вірних дітей.

Навіть нещасний церковний роздор не знищив ані зменшив тієї первісної набожності і дитячого довір'я до Небесної Неньки. Бачимо це наочно на наших нез'єдинених братах, що разом з нами почитають Пречисту як Небесну Царицю і Заступницю християн непостидною і разом з нами прибігають в тяжкі хвилини під Її могутній Покров — у певній надії, що під тим Покровом не тільки не загинемо, але й відзискаємо те все, що втратили.

Немає сумніву, що Боже Провидіння в чудесний спосіб зберегло серед нашого народу цю особливу набожність до Небесної Неньки як вузол спільноти духа і запоруку повернення наших нез'єдинених братів до єдності віри. Тому й зростає наша надія, що Пречиста вимолить у свого Сина для наших нез'єдинених братів велику ласку об'єднання з нами в правдивій Церкві Христовій, і це буде найкращою нагородою Небесної Неньки для нашого народу за його гарячу набожність до Неї.

На завдаток цієї великої ласки ми мали щастя пережити в Римі в цьому Ювілейному Році радісні хвилини з нагоди збірної прощі українських скитальців з усіх країн Західної Європи. Серед українських паломників знайшлося також де-

кілька наших нез'єдинених братів, що відчули потребу серця разом з нами прийти до столиці християнського світу й зложити поклін Батькові всіх християн. Це були хвилини найбільшого піднесення духа за весь час нашої останньої масової мандрівки по чужині. В пам'яті наших паломників залишиться незабутнім благословенний день 20 вересня, коли вони в числі коло 200 осіб на почесному місці в Соборі св. Петра стали осередком уваги десятків тисячів побожних паломників усіх народів світу, бо Святіший Отець схотів вирізнити нас з-посеред усіх присутніх і показати нам свою особливу батьківську любов та уділив нам усім, зокрема нашим братам у рідній страдницькій Батьківщині, своє найособливіше Апостольське Благословення. Наші нез'єдинені брати, об'єднуючись з нами у тому паломництві, зложили у стіп Святого Отця ще й окремий дар для засвідчення своїх шляхетних почувань, висловлених у написі на мистецькій скринючці: «Святішому Отцеві, Вселенському Архієреєві, Батькові усіх християн, від православних українців».

З особливим задоволенням прийняв Батько всіх християн цей скромний, але над усе милий доказ, що в серцях щирих українців палає жагуче бажання з'єдинення у вірі в єдиному Христовому стаді. Цілим серцем благословив Святіший Отець цей шляхетний почин і напевно не перестає благувати Господа, щоб це жагуче бажання якнайскорше здійснилося. З благанням Святішого Отця єднаймо, Браття і Сестри, наші благання за цю найважливішу справу в нашому не тільки релігійному, але й національному житті й складаймо наші благання на руки нашої Небесної Неньки й Цариці з найбільшим довір'ям, що Вона приспішить цю благословенну хвилину нашого повного об'єднання.

IV.

Для добрих і вірних дітей Небесної Неньки свято проголошення солодкої правди про Її небесну прославу – це осо-

бливо мила нагода скріпити й обновити свою набожність до Неї і виявляти її так, щоб якнайбільше сподобатися Їй Непорочному Серцю. Та й не дивно, бо сама згадка про те, що Небесна Цариця є водночас і нашою Небесною Ненькою, запалює в серці нове полум'я любови, кріпить надію і довір'я до Її всемогучого Покрову. Кожний з нас має багато доказів зі свого власного життя, скільки опіки він знав від Небесної Неньки в тяжких хвиликах, що їх треба було переживати. Подумаймо, скільки нещастя загрожувало нам. Пригадаймо собі, як ми залишали рідну хату, Рідний Край, і вибирались у світ за очі. Скільки небезпек чигало на нас на кожному кроці між чужими і між своїми. Хто нас потішав, хто нами опікувався, хто давав нам силу побороти труднощі, хто нас підтримував, щоб ми не вмерли з туги за Рідним Краєм, хто кріпить надію на скоре повернення додому? Вона, та наша найліпша Матінка Небесна щиро співчувала з нами, вкривала нас своїм Покровом перед усякою загрозою, потішала й осолоджувала гіркі хвилини скитальщини, бо й вона колись скиталася по чужій єгипетській землі, втікаючи з Ісусом і опікуном Йосифом перед безбожним Іродом, терпіла нужду й приниження, а Її душу прошивали мечі болю із-за того, що безбожний світ не прийняв святої науки Її Сина, потоптав Його любов безколючну і розір'яв на хресті як найбільшого злочинця. Вона — Пречиста — скоріше від нас зазнала тяжких наслідків страшної людської злоби і несправедливости, то й цілим серцем відчуває ту кривду нашу, яку нам завдала тяжка ворожа злоба. За цю зазану потіху від нашої Небесної Неньки, за материнську опіку й покров виявляймо Їй, Браття і Сестри, нашу особливу любов і прив'язання. Стараймося бути її добрими дітьми, що заслуговують на те, щоб так називатися.

Найкращий спосіб вияву любови з нашого боку — це наперед додержування Божих заповідей, щоб їх ніколи не порушувати, щоб ніяким гріхом Бога не ображати, щоб бути вірними учнями Ісуса Христа і підданими Царя на-

шого Небесного і ніколи не засмучували материнського Серця Небесної Цариці.

Скріплюймо віру нашу в прославу в небі Матінки Божої, повторюючи часто молитву, яку з нагоди римських урочистостей уклав і перший проказав сам Святіший Отець. Скріплюймо у собі любов і прив'язання до Святого Апостольського Престолу, дорожимо тою ласкою, тим щастям, що належимо до правдивої Христової Церкви, і намагаймося притягнути до тієї Церкви і тих наших братів, що того щастя не мають. Будьмо апостолами правди в нашому щоденному житті, бо всі маємо обов'язок пильнувати і старатися не тільки про наше власне спасіння, але й про спасіння інших. Будьмо виконавцями Католицької Акції. Вправді це слово нове, але обов'язок такий давній, як давнє християнство.

Важливий обов'язок Католицької Акції лежить у першій мірі на совісті християнських батьків відносно своїх власних дітей, щоб їх виховати для Церкви, для Бога і для народу. Та нема кращого засобу на добре виховання дітей, як посвятити їх під покров Пречистої як дітей найліпшої Небесної Неньки. На кожному християнині тяжить обов'язок Католицької Акції, ніхто не сміє сказати так, як колись Каїн: «Хіба я сторож брата мого?» (Бут. 4,9). Бож кожний має обов'язок за брата, за ближнього насамперед молитись, давати йому добрий приклад, повчати невігласа і чинити християнські діла милосердя відносно тіла й душі ближнього. Цей обов'язок легко нам буде виконати, якщо будемо пам'ятати, що ми всі — діти одного Отця Небесного й діти одної Небесної Неньки.

Під час зворушливих римських торжеств у день першого листопада, відмовляючи за Святішим Отцем, укладену ним молитву до Небесної Цариці, я пам'ятав і про Вас усіх, мої Дороженькі Браття і Сестри, і заявляв у Вашому імені віру, надію і любов для Небесної Неньки й у Вашому імені просив найбагатших благодатей для Вас усіх разом і для кожного зокрема, особливо в тяжких хвилинах Вашого ски-

тальчого життя. І Вас, Браття і Сестри, закликаю і прошу: серед Вашої скитальчої дійсности, серед безмежної туги за Рідним Краєм і великого затривоження за долю Батьківщини в непевності завтрашнього дня, серед різних небезпек, що чигають на найцінніший наш скарб — віру нашу — піднесіть очі й серця до нашої Небесної Неньки, а напевно знайдете там потіху й розраду. Благаймо в Неї ліків на всі наші болі й смутки, а Вона напевно вислухає нас, бо ще не було випадку, щоб хто вдався до Пречистої з просьбою про поміч, а не був вислуханий. Благаймо насамперед потіхи для нашої української католицької Церкви, що там у Рідному Краю зазнає тяжких переслідувань, благаймо потіхи для наших геройських мучеників за віру — Преосвященних Владик, священників і вірних, що в тяжкій неволі по-геройськи стоять за правду Христову й готові терпіти й найстрашніші муки, а навіть смерть. Вкінці благаймо Небесну Царицю, щоб Вона неподільно царювала серед нас у всіх ділянках нашого прилюдного життя, щоб усунула з-посеред нас усі супротивності, роздори, гризню, а повернула щиру братню любов, щоб ми всі — об'єднані в одній вірі, одній любові, одній правдивій Христовій Церкві — були справді добрими дітьми нашої найліпшої Небесної Неньки й Цариці.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа і любов Бога й Отця і причастя Святого Духа хай буде з Вами. Амінь.

Дано в Римі, в празник Святого Великомученика Дмитрія Мироточця, Р.Б. 1950.

✠ ІВАН, Єпн.
Апостольський Візитатор

**ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ
ПРО АВДІЄНЦІЮ У СВЯТОГО
ОТЦЯ ПАПИ ПІЯ ХІІ
З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ 20-ЛІТТЯ НОВОЇ
ПАПСЬКОЇ КОЛЕГІЇ СВ. ЙОСАФАТА В РИМІ**

ІВАН БУЧКО

Божою Милістю і Святого Апостольського
Римського Престолу
Благословенням Єпископ тит. Кадоєнський
Апостольський Візитатор Українців
у краях Західної Європи
Всечесному Духовенству й Вірним
Українцям Скитальцям
мир у Господі й Архирейське Благословення

Всечесніші Отці, Дорогі Браття і Сестри!

Від уст самого Святішого Отця прийшла правдиво батьківська й найкраща потіха для зболілих українських сердець, що затривожені долею свого народу, так дуже схвилювались появою відомого вже Папського Листа, бо він своєю формою і деякими висловами вдаряв по найніжніших патріотичних почуваннях українців.

Українська духовна громада в Римі числом понад 50 осіб, пам'ятного дня 14 листопада 1952 року, з нагоди ювілею 20-ліття нової Української Папської Колегії імені св. Йосафата в Римі, прийнята найласкавіше на авдієнції у Святішого Отця, мала щастя почути найніжніші слова потіхи, що їх солодкий відгомін залишиться у вухах слухачів на ціле життя. Вже зі самою появою серед нас Святішого Отця з батьківським привітним усміхом на устах, ми всі відчули цілим серцем, що ми в хаті найліпшого

Батька, що вийшов нам на зустріч з підготованою для нас потіхою та й не тільки для нас присутніх в літній папській палаті Кастель Іандольфо, але таки насправду для цілого українського народу. Сам Святіший Отець приготував слова потіхи, щоб розвіяти всі сумніви й побоювання за любов і прихильність Апостольського Престолу до нашого народу.

Він, Верховний Пастир Вселенської Церкви, що обіймає батьківською любов'ю всі народи, а зокрема ті, що терплять переслідування і стогнуть під тяжким ярмом неволі, промовив до нас маєстатично, хоч старечим, але могутнім голосом, такі милі, солодкі слова, що гомоніли як найкраща мелодія і полонили уми і серця слухачів.

На маєстатичному лиці Христового Намісника і з наголошуваних найважливіших місць у промові видно було особливе його зворушення, бо з журбою радість обнялась. Журба за долю українського народу, за долю Преосвящених Владик, священників і вірних, що коротають свій вік по тюрмах і по таборах примусової праці, журба за тих усіх, що осталися у Батьківщині в тяжкому ярмі, журба за сотні тисяч українських скитальців, що втратили все, навіть Батьківщину, а на чужині наражені на різні тяжкі небезпеки, зокрема, на небезпеку втратити святу віру і зв'язок з рідними традиціями. Журба за тих нез'єдинених з нами по вірі наших братів, що не мають щастя належати до єдиної святої, вселенської і Апостольської Церкви і не хочуть Його називати своїм Вітцем, хоч кожному повинно бути ясно, що Він, Святіший Отець, єдиний Батько всіх християн. На кінець і нова журба за ті прикрі наслідки, викликані Його останнім Апостольським Листом серед української спільноти, бо знайшлися серед неї і такі, що не вагались підсувати під найкращі релігійні наміри Святішого Отця здогадні політичні цілі на шкоду українського народу.

Це таки, мабуть, найбільша журба і найтяжчий біль для батьківського серця Святішого Отця, бо дехто на підставі недокладних назв і висловів Апостольського Листа не ва-

гався пустити в світ здогад немовби Святіший Отець схотів потоптати засаду справедливости, яка вимагає, щоб кожний нарід міг користати з Богом даного права — жити своїм життям. Таж кожний добрий християнин мусить бути прихильником тієї засади, бо це природне право кожного народу бути свободним і жити власним життям, а природне право є тільки впливом того вічного Божого права, що його пояснює, стереже і боронить найвища моральна власть, яку сам Христос Бог дав Римському Архиєреєві. То ж — писав наш великий Митрополит Андрей: «Тільки тоді, коли буде загально визнаним, що Христовий Намісник є підставою й основою міжнародного права християнських народів, бо в Його руках є та моральна сила, що може дати успішну санкцію вимогам справедливости в міжнародних відносинах — тільки тоді буде можлива розв'язка проблеми миру, якогo світ досі марно шукає. Це, рівночасно, й дорога до того, щоб і слабкі народи не були позбавлені своїх прав. Нехай же ця велика ціль — писав далі наш великий Митрополит Андрей — стане кличем цілого нашого народу: ми хочемо, щоб Римський Архиєрей став суддею і сторожем міжнародного права, а як голова й Отець християнського світу, нехай стане головою правдивого Союзу Народів», — а тепер сказав би — Об'єднаних Націй.

Слухаючи незабутньої промови Святішого Отця, можна було теж наявно ствердити, що радістю наповнилось Його батьківське серце, бо мав нагоду перед численною українською духовною громадою заявити свою особливу, незмінну батьківську любов до українського народу, своє беззастережне співчуття в недолі нашої любої Батьківщини, своє найгарячіше бажання, щоб Милосердний Господь звільнив нашу нещасну Батьківщину з кайданів неволі, щоб на руїнах царства Сатани процвітало релігійно-церковне і національне життя в тісному зв'язку з Христовою Церквою та й щоб на всіх українських землях здійснилось гаряче бажання Божественного Спасителя і бажання найкращих синів українського народу, св. священномученика Йосафата, Ми-

трополита Венямина Рутського, Гетьмана Пилипа Орлика, Митрополита Андрея Шептицького, «щоб усі були одно, і буде одне стадо й один Пастир». Чи ж можуть бути кращі побажання для нас, Дорогі Браття і Сестри, побажання, що їх безнастанно повторював в молитві Святіший Отець разом з нами у св. Літургії і скріпив особливим Апостольським Благословенням для нашої улюбленої Батьківщини і для нас усіх?

По відчитанні своєї промови Святіший Отець зволив найласкавіше підійти до кожного з нас присутніх, щоб кожного з нас обняти і притулити до свого батьківського серця. Бажав Святіший Отець почути ім'я кожного з нас і назву єпархії, з якої хто походить. Радів особливо Святіший Отець, що на двадцять чотирьох питомців нашої Колегії в Римі, шістьох походить з Карпатської України, а трьох з далекої Бразилії. Раділо батьківське серце Святішого Отця, вітаючи численну громаду Василіянських ченців разом з їхнім Верховним Проводом і з Настоятелями Колегії св. Йосафата, а зокрема вітаючи Василіянських клириків, що прийшли сюди на богословські студії з-поза океану: з Канади, Америки і Бразилії.

Особливими духовними ласками наділив Святіший Отець чотирнадцять наших добрих Сестер Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочно Зачатої, що живуть у Римі, чи то в домі Верховної Управи їхнього Згромадження, чи в самій Колегії св. Йосафата зайняті кухонною господаркою.

В суботу, дня 15 листопада ц.р., напівурядовий щоденник Ватикану «Ль'Оссерваторе Романо» помістив на першій сторінці урядову вістку про незабутню ювілейну авдієнцію, а враз із тим і дослівну промову Святішого Отця. З волі Святішого Отця Ватиканське радіо передало на всіх важніших мовах світу промову Святішого Отця, щоб цілий світ знав, як дуже любить Святіший Отець український нарід.

Дорогі Браття і Сестри, радію цілим серцем, що пишу до Вас це Пастирське Письмо з такої щасливої нагоди, по-

даючи Вам не тільки вістки, але й самі найцінніші слова Святішого Отця, сказані поправді до нас усіх. Знаю, що впродовж останніх трьох місяців Ваші серця сповнялись різними почуваннями, як про це свідчить та безліч листів, що надійшли сюди з усіх сторін світу від наших нещасних скитальців. Окремим Пастирським Листом зверну увагу на ті хиби, які Ви виявили в листах до Апостольського Престолу, висловлюючи свій біль і смуток, а часто забуваючи на належне відношення дитини до батька, та ще й такого Батька. Немає сумніву, що добра дитина має право поскаржитись, але не сміє дитина забувати на четверту Божу заповідь.

Немає в мене навіть фізичної сили, щоб відповідати на ті Ваші тривожні листи, що Ви їх до мене писали, але й немає потреби, бо в найцінніших словах Святішого Отця дістали Ви найкращу відповідь, яку тільки могли б собі вимріяти. Залишається нам тепер виконати милий обов'язок вдячності супроти Святішого Отця за ту висловлену особливу любов до нашого народу, а при цьому пам'ятаймо, що Святіший Отець не тільки словами любить, бо ми самі дізнали, вже тут на скитальщині стільки і таких добродійств, що їх тут годі було б виписати. Найкраще виконаємо наш обов'язок вдячності, якщо будемо щодня молитися за нашого доброго Святішого Отця по Його наміренні, будемо боронити Його священну особу перед напастями тих, що Його не люблять, будемо нашою щораз більшою любов'ю і прив'язанням до Католицької Церкви надолужувати за ту кривду, що він її зазнає від ворогів Христа і ворогів Христового Намісника на землі.

Благодать вам, браття, і мир від Бога Отця нашого і Господа Ісуса Христа. Амінь.

Дано в Римі, в день св. священномученика Йосафата, 12/25 листопада 1952 р.

✠ ІВАН, Єпп.

Апостольський Візитатор

**ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ
ПРО СВЯТКУВАННЯ СВІТЛИХ
І СУМНИХ РІЧНИЦЬ У 1953 РОЦІ**

ІВАН БУЧКО

Божою Милістю і Святого Апостольського
Римського Престолу
Благословенням Єпископ тит. Кадоенський
Апостольський Візитатор Українців
у краях Західної Європи
Всечесному Духовенству й Вірним
Українцям Скитальцям
мир у Господі й Архирейське Благословення

Всечесні Отці, Дорогі Браття і Сестри!

Похвальний це звичай вшановувати торжественними річницями деякі незвичайні історичні події, світлі вони, чи сумні й трагічні у своїх наслідках для цілого народу, чи й для цілого людства. Всі культурні народи світу прийняли й завжди підтримували цей гарний звичай та ще й такий корисний для життєвої мудрости. Велику правду сказав старинний римський мудрець Цицерон, що історія — це вчителька життя. Та правда має значення також і для християнських народів, що вправді черпають зі скарбниці Божого об'явлення, а зокрема з Христової Євангелії найважливіші й вічні життєві правди, але з ходом історичних подій і на прикладі історичних осіб вчать життєвої мудрости, як практикувати християнські засади, чого уникати, а чого триматись в житті одиниці і в житті спільноти, щоб виконати найважливіше життєве завдання: прослави Бога й досягнення вічного спасіння. І в Божому Об'явленні у св. Письмі заохочує нас

Святий Дух до згадки з пошаною і похвалою історичних осіб і подій, бо така згадка мила для Бога і корисна для нас. Ось у книзі Мудрости Ісуса сина Сираха виразно вживає Святий Дух словами: «Та й славних мужів похвалімо — батьків наших за родами. Багато слави придав їм Господь: велич свою явив споконвіку» (Сир. 44,1-2). Свята Мати Церква хвалить цей гарний звичай торжественного святкування річниць і дозволяє на окремі Богослужби при таких нагодах, бо це спричиняється до скріплення релігійних почувань в християнських душах.

Торжественними річницями можна вшановувати не тільки пам'ять про світлі сторінки історії, але й пам'ять про сумні і трагічні її сторінки, записані в хвилях всенародної скорби. Такі світлі й сумні сторінки історії нашого народу доведеться нам згадати в цьому 1953 році й винести з того користь насамперед для наших безсмертних душ, а відтак і для нашого дочасного добра. Що ж то за користь має бути для наших безсмертних душ? Користь справді буде дуже велика, що вийде рівночасно й на добро цілого народу, якщо ми, згадуючи з пошаною світлі сторінки історії нашого українського народу, будемо старатись виявити в особливий спосіб нашу всенародну вдячність Милосердному Богові за те добро, що ним благословив наш нарід, зокрема за те, що післав нам мудрих, світлих і могутніх провідників та батьків народу.

Згадуючи сумні й трагічні події всенародної скорботі, ми насамперед схиляємо голову перед зарядженням Божого Провидіння, що допускає не раз, щоб діялися богопротивні речі на шкоду народу, а то й цілого людства. Ми часто не можемо збагнути, чому це Бог допустив, як і взагалі не можемо зрозуміти, чому Бог допускає зло в світі, бо ми знаємо, що Він — всемогучий і міг би в будь-яку мить перешкодити й не допустити зла, бо проти Його волі ніщо не станеться. Але ми також знаємо, що Бог це незбагненна Премудрість, що все знає, а до цього й сама безконечна Любов, отже віримо, що допускання зла мусить бути згідне з не-

дослідимим Божим наміром-пляном, а Його безмежна Любов й Всемогучість може й те зло обернути на добре. Тому інколи, бачучи не раз перемогу зла над добром, погоджуємося з Божою святою волею і кажемо: «Нехай буде воля Твоя», і в той спосіб найкраще сповнюємо наш найважніший обов'язок релігійного богопочитання.

Тисячолітня історія нашої любої Батьківщини-України, — це радше один ланцюг трагічних переживань всенародної скорботи впродовж цілих століть. Татарське лихоліття, Велика Руїна, московсько-большевицька неволя, — це найтяжчі допусти, що ними Боже Провидіння випробовувало і далі випробовує наш український нарід. Та не бракує на сторінках нашої історії світлих подій і світлих людей, що їх варто згадати час від часу торжественними річницями. Одна з таких подій нашої світлої 700-літньої давнини, що повинна лишитись назавжди в нашій пам'яті, це вивищення і відзначення королівським вінцем нашого Галицького Князя і Володаря Данила.

І. 700-ліття коронації короля Данила

Звичайно ми радо вшановуємо тільки світлі сторінки нашої історії, тому й охоче готуємось, щоб навіть у тяжких умовах нашої скитальщини на чужині можливо якнайгідніше вшанувати в найближчому місяці грудні 700-ліття коронації нашого короля Данила, що про нього можемо справді сказати вищенаведеними словами св. Письма, що він один з історичних «отців наших», та й що він один з тих, що «про мудрість їхню повідатимуть народи, а їм похвалу громада звіщатиме» (Сир. 44,15). Наша пресумна історія має дуже мало таких світлих сторінок, що могли б рівнятись зі сторінкою, що на ній записана історична подія в місяці грудні 1253 р. Тоді наш славний Галицький князь Данило Романович прийняв від св. Апостольського Престолу в Римі, від Папи Інокентія IV королівську корону, як особливу відзнаку за шляхетні змагання звільнити нашу любу Ба-

тьківщину з-під татарського ярма, закріпити соборність українських земель, скріпити опір монгольським ордам і врятувати від знищення християнську цивілізацію.

Це правда, що король Данило, не маючи, крім св. Апостольського Престолу, ніяких інших союзників (нині те саме повторюється в боротьбі проти безбожного московсько-большевицького ярма), у своїх змаганнях не міг мати й особливих успіхів, а все ж можна сказати, що західноєвропейські народи змогли в міжчасі споруджувати свої величаві катедри й могутні пам'ятники високої культури також завдяки тому, що опір ставлений азійсько-монгольським ордам на українських землях послаблював монгольську похідну силу. І в тому і є слава нашого короля Данила, а це й наша слава. Вшановуючи пам'ять коронації короля Данила, ми вшановуємо його велику ідею і чин, а зокрема сповняємо наш обов'язок винагородженням йому за ту кривду, якої він дізнав і досі дізнає від деяких фальшивих науковців-істориків чужих, чи може й деяких своїх, що керовані почуттями знеохоти, або й ненависти до св. Апостольського Престолу, намагаються знецінити особу того великого нашого володаря, представляючи його в некорисному світлі.

Свята Церква, наша добра Мати, що супроводить і благословить своїх вірних дітей у всіх проявах релігійного, а й національного життя, радіє кожною нагодою, щоб їх піднести на душі, щоб зміцнити в них релігійні почуття і загаріти та й заохотити до вправи і зросту в чеснотах, а серед тих чеснот має своє місце й любов до своєї Батьківщини. Зрештою ніхто так добре не вчить любити Батьківщину, як це робить св. Церква Христова, що заохочує вірних і до героїської любови, а героїв наказує шанувати в особливий спосіб. Свята Церква наказує шанувати й зберігати прадідні традиції, бо це ушляхетнює розум і серце людини. Та й слушно, бо людина, що втратила любов до своєї Батьківщини, це дивогляд, що навіть чужинцям не подобається і не заслуговує на довір'я.

Тому й радо не тільки дозволяємо, але й заохочуємо

наше Всечесне Духовенство й наших вірних Українців у Краях Західної Європи, щоб гідно пом'янули торжественними заходами 700-ліття коронації нашого короля Данила. Наказуємо, щоб, по відчитанні цього нашого Листа в місцях осідку наших Генеральних Вікаріятів, а окремо по наших Душпастирствах, створено на те відповідні Комітети, що займуться підготуванням торжеств річниці в місяці грудні ц.р.

На відправу Ювілейної Богослужби призначаємо першу неділю місяця грудня 1953 р. і доручаємо нашим Отцям Душпастирям в ту неділю відправити торжественну св. Літургію благодарственну на подяку Милосердному Богові за могутню опіку Божого Провидіння над українським Народом упродовж цілої нашої історії, що не зважаючи на всі трагічні переживання зберіг його від знищення. В своїх проповідях Отці Душпастирі заохотять вірних, щоб подякували Богу за те, що давав нашому народові світлих провідників, які своїм мудрим проводом вказали, куди має йти цілий народ. Зокрема маємо дякувати Божому Провидінню за «мужа славна і отця нашого в битії», короля Данила, що в хвилях тяжкої загрози для нашої Батьківщини з боку поганців, старався скріпити зв'язок нашого народу з св. Апостольським Престолом в Римі, зв'язок, що в дійсності ніколи не був розірваний, а тільки послаблений внаслідок впливів Візантії, що від двох століть відколосалась від Риму.

На цю обставину Отці Душпастирі звернуть особливу увагу наших вірних, заохочуючи їх, щоб ішли слідами прадідів великих: св. Володимира, королів Данила, Льва й Юрія, наших Преосвященніших Владик, що час від часу намагались торжественними чинами обновляти й зміцнювати зв'язок українського народу з св. Апостольським Престолом, слідами св. священномученика Йосафата, що за ту справу життя своє віддав і кров мученичу пролив; слідами гетьмана Пилипа Орлика, а останньо великого Митрополита Андрея Шептицького, що так сильно прагнув об'єднання у вірі цілого українського народу, бо знав, що без

об'єднання у вірі не може бути й мови про національне об'єднання. Маємо справді добру нагоду серед тих торжеств випростуватись і скріпитись у нашій св. вірі католицькій і в прив'язанні до св. Апостольського Престолу, бож нам ясно, що наші діди й прадіди великі, наші батьки народу, були тої самої думки, що тільки у зв'язку з св. Апостольським Престолом можна зберегти правдиву й непомильну правду християнської віри, а рівночасно забезпечити існування українського народу перед загрозою з боку ворогів. При цьому стане ясна усім нашим вірним облуда й фальш ворогів українського народу, що для своїх загарбницьких цілей намагаються поширити серед нашого народу неохоту й недовіря, а навіть ненависть до св. Апостольського Престолу, бо це найлегший спосіб позбавити наш нарід сили опору проти чужого ярма. Тоді стане теж ясно нашим вірним, чому з Москви йдуть такі тяжкі напасти на св. Апостольський Престол. Правда, для деякого все ще лишається загадкою те, що й дехто зі своїх навіть не вагається уживати нікчемних засобів провокацій, відмовляючи українцям католикам в патріотичних почуттях, або таки називаючи їх просто зрадниками своєї прадідної віри. Але ту загадку легко розв'язати.

Знаючи «ціну» тих нападостей, ми, скріплені у нашій правді, з правдивою християнською любов'ю до тих, що нас ображають, скажемо словами Розіп'ятого: «Отче, відпусти їм, не знають бо, що роблять» (Лк. 23,34) і не знають, що говорять. А разом з тим, вболіваючи за те провалля, що поділяє нас і над тою сумною дійсністю, що вказує, як далекі ми ще від виконання заповітів батьків наших, а зокрема від заповіту Христового: «Щоб усі були одно» (Ів. 17,21) ми побачимо конечність помножити наші благання і наші жертви, щоб виблагати в Бога той так дуже побажаний дар правдивої єдності в одному Христовому стаді під одним верховним Пастирем.

II. Річниця здвигу свята «Українська Молодь Христові»

Крім світлої річниці коронації короля Данила припадає в цьому 1953 році ще одна річниця, менша, бо тільки 20-літня, двох особливо значних сторінок історії нашого українського народу, одної світлої сторінки, а другої сумної пресумної, — але обидві вони такі важні, що їх треба відзначити особливими торжествами і вшанувати релігійним чином. Перша — це 20-та річниця величавого всенародного українського здвигу у Львові з нагоди Великого Ювілею 1900-ліття смерти й воскресення Спасителя нашого Ісуса Христа. Цей всенародний здвиг відбувся в днях 6 і 7 травня 1933 р. під кличем «Українська Молодь Христові» і знаний під назвою в скороченні «Свято У.М.Х.», бо український нарід хотів з нагоди ювілею принести в ювілейному дарі для Божественного Спасителя те, що має найціннішого, свій квіт і надію — Українську Молодь, щоб вона була назавжди Христова, бо тоді напевно буде й надією народу. На жаль, не цілий український нарід мав змогу святкувати торжественно той Великий Ювілей Христа Спасителя, бо східна вітка українського народу в тому часі переживала найстрашніше лихоліття під безбожним московсько-більшевицьким ярмом, в найтяжчих муках приносила Христові Спасителеві не лише символічну жертву української молоді так, як це робила західна вітка українського народу, але віддавала таки правдиву криваву жертву мільйонів українських синів і доньок, що впали внаслідок голоду запланованого і штучно викликаного з боку безбожного московсько-більшевицького уряду.

Тому годиться нам відзначити обидві згадані незвичайні події особливими торжествами й Богослужбами, бо згадка кожної з них, на свій спосіб, напевно спричиниться до поживлення наших релігійних почувань і зміцнення в нас довір'я до Божого Провидіння. Ми вже сказали вгорі з якими почуваннями насамперед вдячності для Бога маємо

згадувати світлі сторінки історії нашого народу. Всі, хто мав щастя бути учасником того величавого всенародного Здвигу у Львові, дня 7 травня 1933 р., мусів ствердити наочну особливу Божу поміч і опіку над українським народом, що в час такого лихоліття так величаво зумів виявити свої релігійні і національно-патріотичні почування. Хто був учасником, знає добре, скільки треба було побороти труднощів і перешкод з боку окупаційної влади, що, з одного боку, зв'язана постановами Конкордату з Апостольським Престолом, не могла відмовити дозволу на урядження ювілейної релігійної маніфестації, але з другого боку всіма можливими засобами намагалась недопустити до неї. Тільки Божому Провидінню треба завдячувати, що понад 100.000 учасників, без огляду на всі труднощі і перешкоди, вспіли з'явитись у престольному городі Львові й виявити в організований спосіб свої релігійні почування вірності й любови до Христа Спасителя та ще й ствердити прилюдною всенародною присягою ті релігійні почування і віддати Христові в ювілейному дарі українську молодь, що не є тільки квітом і надією народу, але й життєрадісною дійсністю і скарбом.

Не тут місце описувати те всенародне одушевлення, що ним сповнились серця наших вірних у незабутньому торжестві У.М.Х. Те піднесення дало повштовх до повторення таких самих торжеств під тим самим гаслом упродовж ювілейного року 1933 по всіх округах, а навіть по всіх селах на західних українських землях. Справді з подивом треба було дивитись на той небувалий запал української молоді у відзначенні торжеств У.М.Х., а найкращі здобутки тих торжеств виявились в обнові релігійного життя серед найширших кругів нашої спільноти і це було наочним доказом, що Милосердний Господь благословив наш нарід, приймав з уподобанням його жертву й кріпив надію на світле майбутнє. Свято У.М.Х. ще й тим знаменне в житті нашої Церкви й народу, що воно дало нагоду до започаткування організації Католицької Акції Української Молоді

(К.А.У.М.), цебто одної з підставових клітин загальної вселенської діяльності християн, що співпрацюють з Церковною Єрархією у сповнюванні тяжкого завдання поширювати й закріпити Христове Царство на землі. Саме тоді, коли по той бік Збруча московсько-большевицький уряд втягав українську молодь у ряди безбожних «комсомольців» для знищення Христового Царства на землі, західноукраїнська молодь з могутньою піснею на устах «ми хочемо Бога, він наш Батько; ми хочемо Бога, він наш Цар» ставала в ряди багатонадійної організації К.А.У.М. «Орли», щоб під Христовим прапором провадити боротьбу зі Сатаною за Христові заповіді любови й справедливости, за свободу й незалежність своєї любові Батьківщини від безбожних ворогів.

А хоч страшна друга світова війна, здавалося б, знищила на зовні всі найкращі овочі Свята У.М.Х., зокрема організацію К.А.У.М., то ми можемо бути певні, що саме з рядів К.А.У.М. вийшли найкращі борці нашої славної У.П.А., що, засвідчуючи геройськими трудами й жертвами свою безмежну любов до Батьківщини й уповаючи на Божу поміч, рішилися на одчайдушну боротьбу, щоб здобути для своєї Батьківщини-України, згідно з Божим і людським правом, свободу й незалежність.

Слушно повинні ми згадати торжественною 20-літньою річницею незабутнє Свято У.М.Х. і подякувати Милосердному Богові за те, що дозволив нам в неволі пережити таку світлу сторінку нашого релігійно-національного життя. На святочні спомини про свято У.М.Х., серед наших скитальчих громад по краях Західної Європи, призначаємо найближчий місяць травень з тим, що в неділю дня 10 травня ц.р. всі наші Отці Душпастирі відправлять, по головних душпастирських осередках, благодарственну Службу Божу, а в проповідях заохотять наших вірних до вдячності Божому Провидінню, а також до обнови всенародної присяги на вірність Христовим Заповітам, складеної 20 років тому прилюдно народними масами і повторюваної величною піснею: «Ми хочемо Бога».

Львівський всенародний Здви́г, в якому брали участь наші Браття і Сестри з Волині, Холмщини й Підляшшя, а також повторені торжества У.М.Х. по цілім краю були одночасно всенародним протестом проти безбожного московсько-більшевицького ярма над східною віткою українського народу, що саме в той час складав найтяжчу жертву майна й крові, мільйонові жертви життя внаслідок страшного голоду.

III. Річниця страшного голоду в Східній Україні

В тому самому місяці травні ц.р. годиться торжественно згадати й ту сумну пресумну сторінку історії нашого народу, записану страшними темними буквами на східноукраїнських землях в тому самому часі 20 років тому під час страшного голоду. Ми вже згадали вгорі, з якими почуваннями треба святкувати сумні річниці подій, що називаються в нашій літературній мові «врем'ям всенародної скорботи». Ми мусимо скоритись перед таїнством Божого Провидіння і святкувати сумну річницю в душі християнської покори, терпеливості й любови. Не сміємо нарікати на Бога, ані дорікати Богу, чому Він таке допустив на наш нарід, ані сперечатись, яка була б краща доля народу. Ми не сміємо забувати на наше відношення до Бога — Творця і Господа нашого, що каже через пророка Ісаю: «Думки бо мої — не ваші думки, і дороги ваші — не мої дороги — слово Господне. Бо так, як небо вище від землі, так мої дороги вищі від доріг ваших і думки мої вищі від думок ваших» (Іс. 55,8).

Ніякий людський розум, ані навіть ангельський розум не є в силі зглибити таїнство Божого Провидіння. Правда, ми можемо, а навіть повинні досліджувати це Боже таїнство, бо це може допомогти нам знайти деяку відповідь, що дала б заспокоєння нашому розумові й нашому серцю. Наш розум, просвічений християнською вірою, знає, що Бог — це безконечна Мудрість, Справедливість, Всемогучість, а надівсе

Любов безконечна, що як найліпший Батько чуває над усім, що діється у світі так, що проти Його волі ні горобець з даху не впаде, ні волос з голови людини. Він «щедрий і милостивий Господь» (Пс. 102,4), тільки добра-щастя хоче для нас, і то не якого-будь щастя, але вічного щастя. Як же ж погодити з Божою добротою і безконечною любов'ю стільки терпіння і зла на світі, зокрема ту вікову недолу українського народу? Як це пояснити, що український нарід від віків страждає стільки кривди від займанців, а Милосердний Господь те все допускає? Наука св. християнської віри сперта на слова св. Письма, зокрема, на слова і приклад Ісуса Христа, хоч не дає нам розв'язки питання про існування всякого зла і терпіння у світі, бо Премудрий Господь захотів, щоб Боже Провидіння залишилось таїнством перед нашим розумом, все ж таки дає таке пояснення, що повинно задовольнити кожного християнина, щоб у хвилині терпіння не падати на дусі, а радше зі скріпленою надією очікувати кращого майбутнього. Якою ж потіхою є слова Святого Духа в Соломонових Приповідках: «Кого Бог любить, того й досвідчає» (Прип. 3,12).

А біблійна історія вибраного народу наочно свідчить, що завдання доручене вибраному народові, приготувати прихід Спасителя світу, було одним пасмом тяжких історичних переживань. Те все повинно бути й для нас усіх відрадою, потіхою в нашому всенародному горю. Ми можемо слушно здогадуватись, що дуже правдоподібно Милосердний Господь призначив нашому українському народові сповнити якесь особливе завдання на Сході Європи, чи радше на пограниччі Європи й Азії, тому й приготував його такими тяжкими досвідченнями, допускаючи навіть тяжку кривду з боку людської злоби, хоч та злоба є рівночасно найбільшою образою Його Божого Маєстату. Ми ж бачимо, що ті всі страждання впродовж нашої історії не послабили духа українського народу. Той нарід обдарований Богом особливими талантами, живе і діє без огляду на всі пережиті трагедії, він навіть розвивається і збільшує та й

помножує свої природні скарби — Богом дані таланти, а навіть збагачує культурну скарбницю цілого людства. Ми можемо слушно надіятися, що й для нашого українського народу виб'є година призначена Божим Провидінням, година відзискання Богом даних прав на самостійну й від нікого незалежну свою Державу. Не сміємо ніколи падати на душі, а пам'ять про всенародні лиха радше нехай скріпить наше довір'я до Божого Провидіння.

З такими-то почуваннями святкуймо, Дорогі в Христі, цього року ту сумну-пресумну 20-ту річницю страшного голоду в Україні. Згадаймо в наших покірних молитвах ті мільйони невинних жертв, що впали внаслідок голоду серед найстрашніших терпінь, і в покірному довір'ю до Божого Провидіння благаймо Милосердного Бога, щоб прийняв ту всенародну жертву за кращу долю нашого народу. Багато з нас тут на чужині пам'ятаємо добре ті хвили всенародної скорботи, коли-то всі наші українські католицькі Владики, з великим Митрополитом Андреєм на чолі, звернулись, окремим спільним Пастирським Посланням, до цілого народу, а навіть до всіх християн світу зі закликом до всенародних благань про Боже Милосердя для українського народу, про прискорення хвилі визволення з-під тяжкого московсько-більшовицького ярма. Такими самими покірними всенародними благаннями відзначимо, Дорогі Браття і Сестри, й 20-ту річницю впродовж місяця травня ц.р., благаючи небесної нагороди для невинних мільйонів жертв, що впали внаслідок голоду й внаслідок усього насилля безмежної ворожої злоби.

Зокрема доручаємо нашому Всечесному Духовенству, щоб ті всенародні благання зв'язати з поминальною Богослужбою Суботи П'ятидесятниці перед Празником Зіслання Святого Духа, коли за звичаєм нашої св. Церкви, молимося за всіх померлих християн. Крім цього в сам празник Зіслання Святого Духа, по вечірніх коліноприклонних молитвах, Отці Душпастирі відправлять торжественні панахиди за всіх, що впали жертвою ворожого насилля. Такі Бого-

служби повторять Отці Душпастирі по всіх душпастирських осередках, заохочуючи вірних до покірних благань про Боже милосердя для нашої Батьківщини. У своїх принагідних проповідях, Отці Душпастирі звернуть особливу увагу вірних на безумовну конечність оживлювати при нагоді таких річниць релігійні християнські почування довір'я до Божого Провидіння, непохитної надії на Боже Милосердя, безмежної любови до Бога й до ближнього. Зокрема при святкуванні сумних річниць всенародної скорботи, завданої нам людською ворожою злобою, є небезпека, що над релігійними християнськими почуваннями можуть взяти верх поганські почування ненависти до ворогів. Якщо ми дозволили б на те, щоб в таку торжественну хвилю нас опанували нехристиянські почування ненависти, це був би новий тріумф Сатани, може ще більший, як був тоді, коли він zorganizував на наших рідних землях страшний голод, що спричинив смерть яких 6-8 мільйонів людей. Був би більший його тріумф, бо тоді бодай ворожа ненависть не діяла в супроводі Богослужб, а наші торжественні поминки жертв мають відбутися в супроводі Богослужб. Як же ж було б можливе, щоб наші Богослужби виблагали в Бога милосердя для нас і нашої Батьківщини, якщо ми християни в тому самому часі потоптали б першу й найважливішу Божу Заповідь про любов до Бога й до ближнього. Ніякий викрут не допоможе нам, Дорогі Браття і Сестри, в тій справі, бо Христова заповідь про любов ближнього, навіть ворога, така зрозуміла, що ніхто не може бути виправданий, якщо не мав би в серці щирої, всеохоплюючої християнської любови навіть до ворогів.

Не тільки в приватному, але й у громадському й політичному житті християнин не сміє ненавидіти навіть і найзавзятішого свого ворога. Можна і треба боронити себе, чи своїх дітей, чи цілий нарід перед ворогом, але не можна припускати до ненависти до ворога, бо Христос виразно вимагає від нас навіть любови ворогів, кажучи: «Любіть ворогів ваших і моліться за тих, що гонять вас; таким чином стане-

те синами Отця вашого, що на небі, який велить своєму сонцю сходити на злих і на добрих і посилає дощ на праведних і неправедних» (Мт. 5,44-45). Знаємо добре, що треба вести тяжку боротьбу з самим собою, щоб поконати порив ненависти до ворога, але саме в тій боротьбі є наша велика заслуга й доказ, що ми правдиві християни. «Яка вам заслуга — каже Христос в Євангелії — коли ви любите тих, що вас люблять? Таж бо й грішники люблять тих, що їх люблять. І коли чините добро тим, що вам чинять, яка вам заслуга? Та й грішники те саме чинять» (Лк. 5,32-33). Ненависть, це втрата християнського духа, це причина релігійного упадку, причина великих і численних злочинів і в житті одиниці й в житті народів, як це зрештою бачимо в цілому світі, де стільки кривди і несправедливості діється через те, що загас вогонь християнської любови. Тому й остереігаємо Вас, Дорогі Браття і Сестри, перед ненавистю, бо хто допустить до серця хоч би і каплю ненависти, стає чужим для Бога, для Христа, для Церкви і про нього можна сказати словами св. Івана в Одкровенні (3,17), що він нещасливий і бідний, і сліпий і нагий, бо ненависть засліплює й пограбовує людину з усіх чеснот.

Не сміє бути в нас ненависти ні приватної, ні прилюдної, ні громадської, ні політичної і то не тільки до своїх, але й до чужинців, навіть до ворогів, бо того вимагає Христова заповідь любови. Нехай ніхто не думає, що великий патріотизм це рівночасно велика ненависть до ворога, бо можна любити геройською любов'ю свою Батьківщину без ненависти до ворога, а то тим більше, що ненависть противна Христовій заповіді, а ми ж називаємося християнами, отже і будьмо християнами в житті й в смерті.

Благодать Вам Браття, мир і любов від Бога Отця нашого і Господа Ісуса Христа. Амінь.

Дано в Римі, дня 28 квітня 1953 р.

✠ ІВАН, Єпп.

Апостольський Візитатор

С Л О В О
НА ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
ВЕЛИКОГО МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ

*Пам'ять про нього буде повік
благословенна (1 Мак. 3,7).*

Високопреподобні й Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Браття і Сестри!

Вже від 10 років із світлою річницею незабутнього, історичного Листопадового Зриву, сходиться у той сам день 1 листопада сумна-пресумна річниця смерти одного з найбільших синів України, Великого Митрополита Андрея. Ось за кілька днів прийдуть до нас ті обидві річниці, а в наших серцях будуть чергуватись почування радості на згадку про світле національне повстання перед 36 роками з почуваннями жалю і смутку на згадку про ту ще одну величезну і найболючішу втрату, що її з Божого Провидіння прийшлося нам зазнати 10 років тому.

Тяжка втрата для нас і для цілої Церкви

Та й не тільки наша Церква і наш нарід відчуває болючу втрату Митрополита Андрея. Можна сміло сказати, що це була дуже велика втрата для цілої Вселенської Христової Церкви, бо хоч він був тільки нашим Митрополитом, то став справді окрасою і гордощами цілої вселенської Церкви.

Милосердний Господь взяв від нас на віки нашого найдостойнішого й найліпшого Пастиря і Владика, що був правдивим володарем мільйонів українських сердець. Ми таки переконані, що він був найбільшим Митрополитом, що його знає наша історія. Він був і останеться вінцем і сла-

вою нашої Церкви й нашого народу, а рівночасно був і залишиться одним з найбільших подвижників Христової вселенської Церкви, що змагалась за привернення релігійно-церковної єдності від часів злочасного розколу-схизми. Щойно майбутня історія дасть належну оцінку Великого Митрополита Андрея, прецінних скарбів його великого духа й широкої його діяльності. Але вже нині можна почути найвищі похвали у найкращих висловах про нього від усіх тих світліших, навіть чужинецьких людей, що мали нагоду й вважали собі за щастя зустрічатись з ним, а дехто й співпрацювати в його вселюдських змаганнях, подивляти його великі прикмети ума й серця, а часом проникнути в тайни його святого боговгодного життя, прикрашеного доконалими чеснотами.

Я вивищив вибранця з-між народу
(Пс. 88,20)

Милосердний Господь дав нам його і забрав його від нас, і то в такому часі, коли здається, що не тільки наша Батьківщина-Україна далі потребувала його, але й ціла Європа, чи радше весь християнський світ потребував людей такої міри, як він, у тому змаганні життя і смерті, що йде на наших очах між Царством Христовим, а Царством Сатани. «Господь дав, Господь і взяв. Нехай ім'я Господнє буде благословенне!» — повторім за праведним Йовом (Йов 1,21). Взяв його до себе, щоб його нагородити вічною нагородою за всі його подвиги праведного й добродійного життя; взяв його від нас в таку тяжку, найтяжчу хвилину нашої історії напевно також на те, щоб ще раз повчити нас, щоб ми не покладали наших надій на людей, але на Милосердного Бога Єдиного. Нікого й нічого не потребує Бог до переведення своїх завжди найліпших намірів відносно нас, бо всі людські й пекельні сили поконає Він своїм всемогучим словом, бо «Той, хто є, і хто був, і хто має прийти, Вседержитель» (Од. 1,8).

Правду казати, то наш нарід ще за життя Митрополита Андрея був свідомий його величі й при різних нагодах виявляв йому свою найглибшу пошану, бо вважав його не тільки найдостойнішим князем нашої Церкви й найліпшим Пастирем, але просто догадувався, що це вибранець Божий, як каже Псалмопівець: «Я вивищив вибранця з-між народу» (Пс. 88,20), даний нам в дарі від Бога на тяжкі часи нашої неволі, а ще тяжчі, мабуть, часи релігійно-церковного роздору, що так глибоко вкоренився в нашому народі завдяки лихим намірам сусідів. Та й годі було не добачити того, що Всемогучий Бог, даючи нам його в дарі, дав мудрість його думкам, шляхетність його намірам і силу його діям. Вибрав його Господь ще заки він прийшов на світ, виховував і охороняв його як зіницю ока перед усяким згіршенням, прикрасив його знаменитими природними дарами, умудрив і очистив допустами, одушевляв у подвигах, зробив його радістю і щастям народу за життя і можна сміло сподіватись, що в хвилині смерті увінчав його вінцем безсмертної слави.

Наш Мойсей

А по його смерті ми ще краще пізнали ціну й велич Митрополита Андрея, чим він був для нас і для цілої вселенської Церкви, а навіть для всього людства. Не раз за життя називали ми його нашим Мойсеєм, що впродовж майже пів століття провадив свій нарід, як той «світильник горючий і палаючий» через пустиню неволі, пониження і насилля до найвищих ідеалів релігійно-церковних і національних. Тією назвою ми немов хотіли висловити наше довір'я до Всемогучого Великого Бога, що колись в такий пречудний спосіб перевів свій плян визволення вибраного єврейського народу з єгипетської неволі, отже і нас вирятуює з тяжкого ярма під проводом нашого Мойсея. Аж надто впадає в очі подібність гіркої долі єврейського народу в єгипетській неволі до нашої недолі. Як же чудесно Всемогучий Господь перевів

плян визволення євреїв! Вибирає хлопчика, що призначений на смерть, рятує його від загибелі, заносить його на царський двір Фараона, виховує в мудрості того народу, з яким колись він муситиме розправитись, наповняє його серце любов'ю для народу, з якого вийшли деякі його предки, але покинули його, і переймається його серце обуренням на ту тяжку кривду, що її дізнає той нарід під чужим ярмом. Вкінці Бог скріпляє його сили непоборною небесною силою і ми бачимо Мойсея вправді без світової зброї, але побідоносного вождя єврейського народу, бо вивів його з тяжкої неволі й провадив упродовж сорок років через пустинню до обіцяної землі, хоч і з Божого Провидіння не дано було йому здійснити свої мрії і зажити радості і щастя з посідання тієї обіцяної землі, а тільки здалека поглянути на неї.

Отак Господь Бог, хоч і карає, то не відкидає своїх людей. Він сам «настановляв їм суддів і рятував їх з рук ворогів їхніх» (Суд. 2,16). Він завдає рани, але вже перед тим приготував і лікаря, щоб лікувати ті рани.

Апостол релігійно-церковного об'єднання

Не судилось біблійному Мойсеєві довести свій нарід і передати в посідання обіцяну землю, не судилось і нашому Митрополитові Андрееві радіти зі сповнення душевних мрій про освободження українського народу не тільки з тієї національної неволі, але також і, то передусім, з того пониження і незрозуміння своїх великих християнських завдань і можливостей. Він же ж мріяв про свободну Україну, що, в розквіті своєї рідної культури й духовости, була б Божим знаряддям в руках Божої Премудрости, а українська нація, свідома свого великого післанництва, як зразкова східно-католицька спільнота, виконала б почесне завдання поєднуючого мосту поміж Заходом і Сходом, поміж нез'єдиненими східними народами і тими західними народами, що щасливо осталися вірні Апостольському Престолові

в Римі, а вслід за тим вірні християнському ідеалові єдиної, святої, соборної — вселенської й апостольської Церкви. Для тієї святої справи він посвятив себе цілого, ціле своє життя, всі свої бажання і мрії, всю свою невтомну діяльність, всі свої правдиво геройські подвиги й терпіння, рад би був і тисячу разів вмерти смертю мученика, щоб тільки спричинитись бодай до влегшення і промощення шляху для привернення релігійно-церковної єдності серед усіх християн, а серед українського населення зокрема.

Своїм глибоким умом, просвіченим особливою Божою благодаттю, він проглянув наскрізь і зрозумів те велике нещастя, що сталось у Христовій Церкві перед 900 роками через завершення злочасного роздору-схизми й відірвання східної Церкви від св. Апостольського Престолу в Римі, на якому з волі Христа побудована єдина, свята, апостольська, вселенська Церква зі своїм непомильним осередком в справах віри й християнської науки про моральність в особі кожного сучасного наслідника Верховного Апостола Петра. Вселенські Архієреї — Римські Папи й багато інших людей святих життям, достойних та вчених з обох боків, боліючи над тією тяжкою раною Містичного Тіла Христового, намагались упродовж дев'ять років лікувати ту страшну рану, що ятрилась і поглиблювалась та й викликала в наслідках щораз тяжчі недуги. Вправді деякі спроби лікування тієї рани досягли деяких успіхів, та вони, на жаль, були тільки частинні, нетривалі ані не загальні так, як того бажав собі гаряче Христос Спаситель, щоб було «одне стадо й один Пастир» (Ів. 10,16). Упродовж дев'ять років так уже розшались протівенства по обох боках, а зовсім людські згляди, упередження й інтереси так уже стали мішатись до тієї святої справи, що дехто, слабкої віри, не вагався назвати її безнадійною справою.

Боже покликання – окреме післанництво

Та наш Великий Митрополит Андрей не був слабкої віри, не був маловіром. Вихований від дитини в зразковому християнському житті, знав добре основні правди християнської віри й розумів, що остаточно, Богом призначена, ціль людини — це служити Богу й прославляти Бога своїм життям, жертвою самовіддання, щоб колись, як живий пам'ятник Божої безконечної любови, продовжувати ту прославу Бога через цілу вічність. Бог говорив до його людського серця так, як говорить до багатьох молодих сердець і кличе їх на свою службу. Його шляхетне серце відповіло притакуючо без застережень на Божий поклик, бо ж на те тільки ми й створені Богом, щоб Його волю сповняти, скоро тільки почуємо Його голос. Та крім того, Бог піддавав його розважанню, його думкам, його любові ще одну мету, — мету *окремого післанництва* в українському народі, а може й радше в світі, мету посвяти для вселюдських ідеалів, для праці й страждання за привернення релігійно-церковної єдності, і на цей поклик він відповів щиро й відважно з цілою напругою своєї душі: «Так, приймаю, хочу для тієї справи посвятити ціле моє життя, це буде мій життєвий шлях». А відповідаючи «так», спрямував свою сильну волю, щоб іти тим шляхом, хоч і не передбачував, що на тому тернистому шляху прийдеться йому пережити стільки непорозумінь, невдач, перешкод, переслідувань, а навіть кайданів, як царський в'язень.

Тяжкі умови життя Української Церкви

Він знає, що Бог вимагає від нього жертви й самовідречення, повернутися до того поневоленого народу, з якого вийшли його предки, але покинули його. Для того поневоленого народу має віддати всі свої здібності, всю свою діяльність, ціле своє життя. Він знає, що той нарід, хоч і на своїй землі, але принижений і зневажений, без ніякого значення в світі, і засуджений лихими сусідами на загладу.

Він знає, що той великий багатомільйоновий нарід розбитий на різні займанщини, а ще й через те, і то передусім, через те нещасний і просто в безнадійному положенні, бо його величезна більшість лишається під тяжким ярмом могутнього північного сусіда, що вживав віками всіх засобів підступу й насилля, щоб відорвати той нарід від релігійно-церковної єдності, щоб закріпити назавжди своє ярмо неволі над ним, щоб не допустити до свідомості національної гідності й національної єдності. Але й нелегка доля тієї західної вітки народу, що з ласки Божого Провидіння осталась в єдності з правдивою вселенською Христовою Церквою, бо й західний сусід, може не такими насильними засобами, але не менше підступними, до тієї самої цілі змагає, а саме до повної його заглади, бо тільки в такий спосіб зможе загарбати багату українську землю.

Признатися до народу в такому незавидному положенні, віддатись йому на беззастережну службу, щоб дивинути його до свідомості великого почесного післанництва на європейському слов'янському Сході, щоб той нарід відіграв найпочеснішу роль в цілій вселенській Церкві, спричиняючись до привернення церковної єдності — було справді з боку молоді людини геройським актом віри, надії і любови до Всемогучого Бога й любови до того народу, що «як той паралітик на роздоріжжі» лежав безпорадний, а може й без надії на зміну чи поправу свого тяжкого положення. Щоправда, вже від кількох десятків літ можна було завважити серед того народу проблески, а навіть повільний зріст національної свідомості, але зате в релігійно-церковній ділянці йшло радше до гіршого. Царське, московське православ'я по останньому насильному, кривавому знищенні української католицької Церкви на Холмщині 1875 р., не могло спокійно дивитись на те, що західна вітка українського народу надалі лишається в єдності з вселенською Церквою. А не маючи змоги знищити насиллям того святого Об'єднання, бо воно є у чужій державі, царський уряд, використовуючи жалюгідні українсько-польські відно-

сини в галицькій області, проголосив себе опікуном й оборонцем руського народу галицької землі, бо це ж, в його імперіялістичній пропаганді, один і той сам нарід, що і т.зв. великий руський нарід. Разом з тією заявою приходили ще правильно величезні «пособія» на москвофільську пропаганду про єдність руського народу, а поширюване москвофільство несло з собою і схизмофільство серед непросвічених мас.

З другого боку, зростаюча національна свідомість під впливом західних волелюбних гасел несла з собою на західні українські землі вільнодумство (лібералізм), незацікавлення релігійно-церковними справами, радикалізм, а часто й ворожу поставу до Церкви й духовенства, і то не тільки з боку т.зв. інтелігенції і студіюючої молоді, але і з боку деякої частини селян. Духовенство зі своїми перестарілими методами душпастирювання з тяжким трудом ставило опір протицерковній агітації радикалів. Нові часи, нові кличі, нові засоби боротьби проти Церкви вимагали нових методів душпастирювання, вимагали обнови-реформи духовенства і то так само чернечого, як і світського. Апостольський Престол вже зарядив реформу монашого Чину Отців Василян, а світське духовенство чекало на свою чергу. От такий був, не дуже потішний, стан нашої Церкви у західної вітки українського народу у хвилині, коли Милосердний Господь покликав дозрілого вже молодця, з набутим світським знанням, завершеним докторатом прав, на велику й тяжку службу для народу його великих предків. Ми вже знаємо, яка була його відповідь на той поклик. «Тоді я сказав: Ось іду, щоб волю чинити твою, Боже!»

Жертва самовіддання

Захоплений гарячою любов'ю до Христа Спасителя і ширим бажанням бути вірним до смерти своєму покликанню, наш «вибраний молодець» вступає до славного колись і заслуженого в історії нашої Церкви, але зубожілого в

тих часах монастиря Чину св. Василя Великого. Бо для такого післанництва, яке він має, треба неабиякої підготовки, треба за прикладом Ісуса Христа й за Його радами та й за взором давніх Святих Отців і подвижників на дорозі до досконалости і святости відокремитись від світу й світового гамору, замешкати в убогій монастирській келії, жити життям євангельських рад убожества, чистоти й послуху, змагати в праці і в молитві до видосконалення християнських чеснот і до набуття богословських наук та й до сталення характеру, щоб колись гідно виконати Богом призначене завдання. Здивувались убогі ченці, духовні сини св. Василя Великого, як побачили між собою молодого 23-літнього гарного молодця аристократичного роду, обдарованого такими незвичайними вже природними дарами, що міг би легко, живучи в світі, відіграти велику роль і досягнути вершків кар'єри у світському чи духовному стані, без ніякого самовідречення.

Та скоро побачили вони вже тільки з перших його кроків, що він мусів мати особливе Боже покликання, щоб прийти туди на те, щоб за мудрими правилами св. Василя Великого змагати до християнської досконалости, якої у світі не так легко досягнути. Може бути, що дехто й здогадувався про його особливе післанництво й роль, яку він має відіграти в українському народі, а може у цілій вселенській Церкві, як колись великий Київський Митрополит Йосиф Рутський, чи св. Йосафат. А він сам у своїх покірних думках про одне тільки мріяв, щоб Божу волю найдосконалише виконати і то так, як Бог схоче і тільки тому, що Бог так хоче. Напевно не мріяв він ні про які гідності церковні, ані про яку славу й розголос у світі, а радше мріяв про те, якби-то за прикладом св. Павла «статись всім для всіх, щоб всіх для Христа здобути» (1 Кор. 9,22).

Смирений Єромонах Отець Андрей ЧСВВ

По щасливому завершенні приписаної проби монашого життя, під час якої зяснив наочними й подивугідними чеснотами, віддається, на приказ монастирських настоятелів, філософічним і богословським студіям і закінчує їх з блискучим вислідом, додаючи до набутого перед тим докторату прав ще два нові докторські дипломи з філософії і богослов'я. Піднесений в 28 році життя до гідности священства, стає поруч, а скоро висувається і на чоло цілого ряду знаменитих зреформованих уже оо. Василян-місіонарів, і кидається у вир праці новими методами в народі і для народу, щоб спинити занепад релігійно-церковного життя й «обновити все у Христі» (Ефес. 1,10). Ділянки його праці таки на правду безмежні, але, здається, ніхто понад нього не має такої всесторонньої підготовки, ніхто понад нього не має більшого запалу до апостольських подвигів, нікому він не дасть себе перевищити у витривалості. Зразковий монах-аскет з рідкими досконалими чеснотами, а при тому з наочним Божим даром проповідати найвищі правди в приступний спосіб, навіть для найпростіших народних мас, ще й самою своєю зовнішньою появою захоплював народні маси під час проповідування св. Місії, а Боже благословення супроводило його сівбу й давало не раз стократні плоди його апостольським змаганням.

Проповідував св. Місії і духовні вправи для всіх кругів нашої спільноти, по цілій Галичині, по містах і селах, по Духовних Семінаріях, для питомців і священників, по монастирях для монахів чи монахинь, а при тому сповідав, потішав і давав ще і кожній душі зокрема поучення і поради відносно поправки життя. Зустрічаючись з народними масами під час св. Місій і з різними верствами нашої спільноти під час духовних вправ, мав нагоду пізнати ближче той добрий, але нещасний український нарід і його потреби, вглибитись і відчути його болі, та й ще більше скріпитись в любові до того народу й взагалі до жертвенної праці серед нього. На-

певно вже й тоді відчував тяжкий біль серця, що він не сміє і не має змоги заглянути і до наших братів, придніпрянських українців, щоб і їм голосити Боже слово, щоб і їх потішити в їхній неволі, щоб і їм сказати про те велике щасливе майбутнє, що їх чекає, якщо об'єднаються з нами в одній вірі й в одній правдивій Христовій вселенській Церкві, бо в єдності сила й змога сповнити те високе й почесне післанництво українського народу на Сході Європи. Може вже й тоді в тому болю дозріла в глибині його серця думка й бажання, що для досягнення тієї єдності варто принести й найтяжчу жертву, жертву власного життя так, як те зробив св. Йосафат. Тож не шкодував себе, не вдоволявся сповненням тільки звичайних обов'язків, а використовував кожну нагоду, кожну хвилину вільного часу, щоб проповідувати Боже слово на св. Місіях по найдалших закутках галицької землі.

Крім проповідування Божого слова виконує ще й тяжкі й відповідальні монастирські обов'язки настоятеля, учителя-виховника молодих ченців, професора богослов'я та й інші доручення своїх Отців Настоятелів, а те все мусіло спричинити деяке обмеження його місіонерської діяльності. Щоб тому обмеженню зарадити, закладає і редагує незабутнього популярно-релігійного місячника під назвою «Місіонар», щоб ще й письмом поширювати в народі Божу науку.

Преосвященніший Архисрей Кир Андрей

Слава про апостольські подвиги і прегарні успіхи Отця Андрея розійшлась широко по цілому краю і дійшла скоро й до св. Апостольського Престолу в Римі. Зрадів Святіший Отець Папа Лев XIII, що такого незвичайного робітника має Христовий виноградник на українській землі, тож з особливим задоволенням дав виразний приказ молоденькому, бо тільки 34-річному смиренному ієромонахові Андрєві зайняти опорожнений 1899 р. єпископський престіл наймо-

лодшої Станиславівської єпархії, а вже по одному році його архиєпископської праці в Станиславові призначив його 1900 р. на престіл Галицьких Митрополитів у Львові, щоб тут він заяснив повним блиском своїх великих християнських чеснот, своєю мудрістю і второпністю, своїми велитенськими подвигами й стражданнями не тільки як добрий, найліпший Пастир повіреного собі стада, але й великий подвижник на вселенську міру релігійно-церковної єдності. І справді був він таким добрим Пастирем, що душу свою кладе за свої вівці. Виростав він ті вівці свої і доглядав їх та й захищав їх перед лютими хижаками, годував їх найліпшою поживою, що її приготував для них під час своїх довгих невсипутих розмов сам на сам з Господом Богом, а з надмірної любови до своїх овець готовий був для їхнього добра своє життя на мученичу смерть віддати, щоб тільки Бога прославити, щоб тільки сповнилось те гаряче бажання Христове, «щоб усі були одно» (Ів. 17,21), «і буде одне стадо й один пастир» (Ів. 10,16). Його діяльність і подвиги на Львівському Митрополитичому престолі вже не обмежувались до границь Львівської Архиепархії, чи Галицької Митрополії, ані навіть тільки до границь цілого Рідного Краю, поділеного на чотири займанщини, а що страшніше, ще й поділеного на два християнські непримиримі віроісповідання. Ділянка його діяльності така широка, така безмежна, як ціла вселенська Церква, що не має меж, бо має охопити ціле людство.

Особливе завдання

Годі було б в нинішньому нашому «Слові» з нагоди десятиї річниці його смерті оповісти Вам, Дорогі в Христі Браття і Сестри, про всі його велитенські подвиги і заслуги, навітлити їх прикладами з його праведного життя, висловити деякі з його мудрих пастирських листів, відкрити бодай деякі таємниці його серця. Якщо ми спинились перед тим дещо довше над першими його кроками, відколи він

пішов за Христовим покликком: «Іди за мною!» (Ів. 21,19), то тільки з тією ціллю, щоб на його світлому прикладі показати, що крім загального й зобов'язуючого всіх людей завдання сповнити Божу волю і прославляти Бога своїм життям, кожна людина має ще й окреме для себе Богом призначене особисте покликання — завдання для більшої Божої слави і для добра своїх ближніх. Милосердний Господь дав людині повну свободу так, що може рішитись Богу служити і Його святу волю сповнити, або волю Божу знехтувати. Христова притча про таланти (Мт. 25,14-30) оповідає нам, якої долі треба сподіватись в одному й другому випадку. Митрополит Андрей прийняв на себе призначене йому завдання, без огляду на найтяжчі умови, що могли його відстрашити від того. Сповнив те завдання на більшу Божу славу й на добро людей так, як тільки може людина, співпрацюючи з Божою благодаттю, виконати Боже доручення. Корячись Божому Провидінню покладав на Бога свою надію і відвагу, з Божої всемогучости черпав свою силу, в Божій славі бачив велич свого завдання.

Про нашого Великого Митрополита написано вже цілі поважні книжки, безліч статей і споминів про нього на різних мовах світу. Ще більше споминів про нього переходується в усній традиції. Багато ще напишуть грядучі покоління, бо й є за кого й за що писати і вчитись. Це ж історична особа, що створила епоху у найважливішій справі Христової вселенської Церкви, цебто у вікових змаганнях за привернення релігійно-церковної єдності. Він не лише найбільший в історії Львівський Митрополит, що своєю багатогранною діяльністю і заслугами в ділянці церковній і в ділянці національній здобув незрівнянний авторитет, признание і вдячність цілого народу і перше місце у проводі всіх народних змагань, але він при тому найвірніший спадкоємець, сторож і опікун наших найсвітліших традицій, спадкоємець обновленого Берестейського Церковного Поєднання, слави і блиску Київської Митрополії давніх століть.

*Велич і значення Митрополита Андрея
у вселенській Церкві*

Та те все обмежувало б велич і значення Митрополита Андрея тільки для свого українського народу, а тимчасом його велич і значення таки на правду міжнародне не тільки тому, що св. Папа Пій Х, найліпший його приятель, наділив його найвищими повноваженнями Патріярха північного Сходу для Московщини й Білорусі, і він виконав досконало доручене йому завдання, готуючи і створюючи там врешті церковну ієрархію об'єднану з вселенською Церквою. Митрополит Андрей був також дійсним засновником-ініціатором нового напрямку унійних змагань серед католиків і некатоликів різних націй. Вистачить згадати про славні Велеградські З'їзди, з яких перший відбувся в 1907 р. під особистим проводом Митрополита Андрея при участі багатьох учених духовних і світських унійних діячів різних національностей і різних віровизнань. У своїх письмових чи усних доповідях, виголошених на тих З'їздах, Митрополит Андрей захоплював усіх своїм колосальним богословським знанням і загальною освітою, великим розумінням різниць, що ділять з'єдинених від нез'єдинених, ясним і різким представленням страшної злости церковного роздору, і того всього лиха, що йде вслід за роздором, отже й ніяка жертва не повинна бути завелика, щоб тільки виправити те лихо і зробити все можливе, щоб привернути церковну єдність. На усіх тих унійних з'їздах Митрополит Андрей представляв собою традицію і майбутнє Католицького Сходу з усіма дорогоцінними скарбами тієї традиції.

Признання для його міжнародного авторитету не мало меж. Дехто з чужинців не вагався назвати його генієм, не один сказав, що такого іншого важко знайти б у наших часах, а треба б шукати хіба між давніми Святими Отцями, як Атанасій, Василій, чи Золотоуст. І перед св. Апостольським Престолом в Римі авторитет і заслуги нашого Великого Митрополита мали найвище признання, як це стверджує

пира приязнь св. Папи Пія Х і найвищі церковні повновасті дані Митрополитові Андрееві на терен величезної царської імперії. Щойно майбутня історія дасть належну оцінку Митрополита Андрея і скаже слово про його велике значення і вплив на створення нової епохи у змаганнях за повернення єдності у вселенській Церкві, а може й про вплив у інших ділянках людської культури.

Правдива велич людини

Звичайно світ оцінює велич якоїсь епохальної людини по зовнішніх світлих подвигах і блискучих досягненнях, а брак таких досягнень враховує на зменшення величі. Світ не звертає уваги на внутрішнє життя людини, життя надприродне Божої благодаті, без якої людина взагалі ніякої вартости не має. Дійшов би хто тут на землі до найвищих гідностей, став би президентом, чи імператором великої держави, а вкінці вмер би без освячуючої Божої благодаті, він мав би вправді величавий похорон, в торжественних промовах промовці величали б його великі подвиги і заслуги, нарід будувач би пам'ятники, підручники історії чи й окремі твори звеличували б його визначне історичне ім'я, а тимчасом його душа проклята і на віки відкинена від Бога. Бо «яка користь людині, як світ цілий здобуде, а занастить власну душу?» (Мт. 16,26).

Правдива велич людини, що не минає, а лишається на віки, не залежить від зовнішнього величного вигляду, ані від багатства, ані від титулів і гідностей, ані навіть від зовнішніх подвигів і успіхів, але залежить виключно від досконалого сповнювання Божої волі у святості життя. Все, що робимо з Божої волі і з наміром Богу подобатись, без огляду чи є успіх, чи нема, збільшує ту нашу велич і помножує наші заслуги. Знаємо з біблійної історії і з історії Церкви про Святих, що за свого земного життя довершили на Божу славу великих діл, але не в тих великих ділах причина їх святости. Є великі Святі, що дуже мало, або і цілком не

визначались великими голосними подвигами, а заслужили собі на назву великих Святих за свою безмежну жертву самовіддання Богові на службу і найдосконаліше виконання Божої волі. Зрештою і сам Христос, Божий Син, dokonав найвизначнішого діла для прослави Бога не величавими чудами, але жертвенною смертю на хресті.

*Наше недостатне звеличування
Митрополита Андрея*

І ми також, звеличуючи при всяких нагодах добру пам'ять про нашого Великого Митрополита, чи колись ще за його життя, чи зокрема по його смерті, підносимо його велич у наших промовах чи статтях, у часописах за різних нагод, зачинаючи від його величного зовнішнього вигляду, його шляхетського походження, його високих гідностей, а закінчуючи його велитенськими заслугами на службі для української Церкви й народу. Ми з найглибшою вдячністю згадуємо його добре ім'я як одного з найбільших українських патріотів, правдивого Провідника й найліпшого Пастиря, Мужа Провидіння, що в хвилинах всенародної скорботи був для народу як той «світильник горіючий і палаючий», що був правдивим Батьком народу, Вождем національного й релігійного відродження, знавцем і меценатом української культури, науки й мистецтва, творцем наших національних надбань, приятелем й опікуном студіюючої молоді, добродієм всіх потребуючих, зокрема вдів, сиріт і т. ін., і т. ін.

Справді за те все він гідний найвищих похвал і вдячності з боку всієї української спільноти, та те все не тільки не вичерпує, але навіть обмежує його велич до українського національного загумінку, а тимчасом, як уже було сказано, велич Митрополита Андрея має вселенське значення.

Справді, дехто з розумніших і відважніших українських промовців чи авторів статей про Митрополита Андрея натякає з деякою стриманістю про його широку діяльність для

привернення церковної єдності і серед українського народу і в світі, але при цьому звичайно додає таку свою оцінку тих найкращих змагань, що їх треба назвати невдалими, а самого Митрополита треба б назвати невдахою.

Надприродна вартість людини

Рідко, дуже рідко дотепер можна було почути на наших академіях чи торжественних поминках на честь Митрополита Андрея гідну згадку про ті його змагання всесвітньої ваги, а при всіх славослів'ях на його честь майже завжди бракувало й бракує відповідного висновку з надприродної точки зору, що вся його широка діяльність, всі подвиги й страждання, це була дія Божої благодаті в ньому, бо він правдивий Божий чоловік, що найвірніше співпрацював з Божою благодаттю і згідно зі своїм покликанням тільки те робив, що має вийти на Божу славу й на добро людей. Ніколи не шукав себе ні своєї слави, з Божої волі прийняв на себе також церковні гідності враз з найтяжчими наслідками відповідальності перед Богом і перед історією. Зрозумів відразу своє покликання як Богом призначене післанництво для виконання особливих завдань не лише в українському народі й в українській Церкві, але і в цілій вселенській Церкві і без ніякого вагання вступив на правильний шлях підготовки до того завдання, а відтак до виконання за всяку ціну, навіть за ціну життя.

Знав, що людські сили обмежені і навіть при таких великих природних даруваннях, які він мав, ніколи не довіряв собі, бо добре знав, що без допомоги Божої благодаті не можна доконати навіть звичайного, буденного, доброго вчинку, а тим менше виконати якість важне, особливе завдання, що вимагає тяжкого труду й посвяти. Знав, бо вірив Божим словам, що Бог, призначаючи людині якість особливе завдання, відразу й приготує відповідну поміч Божої благодаті й нічого більше не очікує від людини, як тільки безмежного довір'я до Його безконечної Любови й бать-

ківського Божого Провидіння. Навіть на наші успіхи не чекає Господь Бог, бо успіхи в Його руках і тільки від нього залежить, коли й які ті успіхи будуть. Якщо треба буде успіхів, Він дасть їх зараз в даній хвилині. Від людини вимагає Бог тільки одної речі, а саме самовіддання Його святій волі й сповнення обов'язку, без огляду на всі перешкоди, труднощі і допусти, якими Бог досвідчає вірність людини, щоб вже тут на землі довести її до вершин святости, а колись в небі нагородити якнайвищою вічною нагородою.

І ми бачили, як наш Митрополит Андрей досконало зрозумів своє, Богом призначене завдання, як радо взявся до його виконання, завжди в найтіснішому об'єднанні з Богом і витримав у вірності своєму покликанню до смерті. На шляху виконання свого завдання поривався і на найтяжчі подвиги, щоб тільки чимраз більше Бога прославити і людям добро творити. Ніколи не приставав на малих речах, чи в особистому житті, чи в прилюдному житті, або радше в прилюдній діяльності; все змагав до високих, найвищих цілей, усіх спрямовував до однієї остаточної цілі, можливо найбільшої прослави Бога. Кожна інша ціль була для нього замала.

Християнська досконалість

Тому у змаганні до набуття християнських чеснот і святости, — а кожна людина має обов'язок змагати до святости, бо як каже св. Павло, «воля Божа: святість ваша» (1 Сол. 4,3) — він не вдоволяється тільки пересічною побожністю, для якої вистачає боятися гріха і зберігати Божі й церковні заповіді. Його змагання йде, щоб набути дійсну християнську досконалість, досконалі християнські чесноти і то навіть в геройському ступені, бо ж він, як Архипастир, має давати приклад для своїх вірних, щоб міг їм кожної хвилини за св. Павлом сказати: «Отож благаю вас: Будьте моїми послідовниками» (1 Кор. 4,16). А якщо вже кожний чоловік, що хоче бути спасений, має відбити на собі по-

добу Христа (Рим. 8,29), то це має зробити насамперед Архиерей, що має ще й інших допровадити до вічного спасіння. Тож було samozрозуміле в нашого Митрополита Андрея, що він найпильніше приглядався тому Божественному взорові, студіював його, перебував з ним на довгих розмовах сам на сам, питався його, як колись св. Павло: «Чого, Господи, хочеш, щоб я вчинив?» (Ді. 9,6).

Контролював себе безнастанно наскільки поступає в досконалість й святості, благав в Бога Отця ласки, щоб бути найвірнішою відбиткою Його воплощеного Сина, що «применшив себе самого, прийнявши вигляд слуги, ставши подібним до людини. Подобою явившись як людина, він понизив себе, ставши слухняним аж до смерти, смерти ж — хресної» (Фил. 2,7-8). А щоб якнайбільше наблизитись до недосяжного взору Христової досконалости, він придивлявся і пильно студіював найвищу святість життя Пресвятої Богородиці, нашої Небесної Неньки, і життя Святих, що були вірними відбитками Христовими. А з усіх Святих найбільше любив і подивляв великого Апостола народів, св. Павла, читав його надхненні Святим Духом листи і намагався ступати його слідами, настроюючи свою душу на найвищі акорди його подвигів.

І знов годі було б в тому нашому «Слові» оповісти Вам, Дорогі в Христі Браття і Сестри, про всі ті християнські чесноти, що ними прикрасив свою душу наш Великий Митрополит Андрей. Дещо з того вже сказано в попередніх розділах, хоч і не насвітлено прегарними прикладами з його життя. Можна б писати цілі книжки про його чесноти Божі: віру, надію і любов до Бога й до ближнього; про його чесноти моральні: мудрість (второпність), справедливість, мужність (відвагу) й стриманість; про головні добрі діла: молитву, піст і милостиню; про діла милосердя для душі й для тіла ближнього, про дари Святого Духа, що так наочно виявились в цілій його діяльності.

Вся його широчезна діяльність, усі його подвиги й страждання наочно вказують на досконалість його чесноти.

Св. Павло каже: «А над усе будьте в любові, що є зв'язок досконалости» (Кол. 3,14). Любов зв'язує всі чесноти в одне, доповнює їх і удосконалює їх. Це той важний союз, на якому полягає ціла християнська досконалисть. Всі християнські чесноти: покора і лагідність, милосердя і щедрість, стриманість і чистота, послух і ревність; всі містяться об'єднані в любові, як в осередку, і то так, що як нема любови, то й вони пропадають. Щось так, як душа в тілі об'єднує, доповнює й удосконалює всі члени тіла. Возьми з тіла душу, то й ціле тіло розпадеться.

Апостол церковного об'єднання

Любов до Бога й до ближнього була пружиною всієї діяльності нашого Митрополита Андрея, бо тільки з любови до Бога й до свого нещасного народу прийняв до серця Боже покликання і піднявся виконати накладене завдання. З любови до Бога, з любови до людських душ, щоб їх врятувати і до Бога привести, пішов на подвиги, у яких заяснів найкращими чеснотами. З любови до Бога, з любови до св. Церкви Христової, з любови до людства взявся за злагоду і найтяжчої справи змагання за привернення церковної єдності і в своєму українському народі і в цілім людстві, згідно з Христовим гарячим бажанням. І змагався за ту справу впродовж цілого життя не раз геройськими подвигами, все з надією, хоч не раз у безнадійних обставинах. І в тій справі заслужив собі на назву *великого Митрополита Андрея*, бо був справді великим апостолом церковного об'єднання. Для тієї справи зносив з геройською витривалістю всі труди, всі перешкоди і труднощі, а навіть переслідування і кайдани, як царський в'язень.

Милосердний Господь щораз випробовував його вірність, не шадив йому терпінь, недуг, упокорень, напастей людських не тільки від чужих, але бувало й від своїх таки людей, що може під впливом ворожої пропаганди не встигли зрозуміти його високих ідеалів. Та він те все зносив з

подиву гідним спокоєм і звичайно з усмішкою на погідному лиці, бо виконував своє високе завдання, хоч для добра людей, але не для людської слави, а єдино на славу Бога. Така зрештою доля усіх великих людей усіх часів була й буде, як довго Бог дозволяє Сатані в цьому світі панувати й вести боротьбу проти Христового Царства. Та цей Божий дозвіл чи допуст має завжди тільки вищу ціль, випробовувати, як велике наше довір'я до нього, які високі наші чесноти, бо ж тільки серед труднощів і хрестиків ми маємо нагоду показати Богові, що ми на правду Його любимо, не заломлюємося, не падаємо духом, не покидаємо наших добрих змагань, йдемо все вперед, бо ми переконані, що Бог все знає, все передбачив від віків, ніщо не може нас стрінати без Божої волі. А до того той Премудрий і Всемогучий Бог любить нас більше, як ми самі себе любимо, отже якщо і допускає дещо противне нашій людській природі, то тільки для нашого більшого добра і для своєї більшої слави в нас.

Отаке глибоке знання Божих справ мав наш Митрополит Андрей, тому не заломився ніколи, не тратив відваги, не покидав діяльності для святих великих ідей, навіть не шукав нагальних успіхів, бо знав, що успіхи будуть щойно тоді, коли Бог схоче їх дати, а тимчасом гарячі бажання хоч би тільки однієї душі, тихі молитви і страждання, добровільно прийняті, мають неоцінену вартість для успіху справи, бо мають непереможний вплив на Божу любов безконечну й досягнуть у Бога більших успіхів, як наймогутніші голосні подвиги. Тому й любив терпіння і хрестики, що їх Бог на нього так щедро зсилав, але бажав їх ще більше, а й сам завдавав собі терпіння, уникаючи навіть дозволених вигод і приємностей, вмертвляючи своє тіло, щоб відбити на собі образ розп'ятого за нас Христа Спасителя.

Тамниці життя Митрополита Андрея

В нинішньому «Слові» з нагоди десятої річниці його смерті можемо ще для кращого Вашого збудування відкри-

ти Вам деякі тайни з його боговгодного життя, тайни, про які він не любив говорити нікому так, як не любив ніколи сказати дещо про свої тяжкі терпіння в недугах, чи про свої страждання в царській тюрмі. А все ж його фізичні терпіння з приводу постійного тяжкого запалення усіх суглобів і частинного паралічу ніг і рук і болів в хребетному стовпі не раз мимоволі зраджував бодай нервовим відрухом. Але про тяжкі переживання в царській тюрмі та про те, що його — українського Митрополита — на приказ московського Єпископа викинено, як невірною поганина з православної церкви в Курську під час «Літургії оглашених», ми були б не знали, якщо московський часопис «Колокол» не був би похвалився тим, що добре зробив православний Курський Єпископ, що не дозволив Митрополитові Шептицькому бути в храмі не довше, як до Літургії оглашених, бо на Літургії вірних «могут присутствовать только православно-верующие». Можна здогадуватись, що Митрополит Андрей не оповідав про те не тільки, щоб заховати в тайні свої прикрі переживання, але також тому, що встидався за того православного Архирея, що в своїй безмежній нетерпимості вважав за вказане аж в такий спосіб знущатись і мститися на католицькому Архирееві.

Таємниці життя Митрополита Андрея, про які хочу Вам, Браття і Сестри сказати, стосуються його величі, величі його духа й святости його життя. Тільки принагідно в приватній розмові зі своїми найближчими ненароком, говорячи про красу мученичої смерти за віру і за вічне спасіння ближніх, згадав, що такої смерти завжди собі бажав і про таку смерть Бога благав. А що воно дійсно так було, на те є важливий його *власноручний документ-просьба* до св. Апостольського Престолу в Римі, додана до потайного повідомлення з дня 26 грудня 1939 р. про страхіття большевицького панування під час першої окупації західно-українських земель. Оце слова його повіреної просьби, що її повторює в листі до Священної Конгрегації для Східних Церков: «Додаю ще раз моє прохання, що я його вже перед тим передав

Святішому Отцеві, і ще раз благаю, щоб Святіший Отець зволив своїм апостольським, батьківським благословенням призначити мене, уповноважити й делегувати на смерть за віру й за єдність Церкви. Я не маю смілости пропонувати (ще раз) цю просьбу просто Святішому Отцеві; нехай Його Святість зволить розважити те, що Церква через мою смерть нічого не втратить, а може тільки мати зиск. Таж треба, щоб хтось один став жертвою тієї інвазії. А я, як Пастир того бідного народу, що стільки страждає, чи ж не мав би я якогось права вмерти за його добро і кращу долю?» Не знаємо, яка була на те відповідь Святішого Отця. Знаємо, що Господь не дав йому нагоди на мученицьку смерть, але дав йому мученицький шлях життя, як про те ми натякнули вище.

Жертва покаяння і примирення

Ще одну тайну приховував Митрополит Андрей і тільки мимоволі її виявив в одній розмові зі своїми найближчими. А саме, що він давно вже віддав своє життя Богові на покаяння жертву, жертву надолуження і примирення за ті гріхи людські, що довели до церковного роздору і той роздор утвердили надалі. А були хиби з обох боків, що закріпили роздор. Своїм жертвеним життям бажав він Богові надолужити за ту всю злу волю і за упередження наших нез'єдинених Братів супроти св. Вселенської Церкви, за брак любови, за нетерпимість, за незрозуміння, провинене незнання і східної вітки Вселенської Церкви, цебто східного обряду, за гріхи свого народу і за все лихо, що тільки гріхи накоїли. Одним словом, бажав стати тим біблійним «жертвеним козлом», що його жертвував жидівський архиерей в *судний день* за гріхи народу і клав на козла обидві руки, визнаючи рівночасно ті гріхи так, якби хотів перенести гріхи народу на цю тварину, виганяв відтак козла в пустиню на знак, що він взяв зі собою гріхи народу з-перед лиця Господнього (Лев. 16,10). Рад був би і наш Митрополит Ан-

дрей взяти на себе всі провини народу і терпіти за них, тому й повторював за св. Павлом слова, написані до Колосян: «Тепер я радію стражданнями за вас і доповнюю на моїм тілі те, чого ще бракує скорботам Христовим для його тіла, що ним є Церква» (Кол. 1,24).

Вартість і ціна Христового життя і страстей вправді безконечна і аж надто вистачальна і для вічного спасіння людей і для їх повного щастя на землі. Але у своїй безконечній любові Божественний Спаситель не хотів позбавити нас можності терпіння, боротьби, спокус, бо через те ми були б позбавлені нагоди прославляти Бога в особливий спосіб. А слава Божа тим більша — чим тяжча жертва самовіддання. З любови до нас Христос лишив нам боротьбу і терпіння. Тому й зарядив, щоб Його Пресвята Мати стояла під хрестом, хоч міг так зробити, щоб Вона під час Його страстей перебувала в Назареті, або ще перед Його страстями померла. Тому й зарядив, щоб всі Апостоли були віддані на муки — з любови. Тому й допустив, щоб цілими століттями над молоденькою Церквою шаліли переслідування та й те все, що нині діється, допускає Господь на свою Церкву, своє Містичне Тіло, щоб і з боку Його Церкви Отець Небесний дізнав більшої прослави. Тому й праведники усіх часів мусіли так багато терпіти і бажали ще більше страждати, щоб в особливо почесний спосіб принести Богові жертву самовіддання і прославити Його чимраз більше, а те називає св. Павло щастям у своїм тілі доповнювати недостачу страстям Христовим за Христову Церкву — Містичне Тіло Христове.

За таке щастя вважав собі і свої терпіння наш Великий Митрополит Андрей, правдивий велетень християнського духа, бо не тільки прийняв радо усі болі й терпіння, хоч і болючо їх мусів відчувати, але бажав собі ще більше терпіти, благав Бога, щоб післяв йому більше терпінь. А Милосердний Господь вислухував його благань, бо як з одного боку бачимо, що авторитет нашого Митрополита Андрея при тому особистому чарі, що промінював від нього і постійно

зростав, так з другого боку важко знайти когось на такому становищі, як він, що зазнав би стільки кривди, недовір'я, упереджень, фальшивих наклепів, а навіть насилля з боку царської чи польської влади. Вистарчить вкінці ще додати ту дивну останню відповідь, яку він отримав від наших українських православних Владик і від української православної інтелігенції на своє найцінніше письмо в найважливішій загальній справі нашого спільного життя. Напевно майбутня історія дасть належну оцінку обом сторонам, та можна сподіватись, що автори відповіді не дістануть великої похвали. Тяжкий удар і гіркий біль серця з того приводу переніс Великий Митрополит з подиву гідним спокоєм, без гніву й жалю на кого-небудь. На людське око це була тяжка невдача, але в Божому Провидінні це була нова його чергова заслуга в найважливішій справі, для якої він діяв, подвизався і страждав. І в тому випадку знову зяясніли його великі чесноти, його великий дух.

Гідний спосіб звеличення Митрополита Андрея

Готуємось до торжественного обходу десятиріччя його смерті й будемо намагатись звеличити його й ще раз усвідомити собі велич нашої втрати, яку ми понесли з його смертю. Напевно не буде бракувати великих славословлень на його честь з підкресленням наших національних гордоців із того, що саме з нашого роду вийшов такий Великий Митрополит Андрей, бо навіть чужинці схиляють голови перед тим велетнем духа. Та на цьому не сміють закінчитись наші звеличвання. Бо найкраще звеличення Митрополита Андрея буде тоді, якщо ми докладемо зусиль, щоб перейнятись його духом, його ідеалами, його ідеями, якщо бажання його — Батька народу — стануть і нашими бажаннями, а його зразкове, святе життя і діяльність стануть дороговказом для нашого життя і діяльності, у рамках завдання, призначеного Богом для кожного з нас. Оце й було б гідне звеличення нашого Митрополита Андрея, якщо

б ми бодай при нагоді святкування його річниць намагались проникнути справжню його велич і спитали себе наскільки ми перейняті тими ідеями, для яких він жив, діяв і страждав та й захопились ними так, щоб іти його слідами так, як він ішов завжди за Христом. Оце й був би найкращий вислів і виконання обов'язку нашої вдячності супроти нашого Митрополита Андрея, а згадка про нього не скінчилася б на словах і звеличуваннях, але мала б і тривале значення для наших безсмертних душ.

В нашому нинішньому «Слові» ми навмисно не згадували про багато дивних речей, про деякі особливі дари, що ними Бог наділив його ще за земського життя, щоб помагати душам на життєвому шляху до пізнання Божої правди. Знаємо також деякі дивні речі, що діються в деяких краях серед наших людей, а навіть серед чужинців, що переконані про святість життя Митрополита Андрея і про його прославу в небі, не вагаються призвати його заступництва в різних своїх потребах і дізнають бажаних ласк від Бога. В деяких краях вже навіть видруковано й поширено, за дозволом Церковної Влади, образки Митрополита Андрея з окремою молитвою до Всемогучого Бога, щоб зволив прославити ще й на землі свого смиренного раба Андрея. Св. Церква дозволяє на такі приватні молитви, але рівночасно найпильніше досліджує цілу справу з усіх боків. Отже й Ми дозволяємо Вам радо, Дорогі в Христі Браття і Сестри, а навіть заохочуємо Вас цілим серцем, щоб Ви молились в тому наміренні.

Згідно з церковними приписами в тій справі, Ми вже установили з нашого боку окремого т.зв. Постулятора для підготовки потрібних матеріалів у тій справі. За дозволом Найвищої Церковної Влади буде створений окремий Трибунал для розгляду справи. Зокрема дає нам привід до того ще й сумна цьогорічна дев'ятсотна річниця злочасного роздору-схизми. Роздумуючи над усіми страшними наслідками церковного роздору, зокрема в нашому українському народі, скріпляймо віру нашу у слова Христові про одно стадо

й одного Пастиря і благаймо гаряче, щоб зволив прославити чудами одного з найбільших подвижників для усунення церковного роздору і повернення церковної єдності, смиренного раба Божого Андрея Шептицького.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа й любов Бога й Отця і спільність Святого Духа нехай буде зо всіми Вами. Амінь.

Дано в Римі, в Празник Покрови Пресвятої Богородиці, дня 14 жовтня 1954 р.

✠ ІВАН, Архієпископ
Апостольський Візитатор

С Л О В О
НА ЗАВЕРШЕННЯ ЮВІЛЕЙНИХ СВЯТКУВАНЬ
1000-РІЧЧЯ ХРЕЩЕННЯ СВ. ОЛЬГИ
І ЗАПОЧАТКУВАННЯ ХРИСТІЯНСТВА
В УКРАЇНІ

До Впр. і Всеч. Отців Душпастирів
і вірних Українців по краях Західної Європи

Слава Ісусу Христу!

Впр. і Всеч. Отці, Дорогі Браття і Сестри!

Благословенна річниця хрещення св. Княгині Ольги, могутньої Володарки Русі-України, була для нас усіх милою нагодою звеличити нашими трирічними ювілейними святкуваннями тут особливо значну подію в нашій історії, бо з тією подією в'яжеться започаткування християнства в нашому українському народі, що було відтак завершене по 33-ох роках за Святого Рівноапостольного Першого Князя нашого Володимира Великого всенародним хрещенням нашого народу в 988 році. Святкуючи цю благословенну річницю ми могли не тільки відсвіжити в нашій пам'яті згадку і зрозуміння незвичайної історичної ваги тієї події для нашого народу, але також, і то передусім, поглибити нашу безмежну вдячність для Милосердного Бога за велику ласку св. християнської віри, що зачала спливати на наш нарід з хрещенням нашої Володарки св. Ольги перед 1000 роками. Ми ж знаємо добре, що ще й нині є в світі багато народів і то численніших від нашого народу, а до них ще й досі не дійшло світло Христової науки і вони ще й нині перебувають в темряві поганства так, як це було з нашим народом перед 1000 роками. Добрий християнин щодня дякує Господу Богу за ласку св. хрещення, за те, що мав добрих

християнських батьків, за християнське виховання і за пізнання правд Христової віри. Як добрі діти українського народу ми відчуваємо обов'язок бодай час від часу, а зокрема в таку історичну річницю, висловити нашу вдячність Господу Богу за те, що ще перед 1000 роками післав нам таку мудру й святу Володарку Ольгу, що прийняттям св. хрещення започаткувала поширення християнства в нашому народі, що завершилося всенародним хрещенням за св. Володимира Великого.

*Благодатні впливи християнства на біг
нашої історії*

Свята Церква щороку в місяці липні святкує окремо пам'ять св. Ольги, а окремо пам'ять св. Володимира Великого, і величає їх як основоположників християнства на українських землях і як Святих, що так глибоко перейняли християнськими засадами і достосували до тих засад своє життя, що сталося зразком до наслідування для українських християн. Наша національна історія уважає їх за могутніх будівничих старої Київської держави, що на ті часи була справді першорядною потугою в Європі. Немає сумніву, що то було завдяки благодатним впливам християнства. Ми знаємо, що властива історія нашого народу почалась саме з хвилиною започаткування християнства на українських землях, бо часи поганства належать радше до нашої праісторії без ніяких виразних слідів народної культури й словесности. Наші вчені історики (як напр. В. Липинський) науково стверджують, що поганська релігія наших предків не могла мати державотворчої сили для створення могутньої Київської держави і щойно організоване християнство могло виховати нарід у свідомості, в моральній і суспільній карності, в любові й святості життя, а упадок держави завжди йшов у парі з упадком релігійного й церковного життя.

Божі допусти

Але навіть з упадком держави, знову тільки християнська віра давала й дає нашому народові ту непереможну силу перетривати всякі лихоліття і найтяжчі допусти Божі й не дала пропасти народові як такому. Ми ж самі є наочними свідками того велетенського спротиву нашого народу в нинішні лукаві часи проти всіх ворожих зусиль, що спрямовані на його знищення. Тільки глибока віра в Христа і в Христові слова, записані в святій Євангелії про батьківське Боже Провидіння, що керує долею народів і долею цілого світу, лише тверда надія на Божу Любов безконечну і на Боже Милосердя спонукує наш нарід до несення геройських жертв за визволення з-під тяжкого московсько-більшевицького безбожного ярма. Всесвітня історія оповідає нам вправді про деякі геройські вчинки поодиноких героїв у поганських народів, але ж ці оповідання це дуже часто байочки, витворені в уяві поганських письменників.

Натомість 2000-річна історія християнства записала безліч правдивих геройських подвигів, довершених в ім'я Христа і на зразок Христа, замученого за правду. Бо тільки християнство може виховати правдивих героїв, що, не оглядаючись на земські користи, йдуть на геройський подвиг і на найтяжчу жертву, щоб тільки Божу волю виконати і на Божу любов собі заслужити. І тільки правдиво віруючий християнин може бути добрим патріотом, бо тільки правдивий християнин може безкорисно любити свій нарід і свою Батьківщину тому, що так Бог хоче, а не ради лакомства нещасного. І як довго український загальний буде вірний Христовим заповітам, так довго можемо бути певні за його кращу долю, що без сумніву прийде в нагороду за витривалість у вірності й за ті всі всенародні страждання. Та нагорода прийде ще на цьому світі, бо на другому світі, в житті вічному, не буде народів, а кожний нарід як спільнота ще на цьому світі відбере свою нагороду за свою вірність Христові й за свої страждання або понесе кару за свої злочини.

Бог Милосердний, але й Справедливий! Так учить нас християнська мудрість, що й у найтяжчих Божих допустах каже добачувати батьківське й мудре Боже Провидіння, що «могутньо простягається вона від краю і до краю і керує усім доладно» (Муд. 8,1).

Боже Провидіння

Дехто намагається збагнути дороги Божого Провидіння й не може зрозуміти, як то може бути, що Милосердний і Справедливий Бог, хоч і знає про вікову вірність загалу українського народу Христовій Євангелії, все ж таки випробовує його впродовж 1000-річної історії такими важкими допустами. А ті допусти, здається, досягнули вже свого вершка в теперішній неволі під безбожним большевицьким ярмом. Правда, скаже дехто, ми не раз провинились перед Богом і то тяжко, бо потоптали Його святі заповіді. Але чи ж інші християнські народи не провинились може ще більше за нас, а все ж їхня доля далеко не та, що наша. Яка ж це справедливість? Де ж тут милосердя? За що так тяжко карає Господь Бог наш нарід? — питаються деякі християни і впадають у зневіру.

Напевно добрий християнин не наважився б ставити перед Богом такі богохульні питання, бо добрий християнин знає, що Господь Бог не потребує оправдуватись перед людиною, чому дозволяє на такі, чи інші допусти. Не наважиться добрий християнин досліджувати таїнства Божого Провидіння, бо пам'ятає про Господні слова, записані у пророка Ісаї: «Думки бо мої — не ваші думки, і дороги ваші — не мої дороги. Бо так, як небо вище від землі, так мої дороги вищі від доріг ваших і думки мої вищі від думок ваших» (Іс. 55,8-9). Не наважиться також добрий християнин видавати нерозважний осуд про те, чиї провини є більші, або менші, того, чи іншого народу, бо знає, що тільки всевідучий Бог може видати справедливий осуд.

Зате може, а навіть повинен, добрий християнин в часі

Божого всенародного допущу застановитись над тим, чи не має в його народі дещо такого, що Богові не подобається, що треба поправити й спокутувати та й намагатись, щоб той нарід сповнив Богом призначене завдання. Добрий християнин знає, що нічого такого на світі не діється, чого Господь Бог не передбачив би, а якщо Бог допускає яке лихо й біль нам, то Він, як добрий і найліпший Батько, сама доброта й любов безконечна, навіть як карає нас, то допускає те тільки для нашого власного добра, щоб нас опам'ятати і повернути на шлях, що провадить не тільки до щастя дочасного, але й до щастя вічного, а це друге хіба найважливіше.

Причини Божих допущів

Якщо ми, Браття і Сестри, в теперішніх найтяжчих часах нашої історії, от хоч би тільки при нагоді оцих наших ювілейних святкувань, схотіли б задуматись над тою нашою сумною долею, чи не має по нашому боці дечого такого, що Богу не подобається, що треба б направити і спокутувати, то ми напевно знайшли б в нашій історії і в нас самих багато таких речей, що стримують Боже благословення і навіть просто викликають тяжкі Божі допущі. Немає тут місця настільки, щоб назвати багато таких речей, але вистачить натякнути бодай на деякі найважливіші, але одночасно й найбільючіші речі.

Ми слушно величаємося християнським народом з 1000-річною історією, бо таки справді загал українського народу, з малими винятками, зберігає в приватному й прилюдному житті християнську віру враз з християнськими традиціями. Та якщо кинемо оком на нашу 1000-річну історію, то побачимо, що саме перші віки належать до найсвітлішого періоду нашої історії. Тоді-то Господь Бог післав нам таких мудрих володарів як Ольга, Володимир, Ярослав, Володимир Мономах, Данило, Лев, Юрій, що самі були захоплені й перейняті засадами Христової Євангелії і дбали про те, щоб

ті засади були загально прийняті в народі, щоб бодай велика більшість громадян жила християнським життям і поступала в християнських чеснотах. Церква Христова свobodно виконувала своє Боже післанництво, проповідала Євангелію й освячувала нарід. Правда, не обходилося і тоді без труднощів, що неминуче пов'язані з життям одиниць і народів на цій «долині сліз», тобто на землі, але з Божою поміччю можна завжди й найтяжчі труднощі перемогти, якщо провід народу є в руках людей, що свідомі своєї відповідальності перед Богом за долю народу і дбають про те, щоб і нарід жив згідно з Божими й Христовими заповідями.

Читаючи прегарне «Поучення дітям» нашого Великого Київського Князя Володимира Мономаха (1113-1125), мається враження, що ці слова вийшли з-під пера радше якого церковного достойника й святця, глибоко обізнаного з Святим Письмом і з наукою Святих Отців Церкви давних віків. Скільки ж там важних релігійних поучень і практичних порад про обов'язки супроти Бога й супроти ближніх, на основі Христової Євангелії, подає голова могутньої держави, великий київський Князь. Його слова звернені вправді до його рідних дітей, але відносяться радше до всіх дітей його підданих, а радше до всієї української молоді всіх часів. Як щастя було б для українського народу, якщо всі батьки родин так почували б своїх дітей, як Володимир Мономах. Яким благословенням для народу були б такі провідники нашого громадського й політичного життя, якщо вони на зразок згаданого Великого Київського Князя були б перейняті до шпіку кості засадами Христової Євангелії і свідомістю про свою відповідальність перед Богом і пам'ятали б на його святі слова, що «страх Господній і чоловіколюб'я — це основи чесноти». Це також основи добре впорядкованого громадського життя, бо якщо у провідників нема страху Господнього ані християнської любови до ближнього, там запанує насилля, поневолення, тиранія і безправ'я, як оце справджується там наочно на наших очах у т.зв. Советському Союзі.

Народний провід

Наша сумна історія показує нам наочно, що як тільки перевелись у нас побожні й богобоязливі Князі й Королі, не стало й нашої державної самостійности, а вслід за тим прийшов і загальний упадок нашого національно-культурного, а навіть релігійного життя. Щойно колись на Страшному Суді відкриє нам Господь, Справедливий Суддя, те таїнство, чому Боже благословення немовби опустило нас на деякий час. Вправді час до часу посилав нам Милосердний Господь нових провідників, що потягали за собою великі народні маси і скеровували їх на велетенські всенародні повстання для відзискання свободи й незалежности, згідно з Божим і природним правом, що його має кожний нарід. А все ж видно, що мусіли бути і по боці тих провідників і по боці народних мас такі хиби, що спинювали благодатне діяння Божого благословення і не дозволяли досягнути, чи закріпити досягнути вже мету. Звичайно так діялось, що по таких безуспішних всенародних повстаннях приходила ще важча неволя, ніж була перед тим. Це, що діється нині в нашому Рідному Краю, ми слушно називаємо найсумнішим лихоліттям, що його знає наша історія.

Здавалося б, що це найсумніше лихоліття повинно б бути для українського народу ясным поученням і напимненням, щоб оглянувся за добрим проводом у тій боротьбі на життя і смерть, бо ж рішається доля «бути або не бути» нашому народові на довгі віки. Правда, наш нарід у Рідному Краю поневолений і не має достатньої свободи, щоб дібрати собі таких боговгодних провідників, що відзначалися б християнськими чеснотами й прикметами, як колись наші світлі Володарі в перших віках нашої історії. Та не втрачаймо надії, що Милосердний Господь схоче вислухати наших покірних благань і пішле там у слушний час таких провідників. Але ж і поза межами Рідного Краю жие поважна (майже двомільйонова) спільнота Українців, чи поселенців українського походження, що все ж таки не зриває зв'язків з прадідними традиціями і хоче брати бодай яку-

таку участь у всенародних визвольних змаганнях під добрим загально признаним проводом. Різні намагання за останнє повоєнне десятиріччя дібрати собі такий провід, на жаль, не дали успіхів, а дедалі створюється під тим оглядом просто безнадійне положення, що відбивається з найбільшою шкодою для всієї нашої спільноти й найважливішої справи. Звідки йде те лихо?

Страшно є для християнина сказати такі слова, як сказано вгорі, а саме, що Боже благословення немовби полишило нас, бо ж ми знаємо, що Господь Бог нікого не опускає, навіть тоді, як сама людина від Нього відвертається. Але з другого боку є певне, що благословення Боже є більше, або менше, — відповідно до того, як ми виконуємо наші завдання любови супроти Бога й супроти наших ближніх, то така є перша й найважливіша Божа заповідь: «Будеш любити Господа, Бога твого, всім серцем твоїм, усією душею твоєю, всією думкою твоєю й усією силою твоєю. А друга: Будеш любити ближнього твого, як себе самого» (Мр. 12,30-31).

Якщо ті Божі заповіді занедбані або й потоптані, тоді вривається зв'язок людини з Богом, зв'язок з Христом Спасителем нашим, втихає молитва-просьба до Бога про благословення, а вслід за тим немає благословення Божого. Ісус Христос виразно каже: «Я виноградина, ви — гілки. Хто перебуває в мені, а я в ньому, — той плід приносить щедро. Без мене ж ви нічого чинити не можете» (Ів. 15,5).

Добрі провідники, це Боже благословення для народу. А де нема Божого благословення — послухайте, що каже наш Великий Митрополит, Слуга Божий Андрей у своєму Пастирському письмі з 1942 р. (див. АЄп. Від., ч. 2, стор. 8-9): «...де немає Божого благословення, на поверхню суспільного життя висуваються одиниці нездібні на провідників, які тим самим приносять радше шкоду, ніж хосен, бо замість дбати про загальне добро, вони шукають тільки заспокоєння свого власного самолюбства, себто понад загальне добро, ставлять своє власне добро. А що не можуть до того

самолюбства признатись, мусять свій провід сперти на обман, на брехню, на «публичну опінію» загалу, а ту «публичну опінію» самі через пресу викликають і виробляють, а не приймають, як об'єктивний від них незалежний факт... Розвагу заступають демагогічними кличами, волю заступають пристрастю, пристрасть доводять до шалу, всяке право заступають силою, зі своїх примх роблять обов'язкові для всіх закони, оборонців правди, права й справедливости називають фанатиками. Ніякої об'єктивної критики не зносять, проповідь Євангелії стає для них небезпекою, свобода Божих слуг є нездійсненою претенсією. Замість давати народові мудрий провід — вводять у суспільне життя роздори, домашні війни, нічим необмежену партійність і відзначаються шаленою захланністю на гріш, безсоромним хабарництвом, легковаженням людської одиниці, безнастанним топанням усяких її прав, безмежним хотінням до всього втручатися, все за своєю фантазією порядкувати, крайньою нетерпимістю навіть супроти братів і незрозумілою ненавистю до всіх, що їх називають своїми противниками. Бога відрікаються, Церкви не признають; моральністю для них — самоволя, законом для них — безправство».

Зрозуміло, що такий провід був би радше карою Божою і треба нам благати Милосердного Бога, щоб захоронив нас перед таким проводом, зокрема, якщо були б в нас познаки, що заноситься на такий провід, що був би просто комуністичним безбожним проводом на виворіть. Горе було б народові, якщо хоч би тільки деяка його частина признавала таких самозванців і йшла за ними та спомагала їх у їхніх змаганнях захопити в руки всенародний провід.

Наші ювілейні святкування 1000-річчя християнства в Україні були для нас доброю нагодою застановитись і над нашою поставою до тих, що накидаються нам зі своїм проводом, наскільки вони заслуговують на наше признання, і чи вони дають нам запоруку своєю наскрізь християнською поставою, що з їхнім проводом буде нас супроводити й Боже благословення у наших всенародних змаганнях. При-

крий досвід, хоч би тільки за останні десятиріччя наших визвольних змагань показав нам, що народні маси не звертали уваги на ту найважливішу сторінку народного проводу, а захоплювались радше високопатріотичними, революційними фразами т.зв. провідників і ставали в ряди організацій, чи партій, що їхня постава супроти Бога й супроти Церкви не тільки нехристиянська, але й виразно протихристиянська.

Ясно, що протихристиянська, чи нейтральна або байдужа постава з боку провідників супроти Богом об'явленої і обов'язкової для всіх людей християнської релігії, це в першій мірі їхній особистий злочин перед Богом і за те вони не можуть сподіватись Божого благословення, бо Христос виразно заповідає: «Хто не вірить, буде осуджений (на віки відкинений від Бога)». Але це також злочин супроти свого народу, якщо хтось намагається різними засобами, а передусім друкованим словом, викликати таку саму поставу й в народних масах. Та треба це рішучо сказати, що тяжку провину за ті самі злочини стягають на себе ті всі християни, що не відвертаються від таких нібито провідників, а йдуть за їхнім проводом, читають їхні часописи й інші їхні видання, а може ще й в інший спосіб спомагають їх у їхній, на око дуже патріотичній, але на ділі безвиглядній діяльності. Бо не має ніяких надій на успіх там, де немає Божого благословення. «Без мене ж — каже Христос — ви нічого чинити не можете».

Скаже дехто: Якщо треба відвертатись від таких провідників, що не є добрими, практикуючими християнами, то ми взагалі лишимось без ніякого патріотичного проводу. На те відповідь ясна: Лихий провід без Божого благословення провадить до руїни. Отже краще ніякий провід, як лихий провід. Зрештою найпевніший наш провідник, це Христос і Його свята Євангелія, а відтак і люди, що клоняють свої голови перед Христом як Царем і Паном неба й землі. Словами молитви Слуги Божого Великого Митрополита Андрія ми просили Бога і не перестанемо повторювати наших благань: «Боже наш, пішли українському народові

святих, великих своїх слуг, щоб прикладом і словом були його мудрими провідниками в усіх справах народного, суспільного й політичного життя. Провідникам нашого народу дай світло Твоєї премудрости з неба».

Церковно-релігійна єдність

Немає сумніву, що крім хиб народного проводу, що спляють діяння Божого благословення, а навіть викликають тяжкі Божі допустити на наш нарід, ще тяжчою хобою є брак церковно-релігійної єдности в нашому народі. Це правда, що є у світі ще й інші народи, що в них немає теж такої єдности, а навіть є такі, що поділені на безліч віроісповідань і дивовижних сект, а однак вони почуваються об'єднані силою свого народного проводу і вільні від тяжких Божих допустів, заживають свободи, щастя й добробуту та й доходять до такої могутності, що є запорукою безпеки цілого вільного світу перед загрозою поневолення з боку більшевизму. Отже дехто не раз подумає собі, а навіть скаже прилюдно, що немає причини так дуже підкреслювати брак нашої церковно-релігійної єдності, бо й інші народи обходяться без неї, та ще й як добре їм без неї! Яка в них свобода й демократія, який добробут, яка могутня держава! Колись, як будемо мати свою самостійну державу, — скаже дехто — можна буде знайти час і на поалагодження справи церковно-релігійної єдности.

Нині не час про те думати. Нині далеко важніша справа нас обходить, а саме як переконати американців, що без незалежної України і їхня безпека може бути під загрозою. Хто так думає і говорить той відразу виявляє, що для нього релігійні справи, це другорядні справи, бо першорядна й найважніша справа для нього це дочасна справа національної свободи, незалежности й самостійности, добробуту й сили. Він ще не каже, що справа Церкви й християнської релігії це дурман для простого народу, бо він ще й сам називас себе християнином, а навіть часом піде до церкви на Па-

нахиду по героях полеглих за волю України, або й напише до часопису статтю про вагу Церкви для національної установи, що без неї простий нарід не може обійтися. Він буде навіть говорити чи писати, що була б добра церковно-релігійна єдність, але така демократична, що меншість повинна йти за більшістю без огляду на релігійні переконання, а тільки з огляду на добро нації, бо «нація понад усе».

Якщо добро нації того вимагало б, то він був би готовий і навпаки зробити і сам, хоч належить до віроісповідання більшості, змінить те віроісповідання і піде за меншістю, але знову без огляду на релігійне переконання, а тільки з огляду на добро нації. На перший погляд могло б декому здаватись, що це справді неабиякий патріотизм, якщо хтось навіть своє віроісповідання готовий змінити з патріотичних поглядів. Були в нас такі «патріоти» під час останньої війни та й нині ще не перевелись вони, що відверто пропагують відступство українців католиків від Вселенської Церкви, бо на їхню думку католицька меншість повинна йти за православною більшістю. Може й між українцями т.зв. католиками були такі «патріоти», що серед наших братів православних пропагували таке відступство й зірвання з «православ'ям» тільки з національних, а не з релігійних мотивів. Тоді-то знову наш Великий Митрополит Слуга Божий Андрей підніс свій могутній голос у своєму пастирському письмі з дня 8 грудня 1942 р. проти таких пропаганд і пригадав усім ті засади, що зобов'язують кожного християнина, коли стає перед питанням зміни віроісповідання. Отже кожний християнин повинен пам'ятати, що:

1. *Вільно* змінити віроісповідання *тільки* з релігійного переконання про обов'язок совісти супроти Господа Бога.

2. *Але не вільно* того робити для якої-небудь *дочасної, матеріальної вигоди*, чи з огляду на яке-небудь, *хочби й ідейне добро*.

Якщо хто змінює своє віроісповідання не з релігійного переконання, але з огляду на матеріальні вигоди, чи з на-

ціональних і політичних поглядів — чинить тяжкий гріх проти Бога, проти віри, або іншими словами, він показує, що ніякої віри не має, отже й не є християнином, хоч і називається ним. Кому байдуже, до якого християнського віроісповідання він належить — той за словами Митрополита Андрея — «судить про віру й про всі релігійні обов'язки супроти Бога й людей по зовнішніх ознаках, що не мають нічого спільного з релігією. Це так, як хто видавав би осуд про літературну вартість якогось твору, дивлячись тільки на колір обкладинки, в яку книжка оправлена, або оцінював би вартість векся чи банкноту на основі паперу, чорнила, чи друку на банкноті, а без огляду на його вартість економічну. Одним словом — ця людина думає про християнство, як неграмотна людина. Людина без ніякого релігійного переконання й без віри властиво не належить до ніякого віроісповідання. Вона кожної хвили, як тільки покажеться ще більша нагода, перейде на ще інше віроісповідання, бо з ніяким не в'яже її ніяке релігійне переконання. Самозрозуміле, що з таких християн ніколи не складеться церковно-релігійна єдність, а хоч би й яким збігом обставин склалась, то не буде тривала, ані не принесе Божого благословення для нашого народу».

Якщо ми вище згадали, що брак церковно-релігійної єдності в нашому народі не може подобатись Господу Богу й спиняє діяння Божого благословення в наших спільних всенародних змаганнях, а навіть викликає тяжкі Божі допущення, як ось цей останній, що його так болуче всі переживаємо, то ми не мали наміру докоряти кому-небудь або скидати вину на кого-небудь, чи на якусь частину нашого народу за ті Божі допущення. Вже й сам брак церковно-релігійної єдності — це найтяжчий Божий допуст, що спав на нас може й без ніякої нашої вини, а стався так силою історичних обставин. Але, якщо той найтяжчий Божий допуст тяжить на нас вже цілими сторіччями і приносить щораз якісь нові допущення Божі, а при цьому загрожує втриманню нашої національної єдності, то треба б нам, Браття і Сестри, заста-

новитись, чи те не діється також з нашої вини, з вини нас усіх, з вини цілого народу. Ми ж знаємо з св. Євангелії і з св. Передання, що Христос заснував одну Церкву для всіх людей, всіх народів і рас цілого світу всіх віків. За те й умер Христос на хресті, щоб Божих синів, «що були розкинені, зібрати в одне» — каже св. Іван у своїй Євангелії (11,52).

Це було найжагучіше Христове бажання, як це видно з Його архиерейської молитви на Тайній Вечері перед своїми страстями: «Щоб усі були одно, як ти, Отче, в мені, а я в тобі, щоб і вони були в нас об'єднані; щоб світ увірував, що ти мене послав. І славу, що ти дав мені, я дав їм, щоб вони були одно так само, як і ми одно. Я — в них, і ти — в мені, — щоб вони були звершені в єдності, щоб світ збагнув, що послав еси мене, та й ізлюбив їх, як ізлюбив мене» (Ів. 17, 21-23).

Засновуючи свою Церкву, доручив Христос тій своїй Церкві здійснити те бажання, тобто зібрати всіх людей в одно Христове стадо й об'єднати всіх людей в одній Церкві вселенській єдністю. Те завдання доручив Христос в першій мірі Апостолам з Петром на чолі й їхнім наслідникам з наслідником Петра на чолі. Однак, те завдання тяжить і на кожному християнинові не тільки в тому, що не сміє відриватись від тієї єдності, але має ще й інших притягати до тієї церковно-релігійної єдності різними дозволеними засобами, а передусім правдивою християнською любов'ю, добрим примірним християнським життям і добрим словом та ще й молитвою на зразок молитви Христової: «Отче, щоб усі були одно». Христове бажання має бути й нашим бажанням. За ту єдність людського роду Христос також страждав і вмер на хресті, отже й кожний християнин є зобов'язаний зі свого боку чим-небудь спричинитись до досягнення і закріплення тієї єдності людства в Христовій Церкві. Якщо та єдність розірвана всередині якогось народу, то зокрема сини й доньки того народу зобов'язані в совісті намагатись, щоб привернути так дуже Христом побажану єдність, пригадуючи один одному, що не сміємо допустити

продовження церковно-релігійного роздору. Кожний з нас мусітиме колись перед Богом відповісти за брак церковно-релігійної єдності, бо кожного з нас запитає Справедливий Суддя, що ми зробили з нашого боку, щоб сповнилось Христове бажання, щоб всі були одно.

Ми не сміємо заспокоювати себе думкою про інші народи, що ще більше поділені на різні віроісповідання, як наш нарід, а однак і без релігійної єдності заживають всіх дочасних благ. Ми не знаємо, як довго Милосердний Господь буде чекати, щоб ті народи схаменулись і привернули в себе церковно-релігійну єдність, згідно з Христовим бажанням. «Мої дороги — не ваші дороги, мої думки — не ваші думки» — каже Господь у пророка Ісаї. Зрештою загроза ще страшніша як досі світової атомової війни, що висить над світом, загроза знищення християнської культури й цивілізації з боку безбожного комунізму, а може й загроза знищення людства при допомозі чимраз нових і чимраз страшніших винаходів — те все повинно б також промовити до нашого розуму й серця, що ті всі загрози йдуть з одного джерела, а саме з браку церковно-релігійної християнської єдності людства. Понад дві третини людства ще й досі живе в темряві поганства, а з тих 800 мільйонів християн скільки є таких, що відвернулись від Христа, потоптали Його святі заповіді, розірвали єдність з Христовою Церквою. Скільки ж то впродовж 2000 років натворилось нібито християнських церков з різних ересей і роздорів церковних? Скільки ж то різних дивоглядних сект серед самих т.зв. протестантів? Чи ж не повинні добрі християни вболівати над тим жалюгідним станом і взятись до праці над приверненням і закріпленням єдності, кожний бодай у колі своїх найближчих.

Ми знаємо, яким жагучим було й є Христове бажання відносно єдності і цього нам вистачає, щоб ми, якщо хочемо бути добрими християнами, не занедбали нічого, щоб тільки привернути ту церковно-релігійну єдність, що її немає в нашому народі. Хіба ніхто не буде сумніватись, що

гакий стан не може подобатись Христові Спасителеві, а то гим більше, що навіть саме географічне положення нашої Батьківщини вказує на особливе історичне, Богом призначене, післанництво нашого народу на Сході Європи, а того завдання ми не мали б змоги виконати без церковно-релігійної єдності у нас самих.

Здається, що ніякої іншої церковної пісні ми не співаємо з таким запалом, як співаємо пісню-молитву «Боже, нам єдність подай!» Однак, звичайно маємо на думці радше тільки національну єдність, а рідко коли, а може дехто й ніколи не думає благати Бога про церковно-релігійну єдність. А тимчасом саме цієї єдності треба нам усім в Бога просити і стреміти до неї, бо національна єдність самозрозуміло прийде, якщо буде забезпечена церковно-релігійна єдність. «Шукайте перше Царство Боже та його справедливність, а все те вам докладеться» — каже Христос у св. Євангелії (Мт. 6,33). Та й що б було нам від такої національної єдності, коли дух роздору й ненависти, що йде з віроісповідного двоподілу, каже одному українцеві уважати іншого українця за ворога. Тільки наше спільне змагання за церковно-релігійну єдність може побороти того духа роздору й ворожнечі супроти братів.

Закінчення ювілейних святкувань 1000-річчя

Стоїмо перед закінченням наших ювілейних святкувань. Не вважаємо за належне вже нині в цьому Пастирському Слові робити підсумки, наскільки наші задуми про трирічні ювілейні святкування здійснились з духовною користю для наших вірних українців не тільки в Європі, а й по цілому світі. Такі підсумки зробимо щойно по закінченні ювілейних святкувань, згідно з народною приповідкою: «Кінець хвалить діло». Вже в нашому Пастирському Листі під кінець 1955 р., тобто першого року ювілейних святкувань ми підкреслили, що на нашому почині справді спочило Боже благословення і ми могли вже під кінець першого року наве-

сти цілий ряд наочних доказів, що наш почин прийнявся і викликав радісний відгомін у серцях українців-католиків у цілому світі. Торжественні Богослужби в супроводі величких релігійно-національних маніфестацій з участю чужинецьких гостей, навіть найвищих церковних і державних Достойників, піднесли на душі весь український загаль на чужині. Поміж нашими поселенцями по різних краях за океаном можна було почути слова з уст деяких колись байдужих українців і відсталих від спільного українського життя, що вони при нагоді теперішніх наших ювілейних святкувань відновили свої зв'язки з прадідними християнськими традиціями і відчували вдовolenня і щастя зі свого українського походження та з приналежності до українського народу, що має за собою 1000-річну християнську історію і культуру.

Це правда, що підчас наших ювілейних святкувань наше серце не раз стискалося від болю з того приводу, що тільки маленька частинка нашого народу, що опинилась у вільному світі, має змогу святкувати цей великий ювілей, бо наші Браття і Сестри в Рідному Краю під безбожним московсько-більшевицьким ярмом не могли на жаль виявити назовні своїх почувань радості і духовного піднесення і хіба тільки серцем дякували Милосердному Богові за світло християнської віри і кріпились солодкою надією на неминучу перемогу з Христом над Його ворогами, що рівночасно є й нашими ворогами. Не менше болючо відчували ми ту прикру дійсність, що й наші Браття і Сестри, хоч так, як і ми величаються християнською вірою і тими самими національними християнськими традиціями, не всі схотіли об'єднатись з нами в наших ювілейних святкуваннях у вільному світі. Ця прикра дійсність мимоволі насувала нам думку, що теперішній, здається найсумніший в історії допуст Божий, що ним Милосердний Бог досвідчає нас, може й тому так довго вже триває, що ми поза словесним повторюванням бажання єдності, таки нічого не зробили для досягнення тієї єдності, а саме такої, як бажав сам Ісус Христос, тобто

щоб всі люди й усі народи були об'єднані в одному Христовому стаді, під проводом одного Пастиря, що від Христа має найвищу владу й доручення «пасти Його вівці». А наші ювілейні святкування давали таку добру нагоду до того, щоб з нашого боку зробити якийсь, хоч би й найменший крок, щоб досягнути взаємного нашого пізнання і зближення, щоб полегшити досягнення тієї кінцевої єдності в нашому народі, що була б зразком і для інших народів світу, щоб об'єдналися в Христовому Царстві любови.

Та, не зважаючи на деякі недоліки, можна сказати, що наші ювілейні святкування з приводу 1000-річчя християнства в Україні були такі справді всенародні святкування, бо деякі застереження проти тих святкувань з боку деяких наших нез'єдинених Братів у їхніх часописах, це радше окремі голоси випадкових людей, що вважають себе т.зв. провідниками народу і з невігластва чи з простоти звертають увагу радше на ті різниці, що нас ділять, а не на те, що нас єднає, а деколи думають навіть, що в такий спосіб вони служать Богові й народові. Це нас справді не дивує, бо ми пам'ятаємо про слова Ісуса Христа, звернені до Апостолів по Тайній Вечері, якими заповів, що прийде ще дещо гіршого, а саме: «А й година настане, коли то всяк, хто вас убиватиме, буде гадати, що служить тим Богові» (Ів. 16,1). Але годі було не відчувати того прикрого болю, що недуга роздору у декого така вже тяжка, що навіть сама думка про спільне святкування такої пресвітлої річниці започаткування християнства в нашому народі викликувала жалюгідні застереження.

Наш тяжкий біль з того приводу зволив злагіднити сам Святіший Отець своїм найціннішим Апостольським Листом з дня 20 січня 1956 р., зверненим до всіх наших українських Високопреосвящених Архієреїв і тих, що живуть ще в неволі під безбожним ярмом з Митрополитом Йосифом на чолі й тих, що є у вільному світі. Христовий Намісник схотів тим Апостольським Листом задокументувати свою найсердечнішу участь у наших ювілейних святкуваннях і, ра-

діючи разом з нами, потішив нас у тій нашій всенародній скорботі своїм батьківським запевненням, що наша недоля минеться, а український нарід зможе у своєму часі завершити Богом призначене історичне завдання повернути християнську єдність на Сході Європи.

Ми не сумніваємось в тому, що також з нагоди наших святкувань скористав Святіший Отець, щоб дати нашому українському народові черговий доказ особливої любови і прихильности і схотів створити поза межами нашої Батьківщини нову нашу церковну область на канадійській землі, зложена з 4-ох українських Єпархій, з українським Архиепископом-Митрополитом, Високопреосвященним Кир Максимом Германюком на чолі. З тієї нагоди появилось і спільне Пастирське Послання усіх наших українських Преосвященних Владик у вільному світі, що зібрались на історичні торжества інтронізації нового Митрополита у Вінніпезі, дня 12 лютого 1957 р., і те спільне Послання наші Отці Душпастирі вже прочитали Вам, Браття і Сестри, та заохотили до вдячности Святішому Отцеві за цей ювілейний дар для нашого народу. Цей дар Христового Намісника, це також знак від Бога, що наші ювілейні святкування були Богу милі.

Кінцеві ювілейні паломництва

Впродовж наших трирічних ювілейних святкувань ми, хоч і розсіяні по різних краях, були об'єднані спільною думкою, спільним бажанням — виявити перед Богом і перед світом нашу вірність Христовим заповітам і нашим прадідним християнським традиціям. Ми мали намір те робити також від імені наших поневолених Братів і Сестер в Рідному Краю, що не мають змоги святкувати з нами цей великий ювілей. Наші вияви глибоких християнських почувань були особливо величні під час богомольних паломництв до різних чудотворних святих місць по різних краях. Наші Дорогі Отці Душпастирі завдали собі справді

великого труду, щоб зорганізувати чи то величаві ювілейні горжества на місцях, чи обласні й крайові паломництва завжди за допомогою наших світських апостолів, а зокрема нашої надійної організації Українського Християнського Руху, так щасливо започаткованої в 1955 році, тобто в першому році наших ювілейних святкувань.

На основі одержаних повідомлень наших Отців Душпастирів про великі духовні успіхи таких паломництв, вважали ми за вказане доручити нашому Впр. і Всеч. Духовенству на областях наших Генеральних Вікаріятів Апостольської Візитатури, щоб і на закінчення наших торжественних ювілейних святкувань відбулися такі всенародні богомільні паломництва до чудотворних святих місць в поодиноких краях. Найдогідніша пора на такі масові паломництва це, без сумніву, літня пора, а зокрема місяць липень, а до того за тим місяцем промовляє ще й літургічна побудка, бо в цьому місяці, 24 липня, наша Церква святкує пам'ять св. Княгині Ольги, а зараз потім, дня 28 липня, Церква святкує пам'ять Святого й Рівноапостольного Великого Князя й Короля Володимира, що діло зачате св. Ольгою завершив всенародним хрещенням. Щасливо складається в цьому році, що день 28 липня припадає в неділю, отже усталено дату 28 липня на торжественне закінчення наших ювілейних святкувань масовими нашими паломництвами по різних краях. З найбільшою радістю і з правдивим признанням прийняли ми до відома готовість нашої Хвальної Організації УХР, через свої поодинокі клітини по краях піднятих труду підготовки й переведення тих паломництв під проводом наших дотичних Отців Душпастирів.

З цілого серця поблагословили ми запропонований нам плян тих паломництв, вироблений Хвальною Президією УХР в порозумінні з нашими обласними Генеральними Вікаріями А.В. і маємо надію, що й Милосердний Господь поблагословить наші паломництва найкращими успіхами й зішле на цілий наш нарід скарби своєї безконечної Любови. Подробиці духовної програми поодиноких паломництв

укладуть Отці Душпастирі — провідники паломництв, так, як будуть вважати за найкраще, щоб забезпечити паломникам належну духовну опіку й можливість прийняти свята Тайни. Замість проповіді під час св. Літургії відчитають Отці Душпастирі оце наше Пастирське Слово й заохотять наших вірних, щоб у стіп Евхаристійного Ісуса через руки нашої Небесної Неньки Пресвятої Богородиці й Приснодіви Марії відновили свої обітничі, зроблені при прийнятті св. Тайни Хрещення, на непохитну вірність Ісусові Христові.

При цій нагоді вважаємо за вказане доручити Отцям Душпастирям, в неділю дня 28 липня під час пополудневого молебня до Матері Божої, провести нашим вірним і разом з ними відмовити нижченаведену «Молитву посвяти людського роду Пренепорочному Серцю Пречистої Діви». Це молитва Святішого Отця Папи Пія XII з нашим додатком про окрему посвяту нашого українського народу Непорочному Серцю Марії. На бажання Пречистої Діви Марії, об'явленої у Фатімі, Святіший Отець Папа Пій XII посвятив тією молитвою цілий людський рід Непорочному Серцю Марії ще в 1942 році й висловив побажання, щоб й усі вірні християни часто відмовляли ту молитву. За щоденне відмовлювання тієї молитви вірні з ласки Святішого Отця можуть досягнути совершенного відпусту. Годиться, щоб і ми в тому молитовному здвизі під проводом Святішого Отця взяли участь і благали Непорочне Материнське Серце Марії милосердя для цілого людського роду, що стоїть над пропастью, а зокрема для нашого українського народу.

Ось слова молитви-посвяти:

Пресвята Богородице, Матінко й Царице наша, Помічнице християн, Прибіжище людського роду, Побіднице у всіх боротьбах за Божу справу.

З покірним благанням припадаємо до Твого трону і з повним довір'ям, що виблагаємо милосердя й отримаємо ласку, потрібну поміч і покров в теперішньому лихолітті. Ми не чекаємо на ту поміч, немовби вона належала нам

за наші заслуги, бо ті заслуги ніякі заслуги. Ми тільки благаємо ласкавої Твоєї помочі, уповаючи на безмежну доброту Твого Материнського Серця.

Тобі, Твоєму Непорочному Серцю, в тій винятково тяжкій годині історії людства ми віддаємо себе разом із св. Церквою, що є Таїнственным Тілом Твого Сина Ісуса, бо й св. Церква терпить і кривавиться по різних краях і дізнає так багато мук. Тобі посвячуємо себе разом з цілим світом, що, розшматований дикою незгодою, горить пожегом ненависти як жертва власного безправ'я.

Тобі, Твоєму Непорочному Серцю, віддаємо себе разом з цілим нашим українським народом, що в Рідному Краю поневолений мучиться під тяжким безбожним ярмом, а на чужині розсіяний по всіх краях світу наражений на стільки небезпек втратити зв'язки з прадідними традиціями.

Зглянься, Матінко наша, на вид такої великої матеріальної і моральної руїни у цьому світі, на стільки болю і страху батьків і матерів, родин і невинних дітей, на стільки молоді, що в квіті віку гине, на стільки катованих і мучених, на ту смертельну тривогу конаючих і на тих усіх, що є в небезпеці пропасти на віки.

Мати Милосердя і Царице Миру, виблагай нам мир від Бога. Подай світові такий мир, що його прагнуть всі народи, мир у правді й справедливості, мир у християнській любові до ближнього. Нехай замовкне зброя у світі, нехай минеться тривога, нехай зростає Боже Царство в світі в упорядкованому спокою.

Прийми під Твій Покров і невіруючих і поган і тих усіх, що живуть ще в темряві смертній і виєдній для них ласку, щоб і для них зійшло Сонце Правди, щоб вони, об'єднані з нами перед Єдиним Спасителем світу могли заспівати: «Слава на висотах Богу й на землі мир людям його вподобання» (Лк. 2,14).

Подай мир і тим народам, що через хибну науку й через незгоду відлучились від нас. Зокрема благаємо Тебе, Небесна наша Ненько, подай мир тим необ'єднаним з нами наро-

дам, що зберігають в серцях особливу набожність до Тебе, бо не було в них хатини, де не почитали б Твоєї святої ікони, а нині може ту ікону сховали перед ворогом і зберігають на кращі часи. Пішли їм мир і приверни їх до єдиного Христового Стада під провід єдиного правдивого Пастиря.

Вієднай мир і повну свободу для святої Христової Церкви, стримай розгнuzдане нове поганство й безвірство, що немов потопом заливає цілий світ. Розбуди в серцях вірних християн любов до чистоти звичаїв, до правдиво християнського життя. Запали християнську ревність у тих, що віддаються на службу Богові, дай щоб постійно зростало число Божих слуг зі зразковими християнськими чеснотами.

Недавно тому св. Церква й увесь людський рід були посвячені Серцю Твого Сина Ісуса на те, щоб те Пресвяте Серце було знаком і запорукою перемоги й спасіння людського роду, бо ж тільки в Ньому вся наша надія.

А нині ми посвячуємо себе навіки Тобі, Матінко наша і Царице вселенної, Твоєму Непорочному Серцю і благаємо Тебе, щоб Твоя материнська любов і Твій Покров прискорили перемогу Христового Царства над царством Сатани та й щоб усі народи зажили в мирі між собою і в мирі з Богом, прославляючи Тебе як Царицю миру і співаючи разом з Тобою безнастанну пісню слави, любови і вдяки Христовому Серцю, бо тільки в Ньому можна знайти правду, життя і мир. Йому належить всяка слава, честь і поклін разом з безначальним Його Отцем і з Пресвятим і благим і животворящим Його Духом, і нині і завжди і на віки віків. Амінь.

(Молитва Святішого Отця Папи Пія XII, раз у місяць совершений відпуст за щоденне відмовлення).

Запрошую Вас і заохочую Вас усіх, Дорогі в Христі Браття і Сестри, до якнайчисленнішої участі в тих наших паломництвах до святих місць по різних краях. Якщо в якомусь краю було б неможливо зорганізувати таке паломництво в сам день 28 липня, то можна те зробити перед тим, чи навіть пізніше. Тоді дехто мав би навіть нагоду взяти

участь в кількох паломництвах. Ось Українці в Австрії вже призначили своє паломництво на день 14 липня до славного чудотворного місця Маріяцель і я радію, що зможу разом з ними відбутися туди, що буде одна з перших на закінчення наших ювілейних святкувань з відправою нашої Архидіоцезійської Літургії перед чудотворною іконою Матері Божої в Маріяцель та ще й у присутності найвищого церковного Достойника і Гостя з Риму, Його Емінінції Високопреосв. Кардинала Євгенія Тіссерана, Керманіча Священної Конгрегації для справ Східної Церкви.

Запевняю Вас, Дорогі в Христі Браття і Сестри, що в неділю дня 28 липня ц.р. серцем і душею буду об'єднаний з Вами всіма в особливий спосіб, щоб разом з Вами завершити наші ювілейні святкування, а зокрема буду почуватись щасливим, якщо бодай з одним нашим паломництвом разом зможу відмовити вищенаведену «Молитву посвяти людського роду Непорочному Серцю Марії».

Благодать Вам, Браття і Сестри, і мир від Господа нашого Ісуса Христа, любов Бога й Отця і причастя Святого Духа нехай буде з Вами. Амінь.

Дано в Римі, у Празник Пресвятої Евхаристії, дня 20 червня 1957 р.

✠ ІВАН, Архидіоцезійський
Апостольський Візитатор

С Л О В О
З НАГОДИ УКРАЇНСЬКИХ ПАЛОМНИЦТВ
ДО ЛЮРДУ В СТОРІЧЧЯ ПОЯВ
ПРЕНЕПОРОЧНОЇ ДІВИ МАРІЇ У ЛЮРДІ

Слава Ісусу Христу!

Високопреподобні й Всечесні Отці,
Дорогі в Христі Браття і Сестри!

Минає вже шостий місяць від тої торжественної хвилі, коли в маленькому, але славному на цілий світ містечку Люрд, у Південній Франції, започатковано з днем одинадцятого лютого ц.р. величаві ювілейні святкування першого сторіччя чудесних появ Пренепорочної Діви Марії і Цариці Вселенної у тому містечку. І слушно, бо ж за тих останніх сто років містечко Люрд прославилось на весь світ дуже великими й різноманітними чудами, що діються там безстанно за вставленням нашої Небесної Неньки й Цариці.

Окремою Енциклікою з дня 2 липня 1957 р. Святіший Отець заповів на 1958 рік святкування *сторічного ювілею* тих чудесних появ Пренепорочної Діви Марії в Люрді й висловив надію, що цілий християнський світ схоче в цьому році віддати особливу честь і славу Небесній Цариці, щоб віддячитись бодай крихітку за Її безмежну материнську любов до нас усіх людей. Зокрема висловив Святіший Отець свої сподівання: що добрі християни схочуть перейнятися якнайглибше тією правдою нашої святої віри про Непорочне Зачаття Пречистої Діви Марії, а також схочуть взяти собі до серця ті перестороги й напімнення Небесної Неньки, висловлені в розмові з святою дівчинкою Бернадетою, щоб люди щирою молитвою благали Божого милосердя для світу, особливо для навернення грішників та й щоб ділами покаяння і покути стягнули те Боже Милосердя на людство,

що бунтується проти Бога, топче Його святі заповіді й стягає на світ щораз страшніші кари.

Вже від дня 11 лютого ц.р., в якому минуло сто років від першої чудесної появи Пресвятої Діви, святкує разом з містечком Люрд цілий католицький світ цей великий Ювілей. До містечка Люрд напливають майже щодня нові численні гурти побожних паломників з усіх країв світу, з усіх народів, з усіх станів, мужчини, жінки й діти, щоб могли бодай хвилючку побути на тому благословенному місці, що на ньому немов злучилось небо з землею, бо на ньому станула своїми святими стопами Пренепорочна Цариця Вселенної. Число паломників з усіх сторін світу, що заповіли свій приїзд до Люрду в цьому ювілейному році перевищає вже круглу цифру 8 мільйонів, а не є виключене, що під кінець ювілейного року те число зросте ще більше.

На жаль, не буде паломництва до Люрду від наших братів і сестер з Рідного Краю, бо вони в кайданах неволі під тяжким безбожницьким московським ярмом не мають змоги прислати до Люрду своє паломництво на святкування великого Марійського Ювілею. Одинока потіха для них — це те, що й там, на українській землі, як доходять вісті до нас, Небесна Ненька схотіла з'явитись і потішити наш нарід у тяжкій недолі, а при цьому закликати наших братів і сестер, щоб усі свої страждання жертвували Богові як покуту за грішників, що Бога не люблять.

Зате українські скитальці й поселенці, розсіяні по всіх краях світу, пришлють до Люрду свої два паломництва, що їх організацію доручено нашій справній і досвідченій вже Організації «Український Християнський Рух».

Вже в суботу, дня 2 серпня ц.р., з'явиться в містечку Люрді українське паломництво, зложене з українських паломників в числі коло тисячки душ, що прийдуть сюди з різних сторін світу, не тільки з різних країн вільної Європи, але також з-позаокеанських країв нашого поселення. Вони прийдуть разом зі своїми Високопреосвященними Владиками, щоб у тому благословенному містечку Люрді віддати

честь Пренепорочній Цариці Вселенної та й щоб разом з тисячами паломників інших народів прославляти Її материнську любов і милосердя, Її всемогутнє заступництво, що виявилось особливо тут у Люрді великими чудами. Ми всі українські паломники чекаємо нетерпеливо на цю хвилю зустрічі у святому містечку Люрді перед печерою, що на ній 18 разів появилась наша Небесна Ненька у своїй небесній красі, розмовляла з святою дівчинкою Бернадетою і через неї схотіла передати своє велике бажання, щоб містечко Люрд сталося місцем всенародних паломництв.

Ми так чекаємо на ту хвилю, щоб принести нашій Небесній Цариці в дарі наші побожні серця, сповнені синівською любов'ю до Бога Отця нашого Небесного, до Ісуса Христа Спасителя нашого, до нашої Небесної Неньки, до Святішого Отця — Христового Намісника на землі й Верховного Пастиря святої католицької Церкви. Хочемо запевнити нашу Небесну Неньку від імені цілого нашого українського народу, що залишимося на віки Її вірними дітьми, вірними християнами католиками, готовими навіть на найвищу жертву життя нашого, щоб тільки витривати у вірності Ісусові Христові, Цареві нашому, Церкві Його святий, нашому рідному обрядові й нашому українському народові. Вже в суботу, дня 2 серпня ц.р. наше паломництво буде мати щастя привітати те святе місце в Люрді, де станула своїми святими стопами Небесна Цариця. Гомін побожних українських пісень на честь Пречистої об'єднається з хором паломників інших народів світу, а тоді ще наявніше сповняться віщі слова Марії: «Ось бо віднині ублажатимуть мене всі роди» (Лк. 1,48).

Щасливі будуть ті українські паломники, що, об'єднані з паломниками всіх народів світу, будуть мати ласку святкувати цьогорічний великий Марійський Ювілей у Люрді і величати Небесну Царицю на тому святому місці, що його Вона собі вибрала, щоб щераз об'явити людям свою материнську любов і всемогутній покров у кожній потребі, в кожній пригоді.

З якою ж особливою материнською любов'ю буде прислухуватися наша Небесна Ненька до тих гарячих благань, що полинуть до Неї з тисячки українських сердець за кращу долю цілого українського народу, за єдність у святій Христовій Церкві, за свободу й за незалежність української держави. Люрд — це місце, де побожні діти Марії не вагаються благати навіть про чуда, бо вони знають, що Матінка Божа, як скарбничка Божих благодатей, вибрала собі те благословенне місце тільки на те, щоб там роздавати безколичні скарби Божого Милосердя всім, що сюди прийдуть і з довір'ям будуть просити ліків на свої рани й на свої недуги. Та ж від самого початку появ Пренепорочної Диви Марії в Люрді, немов на ствердження правдивості тих появ, почали діятись на тому святому місці й діються безнастанно по нинішній день такі численні й великі чуда, що досі діялись хіба в часах туземного життя нашого Божественного Спасителя Ісуса Христа, що про них згадує святе Євангеліє. Ніхто не всміє порахувати тих усіх благодатей, що їх роздала Небесна Цариця у Люрді за останню сотню років! Скільки ж то безнадійно хворих повернулось з Люрду чудесно оздоровленими! Скільки засмучених і стривожених дізнало небесної потіхи, скільки було висушених сліз, скільки грішних людей поєдналося з Богом, скільки було таких, що, скріплені Божою благодаттю, почали нове, правдиво християнське життя і забезпечили собі спасіння душі й вічне щастя в небі.

Це правда, що нас більше зворушують чудесні оздоровлення людських тілесних недуг. Але наскільки величніші діються в Люрді чудесні оздоровлення зболілих і терплячих людських душ, що приходять на це святе місце, щоб перед Небесною Ненькою висловити свої сумніви, свій страх, свою тривогу й тугу, свій біль і свої страждання. Хіба колись у небі довідаємося дещо про чудесні оздоровлення тих грішних душ, що віддавна вже забули про Бога і стались навіть наявними безвірками, а якщо прийшли до Люрду, то радше тільки з цікавості, а може й з грішним наміром ви-

сміяти побожні практики віруючих. Вони давно втратили були віру у всемогутнє заступництво Пресвятої Богородиці, а побувавши в Люрді не вспіли опертись Божій благодаті. відзискали скарб втраченої віри в Бога і пізнали, що й вони є дітьми Божими й дітьми Небесної Неньки.

Оцим моїм словом мило мені звернутись до всіх наших дорогих Братів і Сестер, учасників в наших обох паломництвах до Люрду — в близькому вже місяці серпні, а відтак в місяці вересні з нагоди Марійського Конгресу. Бракує мені слів, щоб висловити мою найбільшу радість з того приводу, що буду мати щастя разом з Вами побувати у святому містечку Люрді й відсвяткувати ювілейні торжества на честь Пренепорочної Цариці Небес. Вже нині якнайсердечніше вітаю Вас усіх, дорогі в Христі Браття і Сестри, а зокрема тих наших Високопреосвящених і Дорогих Владик з-поза океану, що разом з нами схотіли відбути те ювілейне паломництво. При цьому звертаюся до Вас усіх, Браття і Сестри, словами заохоти, щоб ми намагались найдосконаліше виконати програму нашого кількаденного перебування у Люрді. Нелегка то програма й буде вимагати наших більших зусиль, щоб тих кілька днів побуту в Люрді перевести на молитві в супроводі покайних діл так, як того бажає собі наша Небесна Ненька.

Це правда, що наші українські серця звернуться до Небесної Цариці з найпокірнішим благанням, щоб вона взяла нас під свій могутній покров і зберегла наші серця у вірності до Святої Христової Церкви, до нашого святого обряду і до нашого українського народу та й щоб допомогла нам у всіх наших тілесних і душевних потребах. Але як вірні діти католицької Церкви мусимо також пам'ятати, що нашим тяжким обов'язком є об'єднати всі наші благання із святыми наміреннями Святішого Отця. А ті молитовні намірення Святішого Отця ось такі:

1. Благаймо Милосердного Бога, щоб щоскорше навернулись і прийняли Христову науку ті всі, що відірвались

від неї, бо Христова наука єдина просвітлює нашого духа й дає спокій нашим душам.

2. Благаймо, щоб ті всі, що живуть в тяжких гріхах і в нужденній диявольській неволі, очистились зі своїх гріхів і повернулись на дорогу правдивого християнського життя.

3. Благаймо, щоб добрі християни поступали на дорозі досконалости й святости.

4. Благаймо, щоб серед народів світу настала найкраща згода й запанував правдивий мир.

5. Благаймо, щоб вкінці повернено свободу католицькій Церкві по всіх краях, бо того вимагає післанництво Церкви, щоб могла краще й легше довести людей до вічного спасіння та й щоб могла розвивати діяльність для задоволення правдивого добробуту всіх людей.

У тих молитовних наміреннях Святішого Отця криються і всі наші найшляхетніші намірення, що їх зберігаємо в наших серцях відносно нашої поневоленої батьківщини України, і хочемо їх висловити з найбільшим довір'ям у наших мольбах до Небесної Цариці в Люрді. Наша Небесна Ненька знає про ті наші намірення, знає добре про ту тяжку долю, що змусила нас полишити Рідний Край і шукати захисту на чужині. Будьмо певні, що Вона безнастанно благає в Бога милосердя для нас усіх і для нашої поневоленої Батьківщини і як Мати й Цариця українського народу не дасть йому загинути ані там у неволі, ні тут на чужині. То ж з повним і непохитним довір'ям отворім перед нашою Небесною Ненькою в Люрді наші зболілі серця без ніякого страху, без ніякого вагання, як добрі діти перед своєю найліпшою мамою висловлюймо всі наші болі, скарги й наші бажання і будьмо певні, що Вона, всемогуча наша Заступниця, Мати й Цариця схоче нам допомогти у всіх наших потребах. Вона висушить наші сльози і потішить нас у всіх наших смутках і тривогах.

А Вас, Дорогі в Христі Браття і Сестри, що не маєте щастя ні змоги вибратись до Люрду на ювілейні торжества,

прошу, щоб Ви схотіли серцем об'єднатись з нами паломниками у наших мольбах і благаннях. Ми за Вас усіх будемо пам'ятати у стіп Небесної Неньки в Люрді й згадаємо про Ваші просьби й про Ваші потреби.

У сильній надії, що через заступництво Пренепорочної нашої Цариці й Неньки виблагаємо в Бога найбагатших скарбів Божої благодаті не тільки для всіх наших люрдських паломників, а ще й для цілого нашого українського народу, на завдаток найобильнішого Божого благословення висловлюємо Вам усім наше з цілого серця Архирейське Благословення словами святого апостола Павла: «Благодать Вам, Браття і Сестри, і мир Господа нашого Ісуса Христа, любов Бога й Отця і причастя Святого Духа нехай буде з Вами всіма. Амінь».

Дано у Мюнхені, дня 20 липня 1958 р.

✠ ІВАН, Архiepіскоп
Апостольський Візитатор

З М І С Т

<i>Слово ВПресв. Архисп. Кир Мирослава Марусина до Читачів ...</i>	7
РІЗДВЯНЕ ПОСЛАННЯ КИР ІВАНА (11 листопада 1948 р. ст. ст.)	13
ВЕЛИКОПІСНЕ ПОСЛАННЯ КИР ІВАНА (17 лютого 1949 р. ст. ст.)	37
ПАСХАЛЬНЕ СЛОВО ДО СВЯЩЕНИКІВ І ВІРНИХ (14 березня 1950)	49
ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ З НАГОДИ ПРОГОЛОШЕННЯ ДОГ- МИ ПРО ВЗЯТТЯ НА НЕБО ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ (26 жовтня 1950)	62
ПАСТИРСЬКИЙ ЛИСТ ПРО АВДІЄНЦІЮ В ПАПИ ПІЯ ХІІ З НАГОДИ 20-ЛІТТЯ НОВОЇ ПАПСЬКОЇ КОЛЕГІЇ СВ. ХОСАФАТА В РИМІ (25.XI.1952)	76
ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ ПРО СВЯТКУВАННЯ СВІТЛИХ І СУМНИХ РІЧНИЦЬ В 1953 РОЦІ (28 квітня 1953)	81
СЛОВО НА ДЕСЯТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ МИТР. АНДРЕЯ (14 жовтня 1954)	95
СЛОВО НА ЗАВЕРШЕННЯ ЮВІЛЕЙНИХ СВЯТКУВАНЬ 1000-РІЧЧЯ ХРЕЩЕННЯ СВ. ОЛЬГИ І ЗАПОЧАТКУ- ВАННЯ ХРИСТІЯНСТВА В УКРАЇНІ (20 червня 1957)	122
СЛОВО З НАГОДИ УКРАЇНСЬКИХ ПАЛОМНИЦТВ ДО ЛЮРДУ В 100-РІЧЧЯ ПОЯВ ПРЕНЕПОР. ДІВИ МАРІЇ (20 липня 1958)	146

36. Священики, *«Символ віри»*. Рим 1972, стор. 252 (вичерпана).
37. *Печерський Патерик*. Пер. А.Г. Великий, Рим 1973, стор. 280 (вичерпана).
38. Шимчій Д., *Блискавки на олив'яному обрії*. Апостолес 1973, стор. 192 (вичерпана).
39. КВАСТ МІШЕЛЬ, *Шлях до успіху*. Пер. о. Л. Гайдуківський, Рим 1974, стор. 242.
40. ДИРДА М., *Бог, Церква і Молодь*. Нью-Йорк 1974, стор. 232 (вичерпана).
41. ТЕСНЮК Я., *Жменька розсипаних перлин*. Оповідання і нариси. Рим 1975, стор. 308.
42. КОРЧАПІН К., *Благовість спасіння*. Роздумування над Євангелією. Рим 1975, стор. 264 (вичерпана).
43. Священики, *Заповіді Божі і Церкві*. Недільні Радіоповчання. Рим 1976, стор. 254.
44. ІВАНІВ М.М., *Ріки Води Живої*. Проповіді про святі Тайни, Прудентопіль 1976, стор. 192 (вичерпана).
45. КАТРИЙ Я.Ю., *Пізнай свій Обряд!* (Див. ч. 56).
46. ЮНИК С., *Поворот до Христа* (5-денні реколекції). Апостолес 1972, стор. 88 (вичерпана).
47. ЮНИК С., *Пізнай себе!* Буенос Айрес 1976, стор. 96 (вичерпана).
48. ГРЕФ Р., *«Так, Отче!» – Щодня з Богом* (з нім. переробив о. І. Назарко), Торонто 1977, стор. 98.
49. САБОЛ С., *Голгота Греко-Католицької Церкви у Чехословаччині*. Торонто 1978, стор. 352.
50. ШИМЧІЙ Д., *Дар Віри* (апологетично-катехитичні проповіді), Апостолес 1979, стор. 264 (вичерпана).
51. *На Христовій ниві*, Нью-Йорк 1978, стор. 208 (вичерпана).
52. ЛІМНИЧЕНКО В., *Білій Пані* (збірка віршованих творів), Прудентопіль 1977, стор. 214 (вичерпана).
53. Св. ВАСИЛІЙ В., *Гомілії на Псалми* (переклад о. С. Фединяк), Нью-Йорк 1979, стор. 240.
54. КАТРИЙ Ю.Я., *Пізнай свій Обряд!* (Див. ч. 56).
55. ГОЛОВАЦЬКИЙ Р., *Пояснення Богослужень*. Рим 1979, стор. 318 (вичерпана).
56. КАТРИЙ Ю.Я., *Пізнай свій Обряд!* (Обидві частини разом), Нью-Йорк - Рим 1982, стор. 496.
57. КОРЧАПІН К., *Добра Новина*. Роздумування над Євангелією. Мюнхен-Рим 1982, стор. 308.
58. ШИМЧІЙ Д., *Перший мій рік у Бразилії* (хронікальні записки-спомини), Прудентопіль 1983, стор. 448.
59. КАТРИЙ Ю.Я., *Господи, навчи нас молитися!* Нью-Йорк - Торонто 1981, стор. 166.

60. ПЕКАР А., *Ісповідники віри нашої сучасности*, Торонто-Рим 1983, стор. 332 (вичерпана).
61. КАТРИ J.J. *A Byzantine Rite Liturgical Year*. Detroit-New York 1983, pp. 456.
62. ЛІМНИЧЕНКО ВАСИЛЬ. *В затишнім царстві моїх дум...* Прудентопіль 1982, стор. 356.
63. БУРКО В.М., *Отці Василіяни в Бразилії*. Прудентопіль 1984, стор. 118.
64. РАВАЛІКО Д.Е., *Сотворення – не казка*. Переклав о. Р. Головський, Рим 1984, стор. 144+20 таблиць.
65. МУДРИЙ С.С., *Нарис історії Української Папської Колегії св. Йосафата в Римі*. Рим 1984, стор. 197 (багатоілюстрована).
66. СВЯЩЕНИКИ, *Апостольські повчання на неділі*, Рим 1986, стор. 288.
67. КАТРИЙ Ю.Я., *Перлини Східних Отців*. Нью-Йорк - Рим 1987, стор. 316 (вичерпана).
68. *Енцикліки Папи Івана-Павла II*. Торонто-Рим 1989, стор. 344.
69. ІВАНІВ М., *Оце Мати твоя!* Прудентопіль 1986, стор. 176 (вичерпана).
70. ШИМЧІЙ Д., *Блискавки на олив'яному обрії*. Част. II, Прудентопіль 1987, стор. 280.
71. ІВАНІВ М., *Святі древньої Руси-України*. Прудентопіль 1987, стор. 56.
72. ШИМЧІЙ Д., *Отак народжуються Святі*, Буенос Айрес 1988, стор. 216.
73. КАТРИЙ Ю., *Наша християнська традиція*. Рим 1988, стор. 314.
74. ШИМЧІЙ Д., *Животрепетні питання*. Тематика для Апостольства Молитви, Аргентина 1988, стор. 164.
75. ЛУЖЕЦЬКИЙ І., *Життя Марії – Матері Ісуса*. Рим 1989, стор. 192.
76. *Твори св. Василя Великого*. Переклав митр. А. Шептицький. Рим 1989 (фотопередрук), стор. 490.
77. КОВАЛИК В., *Історія Аргентинської Місто-Провінції ЧСВВ*. Буенос Айрес 1990.
78. *Тисячоліття Українського Християнства* (радіопроповіді з Ватикану), Рим 1990, стор. 376.
79. ЛУЖЕЦЬКИЙ І., *Дорога життя* (проповіді). Рим 1989, стор. 248.
80. КАТРИЙ Ю., *Божі Заповіді – дорога до нашого спасіння*. Нью-Йорк - Рим 1991, стор. 176.
81. *Апостольські повчання Івана Павла II*. Рим-Торонто 1992 (у друці).
82. *Вибрані послання Архископа Івана Бучка*, Рим 1991, стор. 154.